

תוכנית לימודים

נעימות בשפה העברית

עברית דבורה לכיתות ג'-ו'
לבתי הספר הערביים והבדואים

התוכנית פתוחה להערות ולהארות עד יום ה' 9 בינואר 2020. תוכלו לשלוח
לדוא"ל של המפמ"ר ד"ר האני מוסא hanimu@education.gov.il
או לדוא"ל של גב' קרין שוקחה karinsho@education.gov.il

ינואר, 2020

כתבו

ד"ר אילת אטינגר, מרצה במכללה האקדמית הערבית לחינוך בחיפה ובמכללת אורנים
קרין שוקחה, ממונה פיתוח והערכה של תוכניות לימודים, אגף א' שפות, מרכזת הוועדה

קראו והעירו

ד"ר האני מוסא, מפמ"ר על הוראת העברית בבתי ספר ערביים ובדואים, יו"ר הוועדה
משה זעפרני, מנהל אגף א' שפות, המזכירות הפדגוגית

הציעו פעילויות

ג'יהאן שלבי, מורה לעברית בחטיבת ביניים – אכסאל
זוהר סלמה, מדריכת טיולים וקבוצות
ליאלי מורדי, מדריכת הכלה והשתלבות מחוז מרכז
מרים קדורה, מורה לעברית בבית ספר יסודי אלעין – נחף
רידאן אבו אחמד, מורה לעברית בבית ספר יסודי אלקלעה – נצרת

עריכה לשונית

ינון זעפרני, מדריך ארצי ועורך לשוני

ניקוד טקסטים

ד"ר ברק אוירבך, מרצה במכללת אורנים

עיצוב גרפי

איליא גנטוס, רכז תקשוב ארצי | עברית לערבים

הערה:

התוכנית כתובה בלשון נקבה מטעמי נוחות, אך כל הנכתב להלן מכוון
גם ללשון זכר ולהפך.

תוכן העניינים

4.....	מقدمة
6.....	מבוא
8.....	הנחות יסוד
10.....	מטרות
11.....	עקרונות פדגוגיים- דידקטיים
12.....	דרכי הוראת השפה הדבורה
13.....	הערכה/משוב
14.....	עולמות שיח מוצעים לפי שכבות גיל
15.....	הערות כלליות
17.....	הערות לגבי אוצר המילים
18.....	תכנים לכיתה ג'
19.....	הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ג'
19.....	1. המשפחה המורחבת
26.....	2. עולם בעלי החיים
34.....	3. מאכלים ותזונה בריאה
40.....	4. השעון וסדר היום
45.....	תכנים לכיתה ד'
46.....	הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ד'
46.....	1. דברי נימוסים
51.....	2. לוח השנה ותכנון זמן
59.....	3. הסביבה הקרובה והרחוקה
65.....	4. מעגל הרגשות
72.....	תכנים לכיתה ה'
73.....	הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ה'
73.....	1. חברות וערכים
80.....	2. ספורט
86.....	3. מפורסמים
94.....	4. תחביבים ושעות פנאי
101.....	תכנים לכיתה ו'
102.....	הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ו'
102.....	1. קנייה חכמה
111.....	2. אופנה
116.....	3. משחקי מחשב
122.....	4. תקשורת ורשתות חברתיות

מقدمة

إيمانًا منّا في استمرار برنامج "نتذوّق العبريّة" الذي بدأ في مرحلة ما بعد رياض الأطفال، والصفوف الأولى والثانية للعام الدراسي 2016-2017، مع التركيز على مهارات الاستماع والمحادثة، نضع بين أيديكم هذا البرنامج باسم "نغمات في اللغة العبرية" للصفوف الثالثة حتى السادسة.

يهدف البرنامج إلى تدريب التلاميذ وتعويدهم على استعمال اللغة العبريّة المحكيّة، وجعلها مألوفاً لهم في هذه المرحلة. ويستند هذا البرنامج إلى الاعتقاد بأنّ العيش المشترك بين العرب واليهود في دولة واحدة هو بمثابة فرصة سانحة لخلق حوارٍ مشترك بين ثقافتين عريقَتين: الثقافة اليهوديّة (العبريّة)، والثقافة العربيّة.

استماعُ التلاميذ للغة العبريّة منذ نعومة أظفارهم يُتيحُ لهم فرصة التّعرّف في جيلٍ مُبكرٍ على هذه اللّغة، التي هي توأم اللّغة العربيّة، مع الحفاظ والاعتزاز بلغتهم الأم: اللّغة العربيّة، كما أنّ التّعرّف المبكر على اللّغة العبريّة يخلقُ أُسسًا متينةً عند التلاميذ لتعلّمها واكتسابها بسهولة في المراحل التعليميّة اللاحقة، وهو ما يُتيحُ لهم فرصًا للنّجاح، والاندماج بسهولة في المجتمع الإسرائيليّ.

يوقّر برنامج "نغمات في اللغة العبريّة" عالمًا من المتعة والفائدة لتلاميذ الصفوف الثالثة حتى السادسة، يثري لغتهم وينمي لديهم حبّ المعرفة والتّعرف على الأشياء. كما أنّه يهيئهم لممارسة اللغة العبريّة المحكية بشكل فعليّ في حياتهم المدرسية والاجتماعية.

يعتمد البرنامج في الأساس على الاستماع والمحادثة، كركيزة ثابتة وداعمة لتعلّم أسس متينة في اللغة العبريّة، من خلال الأغاني والألعاب، والحكايات القصيرة، وعرض الأفلام، واستخدام الحاسوب وغير ذلك من الفعاليّات المشوّقة المفيدة. وكل ذلك يجب أن يتم بصورة منهجية مع التشديد على كون اللغة لغة تواصل.

جدير ذكره أنّ مضامين المشروع مستوحاة من عالم التلاميذ وبيئتهم القريبة مثل: "العائلة الموسعة" "الحيوانات"، "المأكولات"، "المجاملات"، "الصدّاقة"، "الرياضة"، "المشاهير"، "الشراء بحكمة"، "عالم الموضة"، "ألعاب الحاسوب"، "منتديات التواصل الاجتماعي" وغيرها من المضامين التي تتيح لقاءً مُمتعًا مع اللغة العبريّة. وذلك إيمانًا منّا بأنّ اللغة تُكتسبُ في سياقٍ له معنى لدى التلاميذ، ومن خلال

المشاركة الفعّالة مع تلاميذ آخرين وبالغين بما يتناسب مع أعمارهم، وثقافة المجتمع الذي ينتمون إليه.

إنّنا على ثقةٍ تامةٍ بأنّ هذا البرنامج سيعود بالفائدة على أحبائنا التلاميذ، وسيكون له أثرٌ كبيرٌ في نجاحهم التعليمي، وفي مقدرتهم على الاندماج في المجتمع.

أخيرًا، لا بد من القول إن هذا البرنامج يساهم في إعداد الطلاب للمرحلة الإعدادية، خاصة وأنه يركّز على مهارات هامة تتيح لهم الفرصة للاندماج في برامج أخرى تسلط الضوء على اللغة العبرية المحكية.

نتمنى لكم جميعًا عملًا موفقًا ونجاحًا تامًا في تحقيق أهداف هذا البرنامج.

מבוא

תוכנית הלימודים 'נעימות בשפה העברית' מבוססת על שתי הנחות יסוד עיקריות.

האחת: ידיעת השפה העברית בכלל והשימוש בשפה הדבורה בפרט, הן צורך חיוני לתלמידים דוברי ערבית בישראל, מכיוון שהללו משמשות בסיס לתקשורת ולמעורבות בחברה ובתרבות. תקשורת זו היא תנאי יסוד להבנה הדדית בין אזרחים משני המגזרים, ונחוצה ליצירת דיאלוג בין שתי התרבויות – הערבית והיהודית.

השנייה: מיומנות ההבעה בעל פה היא מיומנות ראשונית בסיסית ונדרשת. זו המיומנות הראשונה שהילד רוכש, עוד לפני הקריאה והכתיבה. מי שמפתח את מיומנות ההבעה ושולט בה, יוכל להביע את עצמו בשטף, בבהירות ובדייקנות בכל תחומי החיים, יהיה בעל סיכויים טובים יותר להשיג את מבוקשו ולשכנע לדעתו. לדברים אלו יש השלכות מיידיות אף על הדימוי העצמי, על הביטחון העצמי ועל ההשתלבות בחברה.

כתולדה מהנחות יסוד אלו, ובמטרה לסייע לבוגרי בתי הספר הערביים להשתלב באופן מיטבי במרקם החיים, העבודה והאקדמיה במדינת ישראל, ידיעת השפה העברית הדבורה והשימוש הפעיל בה הם רכיב משמעותי בהוראת העברית כשפה שניה. חיזוק העברית הדבורה הינו מטרה מרכזית בתוכנית 'עברית על הרצף' שנועדה להביא לשפר את שליטת התלמידים הערביים בשפה העברית בדגש על חיזוק מיומנויות ההאזנה והדיבור.

השלב הראשון בתוכנית 'עברית על הרצף', בתוכנית הלימודים 'נעימות בשפה העברית' המיועדת לתלמידי כיתות א'-ב', מהווה חשיפה ראשונית לעברית הדבורה, ומייצרת בסיס חווייתי להמשך. ההנחה היא כי תשתית זו תאפשר את למידת השפה העברית מכיתה ג' ואילך באופן מיטבי וקל יותר. תוכנית הלימודים 'נעימות בשפה העברית' לכיתות ג'-ו', המובאת בזאת, חוברת אל 'נעימות בשפה העברית' לכיתות א'-ב' ונועדה להיות השלב השני בקידום שליטת התלמידים הערביים בהיבט התקשורתי של השפה העברית הדבורה, בתרגולה ובטיפוחה.

הוראת העברית בכיתות ג'-ו' מתבססת על תוכנית הלימודים הכללית בעברית כשפה שנייה, אשר מנחילה ללומדים מיומנויות קריאה, כתיבה, האזנה ודיבור. תוכנית 'נעימות בעברית' מתבססת אף היא על תוכנית הלימודים הקיימת, אך מתמקדת במיומנויות האזנה ודיבור, מתוך הבנה שיש צורך לסייע בהנחלתם באופן מיוחד. התוכנית 'נעימות בעברית' מושתתת על עקרונות הלמידה המשמעותית, ומדגישה את תהליך רכישת השפה העברית הדבורה בכיתות ג'-ו' כתהליך חווייתי, מהנה ורב-חושי, המזמן מפגש עם השפה על ידי מגוון פעילויות משמעותיות הנשענות על משחקים, על האזנה לסיפורים ולשירים

ועוד. הוראת השפה הדבורה תהיה שיטתית ותזכה להתייחסות מתמדת וקבועה בשיעורים. היא תכוון להיבט התקשורתי, ותהיה מושתתת על עידוד התלמידים להתבטא ולדבר בחופשיות, תוך התחשבות ביכולותיהם ובשונות ביניהם.

בתוכנית שלהלן יפורטו הנחות היסוד, יוגדרו מטרות לימוד השפה העברית הדבורה בכיתות ג'-ו', יודגשו עקרונות פדגוגיים-דידקטיים בלימוד השפה הדבורה, יוצעו דרכים לעידוד השיח הדבור ויפורטו אופני ההערכה ועולמות השיח הנלמדים בשכבות אלו. התכנים המיועדים לכל שכבת גיל ירוכזו בטבלה, ויפורטו בהמשך ביחידות נפרדות. כל יחידה תכלול בתוכה אוצר מילים בסיסי, רעיונות ללמידה חווייתית, הצעות לפעילויות, דגמי הפעלה וכן קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה.

התוכנית מיועדת למורים ולמורות, לרכזי ולרכזות מקצוע, למנהלים ולמנהלות, למדריכים ולמדריכות, למפקחים ולמפקחות, ליוצרי וליוצרות עזרי הוראה, משחקים לימודיים וערכות לימוד ולכל המתעניינים והמתעניינות בתהליך ההוראה והלמידה של השפה העברית בבתי הספר הערביים במדינת ישראל. בגוף התוכנית, הפעילויות נכתבו מטעמי נוחות בדרך כלל בלשון נקבה יחידה בפנייה למורים ולמורות, ובלשון זכר רבים בפנייה לתלמידים ולתלמידות, אך כל הכתוב להלן מכוון לבני שני המינים כאחד.

הנחות יסוד

1. **חשיבות ידיעת העברית:** השפה העברית היא שפת הרוב במדינה, ותלמידים יכולים להיחשף אליה בנסיבות שונות. השליטה בשפה העברית היא תנאי להשתלבות במוסדות להשכלה גבוהה בישראל שבהם מלמדים בעברית. כמו כן היא מאפשרת השתלבות של בוגרי מערכת החינוך הערבית בחברה ובמשק בצורה טובה וקלה יותר.
2. **חשיבות שילוב מיומנויות ההאזנה והדיבור בחיי היום-יום:** יכולת ההאזנה והדיבור, המיוסדות על הבנה ועל הבעה, הן מיומנויות חיוניות לכל אדם, וחשיבותן הולכת וגדלה בעידן של תקשורת פתוחה, רשתות חברתיות ותהליכי גלובליזציה.
3. **יצירת מוטיבציה ועמדות חיוביות:** ההבעה בעל-פה היא מיידית, אקטיבית ובעלת נראות, על כן היא עשויה להרתיע תלמידים הזקוקים לזמן מחשבה, החוששים לטעות או שאינם רוצים להיות 'באור הזרקורים'. בד בבד, היא פעילות המתגמלת את הדוברים בתגובה מיידית של שומעיהם. תגובה חיובית מעודדת שיח נוסף, ומייצרת עמדה חיובית של התלמידים כלפי ההבעה בעל-פה בפרט וכלפי למידת השפה העברית בכלל.
4. **הוראה מתוך הקשר:** רכישה משמעותית של השפה נעשית כשהחשיפה אליה היא בהקשרים מגוונים ורלוונטיים ולקוחה מחיי היום-יום של התלמידים.
5. **אוצר המילים:** העשרת אוצר המילים של התלמידים תעשה באופן חווייתי והדרגתי בהוראה ובלמידה, תוך התבססות על תרגול הקיים והוספת מילים חדשות רלוונטיות ועדכניות, תביא למסוגלות תקשורתית גבוהה ולהגברת המוטיבציה להמשך לימוד השפה העברית. מלים לא ילמדו כ"רשימה", אלא מתוך הקשר שלהם לטקסט שלם (כתוב, או דבור).
6. **הקניית ביטחון בשימוש בשפה העברית:** הלמידה ההדרגתית המשלבת חזרה ותרגול מתמידים, ההנאה מהחומרים, העניין והרלוונטיות לחיי התלמיד, החוויה המטפחת והמשובים החיוביים הנובעים כולם מהתאמת הנלמד לגיל התלמיד, יאפשרו לתלמידים לתרגל את השפה ולחוות הצלחה וביטחון בהבעה בעברית.
7. **דמיון לשפת האם – הערבית:** הוראת העברית תתקיים ככל האפשר מתוך מפגש בין שתי שפות 'אחיות' – עברית וערבית.

8. התנסות בהבעה בעל-פה ברמות שונות, באופנים שונים ובסוגות שונות: פעילויות מגוונות ותרגולן הסדיר מקדמות את יכולות הדיבור וההאזנה, ותורמות למיומנויות הקריאה והכתיבה. יש לזמן התנסות בסוגי מבע שונים (כגון קריאה קולית, שיחה, דיון, סיפור, הרצאה, ריאיון, המחזה וכדומה) ולחשוף את התלמידים לסוגות שונות (כגון: טקסט תיאורי, טקסט מדריך-מפעיל, טקסט טיעוני, הכוונה, שירים, שירי משחק, חידות, פתגמים ועוד).

מטרות

1. פיתוח מיומנויות האזנה לטקסטים דבורים בעברית (הבנת הנשמע).
2. פיתוח מיומנויות דיבור בשפה העברית (הבעה בעל-פה) ועידוד השיח.
3. פיתוח המסוגלות התקשורתית של התלמידים (יכולת ההאזנה והדיבור המיוסדות על הבנה ותגובה מותאמת).
4. פיתוח היכולת לעמוד ולדבר בפני קהל.
5. הכרת אוצר מילים רלוונטי ועדכני מתחומי תוכן הקרובים לעולמם של התלמידים, ושימוש פעיל בו בנסיבות שונות ובדרכי מבע מגוונות.
6. הכרת צורות שונות של ההבעה בעל-פה (קריאה קולית, דיאלוג, שיחה, הצגה, דיון, שכנוע, וכוח, הבעת דעה, הרצאה, ריאיון וכדומה) ותרגול השימוש בהן.
7. חשיפת התלמידים לטקסטים עדכניים ואותנטיים בעברית מסוגות שונות (סיפור, שיר, דקלום, העברת מידע וכדומה).
8. העשרת התלמידים בידע ובחוויות רגשיות כתוצאה מעיסוק בתכנים רלוונטיים שיעניינו אותם, ירחיבו את עולמם ויעוררו אותם לחשיבה, להתבוננות עצמית ולהבעת דעה.
9. פיתוח סקרנות כלפי השפה העברית, יצירת עמדה חיובית כלפיה והגברת המוטיבציה ללימודה.
10. טיפוח תחושת מסוגלות בעברית.
11. העצמה אישית באמצעות עידוד החשיבה והכרת העצמי.
12. שיפור עבודת הצוות של התלמיד ופיתוחה.
13. יצירת חוויה והנאה.

עקרונות פדגוגיים-דידקטיים

1. **למידה משמעותית וחוויתית:** התנסויות שונות ומגוונות הקשורות לתכנים הנבחרים ורלוונטיות לעולמם של התלמידים, עשויות להגביר את הסקרנות של התלמידים לגבי השפה ולאפשר להם לתקשר באופן רחב ועשיר יותר.
2. **לימוד מתוך הקשר:** זימון התנסויות שונות ולימוד מתוך הקשר הם בעלי פוטנציאל להעשרת כישורי השפה וכישורי השיח הן בשפה העברית הן בשפת האם הערבית, כמו-גם להעשרת עולמם של התלמידים והחוויות הרגשיות שלהם.
3. **אותנטיות:** חשיפת התלמידים לטקסטים אותנטיים ועדכניים בשפה העברית תסייע להם להכיר את השפה הנלמדת ולתקשר בעזרתה.
4. **חזרתיות:** חזרה על התכנים השונים תוך יצירת חיבורים חדשים תאפשר את רכישת השפה העברית בצורה מיטבית ותעמיק את השיח וההבנה.
5. **סביבה לימודית מיטבית:** אופן ארגון הסביבה הלימודית עשוי לעודד למידה, יצירתיות וחשיבה ברמה גבוהה. על כן מומלץ לתלות בכיתה לוחות קיר ועליהם מגוון חומרי לימוד בשפה העברית, וכן מבחר תוצרי למידה של התלמידים.
6. **גיוון באמצעי הוראה ולמידה:** שילוב אמצעי למידה מסוגים שונים בלימוד השפה (תמונות, שירים, סרטונים, הצגות, מוזיקה ותנועה ומדיה ממוחשבת ומתוקשבת), כמו גם אמצעי המחשה בחומרים שונים, יאפשר יצירתיות ועבודה שיתופית, ויוכל לתת מענה למגוון לומדים בעלי רמות שונות של ידיעת השפה.
7. **אקטיביות:** התלמידים יהיו מעורבים ופעילים בתהליך הלימודי, ויפתחו במהלכו כישורים רגשיים-חברתיים.
8. **חופש בחירה ויצירתיות:** מתן חופש פעולה יצירתי לתלמידים - הן בבחירת נושאי השיח הן בבחירת דרכי הצגתם - יהפוך את הלמידה למשמעותית ולחוויתית יותר.

דרכי הוראת השפה הדבורה

1. הדגשת הדמיון בין העברית לבין השפה הערבית באוצר המילים, בפונטיקה, במורפולוגיה ובתחביר.
2. האזנה לסוגות שונות של שפה דבורה (פתגמים, דקלומים, שירים מולחנים, סיפורים קצרים, קטעי חדשות, ראיונות, סרטים קצרים וכדומה) בזיקה לעולמות התוכן של התלמידים וההולמים את שכבת הגיל ואת מטרות התוכנית.
3. זימון מגוון התנסויות שיח והבעה בעל-פה הנוגעות לסוגות הנלמדות (פירוש, דיון ביצירות, קריאה קולית, שינון שירים ופתגמים, חיקוי יצירתי של סוגות וכדומה).
4. שימוש בתבניות שונות (לשוניות, מורפולוגיות ותחביריות) עשוי לסייע לתלמידים: למקד אותם, לפתח את השיח ולהעניק בסיס עליו יוכלו להישען ואותו יוכלו לפתח בהמשך. אפשר להתאים את התבניות לרמת הכיתה ולשנות אותן בהתאם לצורך.
5. תמיכה בטקסטים כתובים שנלמדים במסגרת תוכנית הלימודים באמצעות דיון, שיח והבעת דעה ועמדה של התלמידים.
6. שילוב משחקים לימודיים בתהליכי הלמידה (משחקי שולחן, משחקי תנועה, משחקי חברה ועוד).
7. שימוש בעזרים (חפצים, מצרכי מזון ועוד) לצורך עידוד ההבעה בעל-פה.
8. שימוש במדרשי תמונה מוחשיים או בחומרים מהאינטרנט (כמו "המוזיאון הווירטואלי").
9. עבודה יצירתית ושימוש בחומרים שונים (כמו פלסטלינה, צבעים וחומרי מחזור).
10. המחזות הנלמד (על ידי המורה או על ידי התלמידים) למשל באמצעות בובות אצבע ובאמצעות הפעלות שונות.
11. שימוש בתגמולים - בפרט במתן משובים חיוביים תכופים ואפילו בפרסים קטנים (כמו מדבקות, פתקי הערכה ועוד) לצורך עידוד התלמידים. דבר זה עקרוני מאוד ומסייע בהגברת הביטחון העצמי של התלמידים, הנחוץ לצורך ההבעה בעל-פה וקיומה של שיחה.
12. עיצוב סביבת עבודה עשירה ומזמינה (צילומים, ציורים, תמונות).
13. הוראה בזוגות, בקבוצות ובאופן המאפשר שיח קבוצתי ושיח כיתתי בעברית (כגון ארגון הכיתה לישיבה במעגל באופן שבו כולם רואים את כולם).
14. פעילויות מחוץ לכיתה (כגון בחצר ובחדר המחשבים).

הערכה/משוב

1. בעוד החשיפה לשפה העברית בכיתות א'-ב' הייתה חווייתית בלבד וללא ציונים כלל, מכיתה ג' ואילך ההוראה הופכת למבוססת ושיטתית, ויש צורך במתן הערכה ליכולות התלמידים במקצוע העברית.
2. הערכת התלמידים להבעה בעל-פה תהיה מילולית (ולא בציון מספרי), תתבסס על משוב חיובי בונה לתלמידים ותתבצע באמצעות חיזוקים חיוביים ותגמול על הצלחות. בכיתות ה'-ו' ניתן להוסיף משוב על ביצוע מטלות בעל-פה אליהן יוכלו התלמידים להתכונן מראש (כגון: הצגה בפני הכיתה, הסבר על מצגת שהכינו וכדומה) באמצעות מחוונים שונים.
3. מטרת המחוונים והמשובים תהיה לתת לתלמידים תחושת מסוגלות: לעודד את התלמידים לדבר בעל-פה ולהאזין לאחרים, לחזק את ביטחונם בהבעה בעברית ולעורר את המוטיבציה שלהם להמשך ההתעניינות בשפה העברית.
4. כפועל יוצא, יש להעדיף את שטף הדיבור ועושר המבע על פני הדיוק הלשוני.
5. ההערכה תתייחס לתהליך רכישת השפה של כל תלמיד בפני עצמו (ולא מתוך השוואה לחבריו בכיתה). באופן זה כל תלמיד יקבל משוב חיובי על כל התקדמות אישית שלו, בלי כל קשר להישגי חבריו לכיתה.
6. ההערכה תכלול חשיבה רפלקטיבית של המורה על תהליך ההוראה, על תכני הלמידה, על הדרכים שנקטו כדי להתמודד עם מטלה מסוימת וכן מסקנות והמלצות לעתיד (כגון: האם הצלחתי להעביר את התכנים בצורה טובה? האם התלמידים הצליחו ללמוד את אוצר המילים המומלץ? מה עליי לשפר בפעם הבאה שאלמד זאת? כמה זמן מתוך השיעור דברו התלמידים וכמה אני? האם כל התלמידים הביעו את עצמם בעל-פה או שהיו תלמידים ששתקו שיעור שלם? ועוד).
7. המשוב שאותו תיתן המורה בסוף השנה יתבסס על שיחה עם תלמידים, שיחה עם הורים, תצפית, ניהול יומן תיעודי ועוד. ככל שאיסוף העדויות יהיה רב יותר, כך המשוב יהיה אמין יותר.

עולמות שיח מוצעים לפי שכבות גיל

שכבת ג'	שכבת ד'	שכבת ה'	שכבת ו'
1. המשפחה המורחבת	דברי נימוסים	חברות וערכים	קנייה חכמה
2. עולם בעלי החיים- חיות בר וחיות מחמד	לוח שנה ותכנון זמן	ספורט	אופנה
3. מאכלים ותזונה בריאה	הסביבה הקרובה והרחוקה	מפורסמים	משחקי מחשב
4. השעון וסדר היום	מעגל הרגשות	תחביבים ושעות פנאי	תקשורת ורשתות חברתיות

הערות כלליות

1. לפי הוראת משרד החינוך, להוראת העברית הדבורה יוקדשו בכל שכבות הגיל (מכיתה ג' עד ו') שני שיעורים שבועיים. יחד עם זאת, העברית הדבורה (דיבור והאזנה) לא תילמד בנפרד, אלא תשולב בתוך כל שיעור ותהיה חלק מהוראת השפה העברית בכללותה. לצורך זה יוקצה בכל שיעור ושיעור מקום לתרגול ההאזנה והדיבור, בדיוק כמו לקריאה ולכתיבה.
2. בצד האמור לעיל, המורה תוכל לעתים להקדיש לשיח ולהאזנה גם שיעור שלם, בהתאם לפעילות המועברת.
3. חלק ניכר מהפעילויות במסמך זה משלבות עבודה בקבוצות ובזוגות. דבר זה נעשה כדי לאפשר לכל תלמידי הכיתה לתרגל באופן פעיל דיבור בעברית (שכן בצורה זו כולם מדברים במקביל ויש ניצול טוב יותר של הזמן). חשוב להדגיש שבכל הפעילויות בזוגות ובקבוצות השיחה והדיון בין התלמידים יתקיימו בעברית בלבד, ומומלץ שהמורה תעבור בין הקבוצות ותוודא זאת. אף מומלץ לשבח תלמידים שהקפידו לדבר בעברית בלבד.
4. מסמך זה כולל דוגמאות לאופן הוראת העברית הדבורה. כללנו בכל אחת משכבות הגיל ארבעה עולמות שיח. מן הראוי לציין שבכיתה ג' התלמיד צריך להתמודד עם ראשית קריאה וכתיבה ויש לפנות את זמן ההוראה להקנייתם ולתרגולם. אולם בשכבות הגיל הגבוהות יותר, ד'-ו', מומלץ שהמורה תביא לכיתה עולמות שיח נוספים על אלו שכללנו במסמך זה, לפי העדפתה, בהתאם לתוכנית הלימודים, ובהתחשב ביכולות תלמידיה ובתחומי העניין שלהם.
5. בכל אחד מעולמות השיח במסמך זה כלולות בין ארבע לשמונה פעילויות שונות. יש לשים לב לכך ש"פעילות" אינה בהכרח "שיעור". מומלץ להקדיש לחלק מהפעילויות המוצעות יותר משיעור אחד שלם. כמו כן צריך לשים לב לכך שפעמים רבות כללנו מערכי שיעור שלמים נוספים שאפשר להשתמש בהם במלואם, בסוף כל עולם שיח, בחלק "קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה".
6. ניתן להשתמש במגוון הפעילויות המוצע להוראת מבחר תכנים. על כן, המורה תוכל להיעזר במסמך זה להוראת עולמות השיח הנוספים שתביא לתלמידיה.
7. בהוראת ההבעה בעל-פה יש להעדיף איכות על פני כמות: להקדיש יותר זמן לכל נושא ולאפשר הרחבה והתעמקות בו. חשוב לזכור שההבעה בעל פה אקטיבית וצריך לאפשר לכל התלמידים לא רק ללמוד את אוצר המילים הקשור בכל עולם

שיח, אלא גם לעשות במילים שימוש חווייתי והקשרי ולתת לכל תלמיד/ה הזדמנות ראווה להתבטא בכיתה.

8. מוצע שהמורה תביא לכיתה תבניות משפטים ותלמד את התלמידים לפיהן.
9. מומלץ ללמד את עולמות השיח בהתאם לסדר המוצע מאחר שהוא בנוי באופן הדרגתי: עולמות השיח הראשונים עוסקים בנושאים קרובים לעולמו של התלמיד, ובהדרגה הנושאים מתרחבים. אולם סדר זה אינו מחייב, ולכל מורה הזכות לשנותו בהתאם לצרכי הכיתה.
10. מומלץ לפתוח את הקישורים בדפדפן 'גוגל כרום'.
11. במקרים שבהם קישור אינו נפתח (כגון בשל הסרת אתר מ-YOUTUBE), מומלץ להעתיק מילות מפתח משמו ולחפשן ב-'גוגל', עד למציאת קישור פעיל.

הערות לגבי אוצר המילים

1. המילים המוצעות בטבלת אוצר המילים, בכל נושא, מסתמכות גם על המסמך "אוצר מילים ליסודי" הנמצא באתר "אצטבא", וגם על הפעילויות המוצעות במסמך זה.
2. המילים בטבלאות אינן מקובצות בדרך כלל לפי סדר א"ב, אלא קיים ניסיון לקבצן לפי משמעות מסוגים שונים. שדות משמעות לדוגמה:
 - משמעות תוכנית: מקומות, חלקי ביגוד, כלים המשמשים לצורך ספציפי וכדומה.
 - מהלכים הגיוניים: כגון מילים המסודרות מהפרט אל הכלל, מהקרוב לרחוק, כתהליכים, כרצפים באותו שדה סמנטי וכדומה.
 - סוג דקדוקי: שמות עצם, תארים, פעלים וכדומה.דבר זה נעשה מתוך מטרה לאחד שדות משמעות הגיוניים שיקלו על ההבעה בעל-פה. כאשר הדבר התאפשר, נתנו כותרות מכלילות בגופן מודגש (ומתוך כך אפשר ללמד את התלמידים הכללה ופרטים-דוגמאות).
3. לשם קיצור, המילים בטבלאות כתובות פעמים רבות רק בצורת זכר יחיד (לעתים גם בנקבה יחידה). בכל המקרים יש ללמד גם את צורת הנקבה וגם את צורות הריבוי.
4. אוצר המילים להלן הוא בגדר הצעה בלבד. קיימת גמישות באוצר המילים הנדרש, ועל כל מורה להתאים את המילים לצורכי תלמידה, כך שכל מילה שתלמידים יבקשו לדעת תתווסף לאוצר המילים הקיים.

כיתה ג'

תכנים לכיתה ג'

בתוכנית לכיתה ג' כלולים ארבעה עולמות שיח, כדלקמן:

1. המשפחה המורחבת
2. עולם בעלי החיים – חיות בר וחיות מחמד
3. מאכלים ותזונה בריאה
4. השעון וסדר היום

הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח – כיתה ג'

1. המשפחה המורחבת

א. אוצר מילים

בני משפחה: הורים/ אב/ אבא/ אם/ אמא/ אח/ אחות/ אחין/ אחינית/ סב/ סבא/ סבתא/ דוד/ דודה/ גיס/ גיסה/ בן/ בת/ בן-דוד/ בת-דוד/ נכד/ נכדה/ ניין/ נינה/ תאומים/ שלישייה/ תינוק/ תינוקת/ בכור/ בכורה/ צעיר/ צעירה/ "ילד סנדוויץ'" (האמצעי, בסלנג)/ בן זקונים/ בן יחיד/ בעל/ גבר/ איש/ אשה/ חתן/ כלה

משפחה חד-הורית: גרושים/ גרוש/ גרושה/ אלמן/ אלמנה/ יתום/ יתומה

מקצועות שונים: מורה/ גנן/ נהג/ רופא/ פרמדיק/ רואה חשבון/ עקר בית/ עקרת בית וכו' - לפי הצורך בכתה.

מספרים: אחד/ שנים/ שלושה... זכר ונקבה

ארועים משפחתיים: ארוחת ערב/ צפיה בטלוויזיה/ חתונה/ טיול...

מקומות: מטבח/ סלון/ אולם/ בבית של סבתא...

בית/ משפחה/ קרוב משפחה/ קשר משפחתי/ משפחה גרעינית/ משפחה מרחבת

תורשה/ תכונות חיצוניות/ תכונות אפי/ תגוי פנים

אני/ אנחנו/ דומה ל/ שונה מ/ מיוחד

תמונה/ צלום/ מצולם/ בסך הכל

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית המעודדת הבעה בעל-פה

1. תמונה משפחתית – היכרות

✓ המורה תבקש מהתלמידים להביא לכיתה תמונה משפחתית שהם מתחברים אליה (כגון: תמונה מאירוע משפחתי, טיול משפחתי, ארוחה משפחתית, חתונה או כל תמונה לבחירתם).

✓ המורה תבקש מארבעה תלמידים מתנדבים לתלות את התמונות על הלוח בכיתה. המורה תבקש מכל תלמיד, לפי התור, להציג את התמונה שהוא הביא ולשתף בה את חבריו לכיתה. התיאור יכלול פירוט מוגדר שייכתב על הלוח. **פירוט מוגדר:**

- מי הדמויות? (אבא, אמא, אח, וכו').
- מספר כלשהו (*fenf*): כמה אחים? כמה אחיות? כמה ילדים בסך הכול?
- מקצועות ההורים¹.
- תיאור האירוע (*fenf*): כולם אוכלים ארוחת ערב; כולנו במסיבה לכבוד סבא, וכו'.
- תיאור החוויה.

✓ מומלץ להיעזר ב**תמונות מוגדרות**, להתאימן לרמת הכיתה ולשנותן לפי הצורך. *fenf*:

- בתמונה שלי מצולמים אבא, אמא, [מספר] אחים ו-[מספר] אחיות. בסך הכול יש בתמונה שלי [מספר] אנשים. אנחנו משפחה אחת.
- אבא שלי הוא [שם המקצוע] / אמא שלי עובדת ב [שם מקום העבודה].
- בתמונה שלי כולם [מילת יחס + מקום] *fenf*: בטיול, בחתונה. או: [פועל + מילת יחס + מקום]. למשל: יושבים במטבח, עומדים בסלון, רוקדים בחתונה.

¹ שימו לב: יש ללמד את התלמידים את כל המקצועות שהם יידרשו להם בהתאם לעיסוקי הוריהם. כמו כן על המורה ללמד כל מקצוע בזכר ובנקבה כאחד, ולהקפיד שלא ייווצר מצב לפיו מקצועות כגון עקרת בית, גננת ומורה - נאמרים בלשון נקבה, בעוד מקצועות כגון מנהל, מהנדס, טייס - בלשון זכר.

– בזמן שצלמו את התמונה אני [פועל בעבר] *fenf* : שמחתי, נהייתי, חייכתי, חיבקתי את סבתא, רקדתי וכו'.

✓ המורה תבקש מתלמידי הכיתה המאזינים, לשאול כל תלמיד המציג את תמונתו לפחות 3 שאלות לבחירתם (*fenf*) : על שמות בני משפחתם ועל החוויה עליה דברו) לצורך הרחבה.

✓ לאחר ההדגמה הכיתתית, כל תלמידי הכיתה ישבו בקבוצות של 4. כל אחד בתורו יציג בפני הקבוצה את התמונה שהביא מהבית, כולל הפירוט הנדרש.

✓ חברי הקבוצה יתבקשו לשאול את מי שתורו להציג תמונה 3 שאלות על המצולמים ועל הסיטואציה.

✓ על המורה לוודא שכל התלמידים בכל הקבוצות הציגו את תמונתם לחברים.

✓ בסוף הפעילות המורה תשאל : מה למדתם על חבריכם? על המשפחה של חבריכם? המורה תבקש מתנדבים שיספרו לכל הכיתה מה למדו על חבריהם לקבוצה ועל בני-משפחתם.

✓ אם יש זמן, אפשר לבקש שהדבר ייעשה גם בקבוצות : תלמידים בתוך הקבוצה יחליפו ביניהם את התמונות. כל תלמיד יספר על התמונה של חברו כפי ששמע ממנו על-אודותיה קודם לכן.

2. תמונה משפחתית - כולנו בארוחה או בסלון

✓ המורה תבקש מהתלמידים לצלם תמונה אחת של בני משפחתם בסיטואציה שתיקבע בכיתה לכולם באופן אחיד (*fenf*) : כולם יושבים על הספה בסלון. או : סביב השולחן).

✓ אפשר שהמורה תבקש מהתלמידים לשלוח לה את התמונה שצילמו (בוואטסאפ או בדואר אלקטרוני), וכך היא תוכל לעשות מצגת עם תמונה אחת של כל ילד מהכיתה. זו פעילות יפה בפרט בתחילת השנה ומאפשרת היכרות רחבה יותר של הילדים זה את זה.

✓ כל תלמיד יציג בפני הכיתה את בני משפחתו. אפשר להיעזר בתבנית לדוגמה.

תכנית לפדגוגיה:

- קוראים לי [שם].
- יש לי [מספר] אחים ו[מספר] אחיות.
- לאמא שלי קוראים [שם] היא [שם המקצוע] / עובדת ב[מקום העבודה]. לאבא שלי קוראים [שם] הוא [שם המקצוע] / עובד ב[מקום העבודה]. לאחותי הבכורה קוראים [שם]. היא בת [גיל]. היא [מה היא עושה] / מצב משפחתי. *fenf*: סטודנטית / לומדת בכיתה X / עובדת ב [שם המקצוע] / מקום העבודה] נשואה, וכו' – כל פירוט רלוונטי.
- לאחי השני קוראים... וכן הלאה לכל האחיות והאחים במשפחה.
- ✓ הפעילות יכולה להיות פעילות המשך ליתמונה משפחתית - היכרות'. במקרה כזה אפשר לשאול את חבריהם של התלמידים אם הם יודעים לספר משהו על אודות המופיעים בתמונות חבריהם, ולבדוק בדרך זו הקשבה (וזיכרון).
- ✓ לאחר הצפייה במצגת המורה תבקש מהתלמידים לחשוב בקבוצות: מה דומה בין הצילומים? אילו הבדלים מצאו? אפשר לקבוע קטגוריות שונות, *fenf*: היכן יושבים ההורים ברוב התמונות (האם בראש השולחן / במרכז הספה וכולם סביבם? מקדימה? מאחור?); מה סוג הבגדים שלובשים בני המשפחות השונות בתצלומים (בגדים חגיגיים? בגדי בית?); מי צילם את התמונות (האם בסלפי? האם צילם אדם שאיננו חלק מהמשפחה? הילד בעצמו? הורה?) וכדומה.
- ✓ בסוף השיעור כל קבוצה תציג את ממצאיה בפני שאר התלמידים.

3. ריאיון בזוגות – מי חברי?

✓ התלמידים יראיינו זה את זה בזוגות.

אלמות לדומה:

- כמה אחים יש לך? כמה אחיות?
- מה שם אימך? אחותך?
- מי מבני-הדודים בגילך? מי הצעיר במשפחה? מי הבכור?
- עם מי אתה אוהב לשחק, ולמה?
- במה עובדים הורריך? במה אתה רוצה לעבוד כשתגדל?
- ✓ המורה תבקש מתלמידים לספר בפני הכיתה את שלמדו על אודות חבריהם.
- ✓ ניתן לתגמל בפרס קטן (כגון מדבקה) את מי שזוכר יותר פרטים.

4. ריאיון הורים – השם שלי

✓ המורה תשאל את התלמידים אילו שאלות מעניין אותם לשאול את הוריהם/ סביהם/ אחיהם.

✓ התלמידים יכינו ביחד עם המורה רשימת שאלות כמו: מה עומד מאחורי השם שלי? מי נתן לי אותו? מדוע בחרתם בשם זה? האם השם שלי ערבי, עברי, לועזי? מה המשמעות של השם שלי? האם נתת לי שם חיבה כשהייתי תינוק? מהו?

✓ התלמידים יתבקשו לערוך את הריאיון בבתיהם בשפה העברית, ויתכוננו לספר על תוצאות הריאיון בעל-פה בשיעור הבא.

✓ התלמידים יספרו בקבוצות זה לזה את מה שגילו בריאיון.

תכניות לדומה:

- פירוש השם שלי הוא...
- מקור השם בשפה ה[שם השפה].
- הורי [או מי שבחר] בחרו בשם הזה כי...
- שם החיבה שהיה לי כשהייתי קטן / שיש לי היום הוא...

5. שיחה בעקבות שיר

פָּנִים / נוֹרִית זָרְחִי

אֶת הַפָּנִים שֵׁשׁ לִי
קִבַּלְתִּי מֵאִמָּא שְׁלִי
גַם הִיא אֶת פָּנֶיהָ קִבְּלָה
מֵאִמָּא שְׁלָה.
סָבַתִּי לִי מִסָּרָה אֶת פָּנֶיהָ דִּרְכָּה.
אִיזוֹ דֶּרֶךְ אֲרָכָה!

כֵּךְ הִיא שׁוֹלַחַת אוֹתָם לִנְכָדִים,
אַחַר לְנִינִים.
בְּמִשְׁפָּחָה שְׁלִי, מִי שֶׁנּוֹלַד
מְקַבֵּל מִתְּנָה – פָּנִים.

כָּל פֶּעַם הֵם מוֹפִיעִים חֲדָשִׁים וְשׁוֹנִים:
עֵינִים כְּחֹלוֹת הוֹפְכוֹת יִרְקוֹת,
מִתְקַרְבוֹת אֶל הָאָף אוֹ מִתְרַחֲקוֹת,
אֲבָל תָּמִיד, בְּמִשְׁפָּחָה שְׁלֵנוֹ, הַפָּנִים
הִלָּאָה, הִלָּאָה, כְּנֶהֱרָה
נוֹשְׂאִים אֶת הַפָּנִים.

- ✓ המורה תביא את השיר לכיתה ותקריא אותו.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים אילו מילים הבינו מתוך השיר? על מה מדבר השיר, לדעתם?
- ✓ המורה תשאל את התלמידים אם יש מילים שלא הבינו בתוך השיר, ותבקש מהם לנחש מה משמעותן.
- ✓ המורה תלמד את התלמידים את פירוש המילים הללו.
- ✓ המורה תקרא את השיר פעם נוספת, לאחר שכל המילים שבו מובנות לתלמידים.

- ✓ המורה תשאל את התלמידים 'מה הרגישו כששמעו את השיר?' ו'למה?'.
כל תשובה תהיה תשובה נכונה.
- ✓ המורה תעורר דיון בנושא השיר. שאלות לדוגמה:
- מה פירוש הביטוי המטאפורי "לקבל את הפנים"?
 - איך אנחנו מקבלים את הפנים שלנו?
 - למי אנחנו דומים? ממי "קיבלנו את הפנים שלנו"?
- ✓ המורה תפתח את הדיון ותציג מצב שבו אנחנו לא דומים לאחד מבני המשפחה. לכן, כל אחד הוא שונה ומיוחד.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים מתנדבים לספר לכיתה מה מיוחד בכל אחד מהם, ומה מיוחד בכל אחד מבני המשפחה שלהם.
- ✓ עבודה בזוגות או בקבוצות: כל תלמיד יספר לחברו/ לבני קבוצתו במה הוא דומה לאחיו, ובמה הוא שונה מהם.
- ✓ מומלץ להיעזר ב**תכניות למידה**: אני דומה לאחותי ב... / אני שונה מאחותי ב... [בצבע העיניים, בצורת האף, בפנים, בגובה, בצבע השיער].
אני דומה לאחי כי שנינו אוהבים [לשחק ב... / לצפות ב... / לשיר / לרקוד כו']
אני שונה מאחי כי [אני אוהבת X והוא אוהב Y].
- ✓ התלמידים יתרגלו את קריאת השיר. אפשר לתת לכל תלמיד להקריא בית שונה.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. [קלאסטולס](#) - גלגל המזל. מאפשר להזין את שמות התלמידים לבחירת תלמיד שידבר בצורה רנדומלית או להזנת שאלות וכדומה.
2. דף הבית הראשון שלי - [יום המשפחה](#)
3. אתר 'הגננת' - יום המשפחה - [קבצים להורדה](#)

2. עולם בעלי החיים

א. אוצר מילים

חיות מחמד: גור/ חתול/ כלב/ ארנב/ אוגר/ צפור/ תוכי/ דג

חיות משק: אפרוח/ גוזל/ תרנגול/ ברנז/ כבש/ גדי/ טלה/ פרה/ שור/ עגל/ בקר/ חמור/ עיר/ סוס/ סניח/ גמל/ בקר

חיות בר: רמשים וחרקים: נמלה/ דבורה/ פרפר/ יתוש/ זבוב

זוחלים: צב/ לטאה/ נחש/ חלזון (שבול)

דו-חיים: צפרדע/ תנין

יונקים: עכבר/ קפוד/ צבי/ איל/ יעל/ זברה/ קוף/ פיל/ גירף/ שועל/ זאב/ דב/ נמר/ אריה/ לביא

עופות: טוס/ צפור/ יונה/ חסידה/ נשר

בעלי חיים ימיים: דולפין/ לויתן

מקומות: גן חיות/ ספארי/ חנה/ שדה/ דיר/ מלונה/ אקווריום/ מרפאה וטרינרית

שמות עצם קשורים נוספים: רועה / רופא וטרינר/ בעלי חיים/ חיה נטושה

פעלים: אוהב/ מתעניין/ רוצה/ מגדל/ מאכיל/ שומר/ אוכל/ שוכב/ מלקק/ משחק/ רוקד/ שוחה/ קופץ

קולות החיות: גועה/ מילל/ נובח/ נוער/ פועה/ צוהל/ נוהם/ שואג

תארים: גדול/ קטן/ יפה/ נקי/ מלכלך/ מצחיק/ חמוד/ שמח/ עצוב/ חזק/ חלש/ מהיר/ אטי/ מפחיד/ מרגיע/ נאמן/ בוגד/ צמחוני/ טורף/ עוזר לאדם

בצעד/ נגד/ דומה/ שונה/ שנה

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. יצירה – הכנת בובות בעלי החיים ותיאטרון בובות

- ✓ הכנה מראש - התלמידים יתבקשו להביא לכיתה גלילי נייר טואלט ונייר ידיים, גרביים ישנים, צלחות וכוסות פלסטיק פשוטות, קרטונים ריקים של חלב, קיסמים או שיפודים, שאריות צמר ובדים, צמר גפן, טושים, ניירות, מספרים, דבק ושאר חומרי יצירה.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לחשוב על בעל חיים כלשהו ולהכין אותו מתוך החומרים שהביאו לכיתה. לרעיונות ניתן להיעזר באתרים כגון [הקישור כאן](#).
- מומלץ לעבור בין התלמידים במהלך הפעילות, לבקש שכל השיח הקבוצתי יתנהל בעברית, ולכתוב על הלוח מילים נחוצות-חוזרות.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להסביר למה בחרו דווקא בבעל החיים הספציפי שהכינו (כל תשובה תהיה טובה).
- ✓ בקבוצות - התלמידים יתבקשו לשחק זה עם זה עם הבובות שהכינו ואף להמחזיז דיאלוגים ולהציגם בפני הכיתה.

2. קבוצות של בעלי החיים

- ✓ המורה תבקש מכל התלמידים לחשוב על בעל-חיים שהם אוהבים.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להסתובב בכיתה, לשאול את חבריהם "באיזה בעל חיים בחרתם?" ולחבור לתלמידים אחרים שבחרו באותו בעל חיים (למשל: קבוצה שבחרה בכלבים, בחתולים וכו').
- ✓ כל חברי הקבוצה צריכים לחשוב על תכונות של החיה בה בחרו (גדול, יפה, נאמן וכו').
- ✓ הקבוצה שתציג את החיה שלה במספר הרב ביותר של מילים - היא הזוכה.
- ✓ הערה: אפשר לשחק את המשחק הזה בשיעורים שונים, תוך הנחיית התלמידים בכל פעם לבחור חיות מקבוצה ספציפית בלבד, למשל: חיות משק, חיות מחמד, חיות בר וכדומה.

3. משחק זיכרון – "הלכתי לחווה וראיתי..."

- ✓ רצוי שהתלמידים ישבו במעגל/ חצי גורן באופן שיראו זה את זה.
- ✓ המורה תבקש מתלמיד הקיצוני ביותר לומר "הלכתי לחווה וראיתי" עם שם של חיה.
- ✓ המורה תבקש מהתלמיד שיושב לידו (השני בתור) לחזור על אותו משפט, אך להוסיף עוד שם של חיה, וכן הלאה.
- ✓ **תכנית fɔlɔnɐ**: הלכתי לחווה וראיתי [שם חיה א] הלכתי לחווה וראיתי [שם חיה א] עם/וגם [שם חיה ב] וכו'. **fɛnf**: "הלכתי לחווה וראיתי פרה" "הלכתי לחווה וראיתי פרה וגם עגל" "הלכתי לחווה וראיתי פרה וגם עגל וגם סוסים" וכו'.
- ✓ המטרה: לזכור באופן כיתתי כמה שיותר חיות. אפשר שתלמידים יסייעו למי שלא זוכר. אפשר לרשום את הרשימה כולה על הלוח.
- ✓ אפשר לשחק את המשחק ברמה גבוהה יותר של מורכבות באמצעות הוספת פעלים או תארים. **fɛnf**:
- "הלכתי לחווה וראיתי פרה אוכלת" "הלכתי לחווה וראיתי פרה אוכלת וגם עגל ישן", וכו'.

4. בעלי חיים וילדים – זיהוי ותיאור

- ✓ המורה תציג בפני הכיתה סרטון על ילדים וחיות, כגון [הקישור כאן](#).
- ✓ התלמידים יתבקשו לזהות את שמות החיות בסרטון. מי שיזהה את המספר הרב ביותר הוא הזוכה.
- ✓ רמת קושי נוספת: היכן ניתן למצוא את החיה הזו? (האם בחווה או בגן החיות, האם זו חיית משק או חיית בר).
- ✓ התלמידים יתבקשו לתאר סצנה אחת לבחירתם מתוך הסרטון.
- ✓ התלמידים יתבקשו לחשוב אם קרה להם עצמם מקרה דומה עם חיות, או אם היו עדים למקרה כזה, ולספר עליו בפני הכיתה.

5. נחשו מי החיה

- ✓ המורה תשים בתוך קופסה פתקים ועליהם כתובים שמות של בעלי חיים.
- ✓ תלמיד מתנדב (רצוי לא ביישן) יבחר פתק ויצטרך לגלם את החיה הרשומה בו.
- ✓ המורה ותלמידי הכיתה ישאלו את התלמיד המציג שאלות במטרה לנחש איזו חיה הוא מגלם.
- אלף אלה:** איך אוכלת החיה? איך היא שוכבת? איזה קול היא משמיעה? האם היא עוזרת לאדם? האם היא גדולה? האם היא גרה בבית? בשדה? ביער? וכו'. על התלמידים להשתמש בתכונות - גודל, צבע וכדומה.
- ✓ התלמיד יכול להציג את התשובות אולם עדיף להשיב בעל-פה.
- ✓ מותר לתלמידים לשאול עד 10 שאלות (או עד 20 שאלות. תלוי ברמת הכיתה). אם לא יצליחו, התלמיד יגלה להם איזו חיה גילם.
- ✓ אפשר לשחק משחק זה גם עם קבוצת תלמידים שתבחר חיה ותגלם אותה ביחד, וקבוצה שנייה שחבריה ישאלו שאלות (לרמת קושי קלה יותר).

6. משחק: מה מאחד ומה מבדיל?

- ✓ המורה תכין מראש כרטיסיות ממוגנטות או שניתן להדביק על הלוח, ובהן תמונות של פעולות יומיומיות: אכילה, משחק כדורגל, משחק וידאו, צפייה בטלוויזיה, ריקוד ועוד. אפשר גם לבקש מהתלמידים להביא תמונות לשיעור זה (או להכין מאגר כרטיסיות בכיתה לצרכים שונים).

אלף אלה:

✓ המורה תצייר טבלה (או תקרין בשקופית) באופן הבא :

דברים שגם ילדים וגם חיות אוהבים	דברים שילדים אוהבים וחיות אינן אוהבות	דברים שחיות אוהבות וילדים אינם אוהבים

✓ התלמידים ימיינו ויסדרו את התמונות על-פי הטבלה.

✓ כל קבוצה תצטרך להוסיף פריט אחד לכל עמודה בטבלה. אם המילה טרם נלמדה, אפשר לצייר את הפריט.

המורה :

דברים שגם ילדים וגם חיות אוהבים	דברים שילדים אוהבים וחיות אינן אוהבות	דברים שחיות אוהבות וילדים אינם אוהבים
ליטופים אוכל	משחקי מחשב צפייה בטלוויזיה	ללקק את הגוף להריח זה את זה במקומות שונים

✓ המורה תשאל את התלמידים לגבי תשובותיהם והם יתבקשו לנמק אותן ולבדוק האם התשובות נכונות גם במקרים של חיות מסוג שונה (רמשים, חיות בר וכדומה).

✓ המורה תקיים דיון בכיתה והתלמידים יתאימו את הפעולות לחיות אוהבות עליהם.

✓ לשיעורי הבית - כולם יצטרכו להביא לשיעור הבא דוגמאות של דברים שגם חיות וגם ילדים לא אוהבים (למשל : לבלוע תרופה, לקבל חיסון).

7. דיון, הפעלת חשיבה וביקורת – מודעה

✓ המורה תביא לכיתה דף בו מודפסת המודעה הבאה ותספר לתלמידים שהיא נתקלה בה בעיתון:

עמותת "חיה אהובה"

בונים גן לבעלי חיים נטושים

במקום מבנה גדול לכלבים ולחתולים, מרפאה ווטרינרית, מדשאה ומשחקים.

נא תרומתכם הכספית הנדיבה לבניית המקום.

גם לחיות מגיע לחיות!

תרמו עכשיו בשיחת חינם לטלפון שמספרו
050-1234567

✓ המורה תאמר לתלמידים שהיא מאוד אוהבת בעלי חיים, ומתלבטת האם לתרום לעמותה כפי שממליצים במודעה. המורה תבקש מהתלמידים שהם יעזרו לה להחליט.

✓ המורה תנחה את התלמידים להתחלק לקבוצות. חברי כל קבוצה יקיימו שיחה בעל-פה, בסופה ידעו לדווח:

- מהו נושא המודעה?
- מה מבקשים במודעה?
- באילו ביטויים או מילים השתמשו במודעה כדי לשכנע את הקוראים (אותנו) לתרום?
- אילו זכויות מגיעות לבעלי חיים, לדעת החברים בקבוצה? (בצירוף נימוק).
- האם המודעה שכנעה את חברי הקבוצה לתרום? (בצירוף נימוק)

✓ כל הקבוצות תצגנה את המסקנות (אפשר לבקש מכל קבוצה להשיב על תשובה אחרת) ויתקיים דיון כיתתי לגבי שני הסעיפים האחרונים (בנושאי זכויות בעלי החיים ומידת השכנוע של המודעה).

- ✓ על המורה להפנות את שימת לב הילדים לצרכנות נבונה : במודעה לא כתוב היכן נמצאת העמותה הזו, האם היא 'מוכרת', אילו "משחקים" הם מבקשים לתת לחיות, האם אנשים צריכים לשלם על כך, האם יש דברים חשובים יותר שניתן לסייע בהם לבעלי חיים (כגון חיסונים של חתולי רחוב) וכדומה.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים כיצד הם עצמם מציעים להתמודד עם הבעיה של חיות מחמד נטושות.

8. אהבה בין בני אדם לחיות? בעד, נגד והבעת עמדה

- ✓ המורה תכתוב על הלוח או תקרין את המשפט הבא : "יש אהבה בין בני אדם לבין חיות בר".
- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה דעתם בנושא ותבקש מהתלמידים למצוא בזוגות טיעון אחד בעד המשפט וטיעון אחד נגד.
- ✓ תלמידים ישמיעו את טיעוניהם בכיתה.
- ✓ המורה תציג לתלמידים את הסרטון בקישור : [מפגשים חמודים](#)
- ✓ בתום הסרטון, המורה תשאל את התלמידים האם באמת יש אהבה בין חיות בר לבין בני אדם? היכן צריכות להיות חיות הבר? מה קורה לחיות בר שבאה במגע עם בני אדם?
- ✓ בתום הפעילות ניתן לתת נושא זה כמטלה לכתיבה קצרה בשיעורי הבית.

תכניות לדלמה :

- אני בעד / נגד הטענה ש"יש אהבה בין בני אדם לחיות". לדוגמה...
- לדעתי יש / אין ולא יכולה להיות אהבה בין בני אדם לחיות, כי...

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. רעיונות ליצירה בנושא חיות
2. סרטון - ילדים וחיות
3. סרטון - פספוס חתולים קורעים מצחוק
4. סרטון על אנשים וחיות בר - מפגש חמוד
5. אתר חידה - חידון חיות
6. סיפור רופא חיות
7. פעולה חיה - מאגר מערכי שיעור לזכויות בעלי חיים - חיפוש מערכי שיעור

3. מאכלים ותזונה בריאה

א. אוצר מילים

אֲרוּחוֹת: אֲרוּחוֹת בָּקָר/ אֲרוּחוֹת עֶשֶׂר/ אֲרוּחוֹת צֹהֲרִים/ אֲרוּחוֹת עָרֵב/ הַפֶּסֶקֶת אֶכֶל
אֶכֶל בָּרִיא/ אֶכֶל לֹא בָרִיא: חֹטָה/ קִמַּח/ קִמַּח מְלֹא/ לֶחֶם/ פִּיתָה/ לֶחֶמֶנֶה/ כָּרִיד/
חֶלֶב/ גִּבְנִיָּה/ שׁוּקוֹ/ לֶבְנָה/ בִּיצָה/ חֲבִיתָה/ שְׁמֶנֶת/ לֶבֶן/ זַעֲתָר/ אֶרֶז/ בָּשָׂר/ עוֹף/
חוּמוֹס/ טְחִינָה/ פֶּסֶטָה/ סַפְגָּטִי/ סֶלֶט/ מָרֵק
מִזוֹן מַהִיר²: הַמְבוּרְגֶּר/ פִּיצָה/ פֶּלֶאפֶּל/ שְׁוֹאָרְמָה/ שְׁנִיצֵל/ צִיפֶס
פִּרוֹת וִירָקוֹת: מֶלֶפֶפּוֹן/ עֲגֻבְנִיָּה/ כְּרוֹב/ כְּרוֹבִית/ בָּצֵל/ פֶּלֶפֶל/ חֲסֵה/ חֲצִיל/ גָּזֵר/
קִשׁוּא/ תַּפּוּחַ אֲדָמָה/ זִיתִּים/ לִימון/ תַּפּוּז/ פְּרִי הָדָר/ בָּנָנָה/ אָגָס/ תַּפּוּחַ/ אֲבֹטִיחַ/
מֶלּוּךְ/ תּוֹת/ דְּבִדְבָן/ עֲנָבִים/ שְׁזִיף/ תַּאֲנָה/ שְׁקָדִים
תַּבְּלִינִים: מָלַח/ פֶּלֶפֶל אֲנָגֶלִי/ פֶּלֶפֶל שָׁחַר/ נַעֲנַע/ פֶּטְרוֹזִילָה/ אוֹרְגָנוֹ/ בָּזִילִיקוּם
קִינוּחִים: חֲטִיף/ מִמֶּתֶק/ שׁוּקוֹלָד/ גְּלִידָה/ עוּגָה/ עוּגִיָּה/ סְכָרִיָּה/ סְכָר/ דְּבֶשׁ
פְּלִים: כָּלִי מִטְבָּח/ מֶפֶה/ צִלְחוֹת/ צִלְחוֹת/ קַעֲרָה/ סְכוּ"ם (סֶכֶין/ כַּף/ מִזְלָג)/
כֶּפֶת/ כּוֹס/ בֶּקְבוּק/ סִיר/ מַחְבֵּת
מִשְׁקָאוֹת: מִשְׁקָה/ מִים/ תֵּה/ קָפֶה/ שׁוּקוֹ/ מִשְׁקָה קָל
שׁוֹנוֹת: מִטְבָּח/ מֶאֱפִיָּה/ מַכְלֵת/ שֶׁלֶחַן/ מֶאֱכָל/ בָּרִיא/ טָרִי/ רִכִּיבִים/ מִתְכּוֹן/
שְׁמֶרִים/ מֶאֱפָה/ בָּצֵק/ הִתְפָּחָה/ כֶּסוּי/ צוּם/ מִדָּה/ מִשְׁקָל/ פִּירְמִידַת הַמִּזוֹן
חֲמוֹס/ קְרוֹר/ עֶרְבוּב/ חֲתוּד/ זֶלוּף
פְּעֻלִּים: אוֹכֵל/ צָם/ שָׁם/ שׁוֹתָה/ עוֹזֵר/ מְבַשֵּׁל/ מִכִּין/ קוֹנֶה/ מְנַקֵּה/ שׁוֹטֵף/ מְסִים/
מַחְמֵם/ מְקַרֵּר/ מַעְרָבֵב
הוֹרָאוֹת: שֶׁטֶפוּ יָדִים/ הוֹסִיפוּ/ הִכִּינוּ
תַּאֲרִים: מְתוֹק/ מְלֶכֶלֶךְ/ נָקִי/ מְסֻדָּר/ פּוֹשֵׁר/ חָם/ רוֹתֵחַ/ קָר/ קִפּוּא
תְּזוּנָה נְכוֹנָה/ צְמֻחוֹנִי/ טְבֻעוֹנִי/ פְּחִמִּמוֹת/ שׁוּמָנִים/ דָּגָנִים/ קֶטְנִיּוֹת/ חֶלְבּוֹנִים

² רצוי להדגיש שמדובר במזון פחות בריא.

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. אוצר מילים

- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לומר אילו ארוחות הם מכירים, ותנחה אותם לכך שיתייחסו לא רק לארוחות במשך היום (כגון: ארוחת הצהריים) אלא גם לארוחות מיוחדות (למשל ארוחה משפחתית, או ארוחות חג).
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לספר איזו ארוחה אהובה עליהם, ולמה.
- ✓ אפשר להיעזר בתכנית *לדלמה*: אני אוהב את [סוג הארוחה] כי [סיבה]. *למה*: אני אוהבת ארוחת בוקר ביום שבת, כי כולם בבית ויש המון זמן לאכול ביחד).
- ✓ בזוגות התלמידים יפרטו זה לזה איזה סוגי מאכלים הם אוכלים בארוחה האהובה עליהם/ מה אכלו אתמול.
- ✓ המורה תבקש מכל זוג תלמידים לומר בפני הכיתה סוג מזון (מאכל או תבשיל) שטרם נאמר לפניו, ותערוך רשימת מילים רלוונטיות על הלוח.

2. ריאיון: מתכון משפחתי

- ✓ הכנה: המורה תבקש מהתלמידים לשאול בבית את ההורים או הסבים (רצוי בעברית) איך מכינים את המאכל האהוב עליהם. המורה תאמר לתלמידים שיתכוננו טוב כדי לדעת איך להציג את המתכון בעל-פה בעברית בפני הכיתה (אפשר בעזרת מצגת).
- ✓ שימו לב: מדובר בסוגה חדשה: מתכון. יש לשאול את התלמידים מה לדעתם נחוץ לדעת כדי לרשום מתכון כהלכה. יש לצייד את התלמידים בתבנית נחוצות לשם כך.

תכנית לדלמה:

- שם המתכון
- משך זמן ההכנה
- הרכיבים / החומרים הדרושים

– הכלים הדרושים

– אופן ההכנה

✓ בשיעור שלאחר ההכנה, התלמידים יתבקשו להביא תצלום של המאכל (שהם צילמו או מהאינטרנט) ויצטרכו לדעת לספר עליו לחבריהם בכיתה. (אפשרות הפוכה: התלמיד יסביר את המתכון בלי לנקוב בשם המאכל ובלי להציג תמונה שלו, והחברים ינחשו באיזה מאכל מדובר. במקרה זה, רק בסוף המתכון התלמיד יציג את התמונה של המאכל).

3. דומינו מזונות

✓ שיחה מקדימה: המורה תדבר על חוש הטעם ועל כך שאנו אוהבים צירופים של מזון ויש צירופים שנחשבים מקובלים (למשל חביתה עם סלט וגבינה) ויש כאלה שנחשבים מוזרים (למשל לאכול שוקולד עם מלפפון).

✓ המורה תשאל את התלמידים אילו צירופי מזונות מוכרים/ מוזרים הם מכירים.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת במעגל.

✓ המורה תתחיל את משחק 'דומינו-המזונות' בכך שתאמר צירוף מזונות אהוב עליה. התלמיד הבא, יצטרך לקחת את המילה השנייה בצירוף ולהפוך אותה למילה הראשונה בצירוף שלו (שיהיה שונה), וכך הלאה.
:fend

אני אוהבת פיתה עם גבינה ← אני אוהב גבינה עם פיצה ← אני אוהבת פיצה עם זיתים ← אני אוהב זיתים עם חומוס...

4. הכריך המעניין ביותר

✓ המורה תציג בפני התלמידים מספר תמונות של כריכים (כמו בתמונות לעיל).

✓ המורה תשאל את התלמידים: "מה אתם רואים בתמונה?"

✓ המורה תתייחס לתשובות ותבקש מהתלמידים לנסות למיין את הדברים שנאמרו לקטגוריות (משחקים, ירקות, פנים, חיות).

✓ המורה תביא לכיתה לחם פרוס/ פיתות, סוגי ממרחים בטעמים ובצבעים שונים וירקות טריים.

✓ המורה תחלק את התלמידים לקבוצות.

✓ המורה תאפשר לתלמידים לגשת לשולחן המוצרים ולבחור במוצרים ליצירת סנדוויץ' מעניין.

✓ כל קבוצה תציג בפני שאר התלמידים את "היצירה" שהכינו תוך הסבר במה הם השתמשו, ומה הם הכינו.

✓ המורה תצלם עבור התלמידים את הכריכים שהכינו, תחתוך אותם לחתיכות כמספר התלמידים והם יאכלו אותם בתאבון!

5. מיון סוגי מזונות

- ✓ המורה תביא לכיתה תמונות של מיני מזונות שונים, לפחות 5 תמונות מכל אחת מקבוצות המזון הבאות: דגנים (קורנפלקס, לחם ומוצרי, קטניות), מזונות עשירים בחלבונים (חלב ומוצרי, בשר, דגים, ביצים), מזונות עשירים בשומנים (שמן לסוגיו, זיתים, אגוזים, גרעינים), ירקות ופירות, ממתקים.
- ✓ מהלך הפעילות: התלמידים יתבקשו לבחור 2 תמונות ולהסביר למה בחרו אותן. הקשר יכול להיות מגוון, ויש לקבל כל תשובה בלי לתקן. תשובות לדוגמה: "אני אוהבת לאכול את שני הדברים הללו" "אכלתי את שני המאכלים הללו היום בבוקר", וכדומה.
- ✓ יתקיים דיון לגבי התשובות ודרכי המיון. המורה תעורר את המודעות לכך שניתן למיין דברים לפי היבטים שונים: צבעים, הרגלים, טעם (חמוץ, מתוק) וכדומה.
- ✓ המורה תציג בפני התלמידים מיון על פי מרכיבי מזונות ומקורותיהם, תסביר על קבוצות המזון (פירמידת המזון) ותבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות. חברי כל קבוצה יתבקשו למיין את התמונות שעל הלוח לקבוצות, תוך חשיבה על השאלות הבאות:
- כמה קבוצות כאלה מצאתם?
 - איזה שם תתנו לכל קבוצה? לפי מה בחרתם את שם הקבוצה?
 - האם אתם מכירים סוגי מזונות נוספים שאפשר להוסיף לקבוצה זו? אילו?
- ✓ יתקיים דיון כיתתי בממצאי הקבוצות. כל המזונות הנוספים שמצאו בקבוצות יירשמו על הלוח.
- ✓ על המורה לוודא שהמיון נעשה לקבוצות שנלמדו: דגנים, מזונות עשירים בחלבונים, מזונות עשירים בשומנים, ירקות ופירות, ממתקים.

6. הכנת פיצה

- ✓ המורה תשאל את התלמידים אילו סוגים של מזון מהיר הם מכירים, האם הם אוהבים מזון מהיר, האם זה בריא וכדומה.
- ✓ המורה תסביר שלעתים גם מזון מהיר הוא מזון בריא, אם הוא נעשה מחומרים טריים וללא הרבה שומן או חומרים משמרים.
- ✓ המורה תקרין בפני התלמידים את הסרטון בקישור הבא: [פיצה ביתית](#)
- ✓ המורה תקיים דיון בכיתה לוודא שכולם הבינו את כל המילים בסרטון ואת התהליך עצמו.
- ✓ התלמידים יצפו בסרטון פעם נוספת ויתבקשו להשיב בזוגות או בקבוצות על השאלות הבאות (אפשר לחלק אותן בדף עבודה):
 - מה המרכיבים להכנת הבצק?
 - מה עושים עם הבצק שהוכן?
 - מה מוסיפים מעל הבצק?
 - האם הייתם רוצים להוסיף עוד דברים מעל הפיצה? אם כן, מה הייתם מוסיפים?
 - האם לדעתכם פיצה היא מזון מהיר או לא? האם היא מזון בריא או לא? נמקו דעתכם.
- ✓ אפשר לבקש מהתלמידים לכתוב בבית או בקבוצות מתכון לפיצה, בתבנית המתכון שניתנה בפעילות 2 לעיל.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. משרד החינוך, הפיקוח על הבריאות - [תזונה נבונה לאורח חיים בריא](#)
[ליסודי](#) - אוסף של חומרי למידה ומשחקים
2. משרד החינוך, הפיקוח על הבריאות - [הצעות לפעילות בנושא תזונה נבונה](#)

4. השעון וסדר היום

א. אוצר מילים

שְׁנֵיָה / דְּקָה / שָׁעָה / שְׁעֵתִים / חֲצִי שָׁעָה / רִבְעֵ שָׁעָה / יוֹם / חֲדָשׁ / שָׁנָה

שְׁעוֹן / מְחוּגִים

אַחַת / שְׁתֵּים / שְׁלוֹשׁ ...

בֶּקֶר / צֹהָרִים / אַחַר צֹהָרִים / עָרֵב / לַיְלָה

הַשְּׁבוּעַ שֶׁעָבַר / שְׁלֹשׁוֹם / אֶתְמוֹל / הַיּוֹם / מָחָר / מְחֻרָתִים / הַשְּׁבוּעַ הַבָּא

יָמוֹת הַשְּׁבוּעַ : יוֹם רִאשׁוֹן / יוֹם שֵׁנִי / שְׁלִישִׁי ...

זָמַן / סֵדֶר יוֹם / שְׁעוֹת פְּנָאִי / שְׁעוֹת חִפְשִׁית / יוֹם חֹפֶשׁ / בֵּית סֵפֶר / לְמוּדִים /

תַּחֲבִיבִים / חֲבָרִים / מְקַלַּחַת / אַרוּחָה / מְשַׁחֲקִים

בְּטוּיֵי זְמַן : אַחֲרֵי / לִפְנֵי / פְּעַבֵּר / בְּשָׁעָה / פְּאַשֵּׁר / בָּעֵת / רָגַע / לִפְעָמִים / עֲכָשׁוּ / תִּמְיֵד /

אֵף / פָּעַם / בְּדֶרֶךְ / כָּלִל / כָּל הַזְּמַן / פְּתָאוֹם / לִפְעָמִים / מְקַדֵּם / מְאַחֵר / מְתִי

מְלִים לְתַאֵוֹר סֵדֶר הַיּוֹם : מְבַרְשֵׁת שְׁנִים / מְבַרְשֵׁת שָׁעַר / מְסַרְק / בְּגָדִים / (שְׁמָלָה /

חֲלָצָה / מְכַנְסִים / מְעִיל ...) אַרוּחָה / אַרוּחַת בֶּקֶר / אַרוּחַת עֶשֶׂר / אַרוּחַת צֹהָרִים /

אַרוּחַת עָרֵב / בֵּית סֵפֶר / שְׁעוֹר / הַפְּסָקָה / תַּחֲבִיבִים / חֲבָרִים / חוּגִים / עֲבוּדַת בֵּית /

שְׁעוּרִים / טֵלִוִּיזְיָה / מְשַׁחֲקִים / מְחַשֵּׁב / כְּדוֹר / מְקַלַּחַת / פִּיגִ'מָה / מְטָה ...

פְּעָלִים : מְתַעוֹרֵר / מְצַחֵחַ (שְׁנִים) / מְסַתְרֵק / מְתַלַּבֵּשׁ / אוֹכֵל / הוֹלֵךְ ל... / חוֹזֵר מ... /

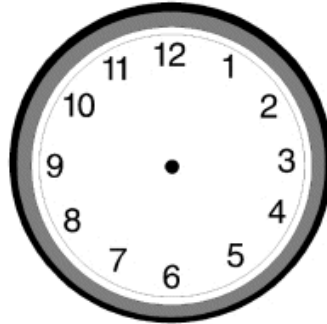
מְכִין (שְׁעוּרִים, אֵכֵל) / צוֹפֶה ב... / מְשַׁחֵק / מְתַקַּלַּח / לוֹבֵשׁ

מְתִי? מָה אֵתָה עוֹשֶׂה בְּשָׁעָה X? בְּיוֹם Z?

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חוייתית

1. השעון

- ✓ המורה תקרין תמונה של שעון מחוגים 'ריק' על הלוח (כמו בתמונה), ותצייר בו את המחוגים כרצונה.

- ✓ המורה תלמד את התלמידים את השעון : מספרים, דרך אמירת השעות (מספרים בנקבה) וכיצד שואלים על כך.
- ✓ המורה תכתוב על השעון המצויר/ מוקרן מחוגים שמצביעים על שעה מסוימת.
- ✓ המורה תפנה לתלמידים ותבקש מהם לומר לה מה השעה. **תכנית מנחה:** "מה השעה?" "השעה עכשיו [שבע ורבע כו']".
- ✓ המורה תכריז על שעה מסוימת ותזמין תלמידים להגיע ללוח ולצייר מחוגים בהתאם.
- ✓ התלמידים יתרגלו בזוגות : פעם האחד יצייר שעה והשני יאמר אותה (ויתחלפו), ופעם האחד יאמר שעה והשני יצייר אותה (ויתחלפו).

2. סדר יום

- ✓ המורה תפנה לתלמידים בשאלות הקשורות לזמנים ולסדר יום.
- ✓ התלמידים ישיבו לשאלות המורה תוך שימוש במילים החדשות.

שבע: "באיזו שעה אתה מתעורר בבוקר?" "אני קם בבוקר בשעה שבע". "מה אתה עושה לאחר מכן?" "אחרי זה אני מצחצח שיניים ומתלבש".

שימוש במשפטים אלה יקנה לתלמידים את המילים השייכות לחלקי היממה (בוקר, צוהריים, אחר צוהריים, ערב ולילה) בשילוב השעון.

✓ התלמידים ישאלו את המורה שאלות הנוגעות לסדר היום שלה.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בזוגות ולראיין זה את זה לגבי סדר היום היומי וסדר השבוע שלהם.

תכניות **לדאנה**:

– מה אתה עושה ביום ראשון בשעה 9 בבוקר? ביום ראשון בשעה 9 בבוקר אני...

– היום שלי מתחיל בשעה 9 בבוקר. אני... אחר כך אני... בנוסף לזה אני... בסוף היום אני...

✓ בסוף התרגיל, כל שני זוגות יהפכו לקבוצה. כל אחד מבני הזוג יספר לקבוצה מה למד על סדר היום השבועי והיומי של חברו. אם טעה, החבר יתקן אותו.

3. תכנון סדר יום

✓ המורה תציג בפני התלמידים טבלה לסדר יום לפי שעות:

יום _____	
שעה	סדר יום

- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד לחשוב על יום מועדף עליו מימות השבוע, ולמלא את הטבלה בהתאם לפעילויות שהוא עושה בו.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות של ארבעה תלמידים.
- ✓ כל אחד מחברי הקבוצה יספר לחבריו על סדר היום שלו בחלונות זמן, לפי הטבלה.
- ✓ לאחר שמיעת סדר היום של כל חברי הקבוצה, חברי הקבוצה יערכו דיון ביניהם ויצביעו גם על המשותף לארבעתם וגם על השונה ביניהם.
- ✓ חברי הקבוצה יתבקשו לערוך דיון לגבי סדר יום מומלץ לילד בגילם.
- ✓ חברי הקבוצה יציעו את סדר היום המומלץ בתוך הטבלה, ויציגו אותו בפני הכיתה תוך נימוק החלטתם.

4. סדר יום בימים של פנאי

- ✓ התלמידים יתבקשו לחזור על הפעילות הקודמת ביום החופש השבועי/ ביום חג/ ביום אידיאלי מדומיין. כל אחד מחברי הקבוצה יפרט מה היה רוצה לעשות לו היו לרשותו 24 שעות של חופש אידיאלי ללא כל מחויבות כלל (תוך לקיחה בחשבון של צורכי הגוף: אוכל, שתייה ושינה).
- fenf*: ביום חופש אני רוצה לקום בשעה [X], ולאכול ארוחת בוקר בשעה [Y]. בארוחת הבוקר אני רוצה לאכול [פירות]. אחרי זה אני רוצה... (לצאת לטייל/ לשחק עם חברות/ ללכת לים) וגם (לנוח/ לקרוא ספר/ לצפות בטלוויזיה). בערב אני רוצה ללכת לישון בשעה [Z].
- ✓ בדיון הכיתתי התלמידים יבררו ביניהם את ההבדלים בין אילוצים, חובות, פנאי, נופש, דמיון ומציאות.
- fenf*: מה חייבים לעשות? מה רוצים לעשות? מה אפשר לעשות? מה אי אפשר לעשות? למה?

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. אפשר ורצוי להכין יחד עם התלמיד שעון עם מחוגים כפעילות יצירה.
2. מומלץ להביא לשיעור שעון או דגם של שעון בעל מחוגים שניתנים להזזה או להקרין תמונה של שעון בלי מחוגים על הלוח ולצייר לה מחוגים בהתאם.
3. ניתן לאפשר לכל תלמיד לספר על סדר היום שלו לפי זמנים בפרק זמן קצוב (כגון 20 שניות וכדומה). ניתן להשתמש ב**בטימר**.
4. פרויקט "כפתור" - רצף פעילויות לשעות הפנאי - **שעונים ונהנים**.
5. בין הצלצולים - חינוך חברתי וכישורי חיים - **משחק לילדים בנושא ניהול זמן**.

כיתה ד'

תכנים לכיתה ד'

בתוכנית כיתה ד' כלולים ארבעה עולמות שיח, כדלקמן :

1. דברי נימוסים
2. לוח השנה ותכנון זמן
3. הסביבה הקרובה והרחוקה
4. מעגל הרגשות

הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ד'

1. דברי נימוסים

א. אוצר מילים

תודה ← בָּכִיר/ בְּשִׁמְחָה/ בְּבִקְשָׁה/ מִכָּל הַלֵּב

סְלִיחָה/ מִצְטָעַר ← תִּשְׁכַּח מִזָּה/ סְלַחְתִּי/ שָׁכַחְתִּי מִזָּה/ הִכַּל בְּסִדֵּר/ אֵין בְּעֵינָה

מָה שְׁלֹמֶךָ?/ אֵיךְ אַתָּה מְרָגִישׁ? ← שְׁלֹמִי טוֹב/ הִכַּל בְּסִדֵּר (הִכַּל טוֹב, מְצִינָה, נִהְדָּר/

נִפְלָא...)/ הִשְׁבַּח לָאל/ בְּרוּךְ הַשֵּׁם/ כָּכָה כָּכָה/ יֵהִי טוֹב/ יֵהִי בְּסִדֵּר/ כָּבֵר בְּסִדֵּר

שְׁלוֹם/ אֶהְלֵךְ/ לְהִתְרַאוֹת/ בָּקֵר טוֹב/ צִהְרִים טוֹבִים/ עָרֵב טוֹב/ לֵילָה טוֹב/ יוֹם טוֹב/

שְׁבוּעַ טוֹב/ חֹדֶשׁ טוֹב/ שָׁנָה טוֹבָה

כָּל הַכְּבוֹד/ בְּהַצְלָחָה/ תִּשְׁמֹר עַל עַצְמְךָ!/ תִּבְלָה/ תִּהְיֶה/ בְּתַאבוֹן/ הִחַלְמָה מְהִירָה/

תִּרְגֹּשׁ טוֹב/ רְפוּאָה שְׁלֵמָה/ תִּתְחַדֵּשׁ/ הִפְגֵּד יָפָה עֲלִידָה/ חַג שְׂמִיחָה/ שָׁנָה מְתוֹקָה

מָזָל טוֹב/ אֲשֶׁר וְעֲשֶׂה/ עַד מָאָה וְעֶשְׂרִים/ יוֹם הַלֵּדָת שְׂמִיחָה

הַזְמָנָה/ חֲבִירִים/ מְסִבָּה/ הִפְתָּעָה/ מִתְנָה/ בְּלוֹנִים/ זֶר פְּרָחִים/ בְּרָכָה/ חוֹגְגִים/ גֵּר/

עוֹנָה/ טָקְס/ קְשׁוּט/ חַג/ מְזִמָּה/ אֲרוּעַ מְסִים (תִּינוּק חֹדֶשׁ, מַעֲבֵר לְבֵית חֹדֶשׁ..)

תַּאֲרִים : אֶלּוּף/ טוֹב/ מְצִינָה/ נִהְדָּר/ מְקַסִּים/ מְהִימָה/ רְגוּעַ/ יָפָה/ חֹדֶשׁ

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. ברכות בקבוצה

✓ המורה תתאר סיטואציה סיפורית קצרה שכוללת מפגש שמברכים בו תלמידים רבים. למשל: כל הילדים מגיעים למסיבת יום ההולדת של ראמי; מרים נפצעה במשחק כדורגל, שמו לה גבס וכל החברים מגיעים לבקר אותה בביתה; אבתיסאם נפרדת מחברותיה כי היא נוסעת למשך כל החופש הגדול לבקר את קרובי משפחתה שחיים בחו"ל, וכדומה.

✓ אפשר לגוון את הצגת הסיטואציה באמצעות תמונות שיוצגו בפני התלמידים או יוקרנו על הלוח (למשל: תמונת ילד עם גבס, עם בגד חדש, בחג, בבית הספר בבוקר וכן הלאה).

✓ כל תלמידי הכיתה יתבקשו להציע בהצבעה ברכות מתאימות לסיטואציה שהמורה הציגה.

✓ יש לאפשר חזרה על אותן הברכות, ולשבח על גיוון. **תכניות לדלמה:** שיהיה לך יום טוב/ שיהיה לך יום רגוע/ מאחלת לך יום מצוין וכו'.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בזוגות.

✓ התלמידים יתבקשו לחשוב על סיטואציה לבחירתם, ולהציע ברכות בהתאם.

תכניות לדלמה:

– התפייסות אחרי ריב: סליחה, אני מצטער – אין בעיה, סלחתי.

– בבוקר כשנפגשים: אהלן, מה שלומך? – שלומי מצוין, ומה

שלומך אתה? איך אתה מרגיש? – אני מרגיש בסדר/ ככה ככה.

– לא נורא, יהיה טוב!

– ברכישת בגד חדש: איזה יופי! מתאים לך! תתחדש! – תודה רבה!

✓ כל זוג יציג את הסיטואציה ואת הברכות שהציעו בפני הכיתה.

2. חילופי ברכות במעגל

- ✓ המורה תכריז על אירוע מסוים (למשל: חג, יום הולדת, חתונה, מסיבת סוף שנה, הצלחה בתחרות ספורט וכדומה)
- ✓ התלמידים יסתובבו בכיתה (אפשר לגוון בשיעור בחוץ או לערוך את הפעילות בהפסקה). בכל פעם שהמורה תמחא כף - יברכו את מי שמולם או לצידם בברכה לבחירתם, שמתאימה לאירוע עליו הכריזה המורה. התלמיד אותו בירכו, ישיב להם במענה הולם.
- האירוע:** האירוע שעליו הכריזה המורה הוא חג. עם מחיאת הכף התלמידים יעצרו. אחד יברך את השני בברכת 'חג שמח'! ← חברו יענה: תודה רבה! חג שמח גם לך!
- לאחר חילופי הברכות ימשיכו ללכת עד למחיאת הכף הבאה של המורה. באופן זה יתרגלו את אותה הברכה/ ברכות דומות על ילדים שונים, פעם בתור המברך ופעם בתור המשיב.

3. "תופסת" ברכות

- ✓ המורה תבקש מתנדב/ת שיהיה 'התופס'. וחמישה תלמידים שיהיו ה'עוברים ושבים'. אם מתאפשר לקיים את השיעור בחדר גדול יותר, כגון בחדר ספורט או בזמן ההפסקה, כל התלמידים יוכלו להשתתף.
- ✓ התלמידים צריכים לעבור לצד השני של החדר בלי להיתפס, בעוד התופס מנסה לתפוס כמה שיותר תלמידים.
- ✓ אם הילד שנתפס אומר את אחת הברכות שלמד - התופס חייב לשחרר אותו. אם הילד שנתפס לא יודע, הוא הופך להיות התופס החדש.

4. כל הכבוד – כיפאק היי

- ✓ מעמידים את כולם במעגל.
- ✓ כולם יוצרים קצב אחיד (למשל בכך שטופחים פעם על הברכיים ואז מוחאים כף פעמיים).
- ✓ כל אחד בתורו צריך להגיד "כל הכבוד" לאחד החברים ולהוסיף משהו חיובי עליו. *fenf*: "כל הכבוד ליוסף, הוא אלוף בספורט"; "כל הכבוד לניבין, היא חברה נהדרת". על הקבוצה להשיב שלוש פעמים "כיפאק היי".
- ✓ כך כל אחד בתורו "משבח" מישהו אחר עד שהסבב מסתיים.
- ✓ על המורה להסביר שהמילה 'כיפאק' והצירוף 'כיפאק היי' מקורם בערבית, אך בעוד בערבית משמעות הצירוף "כיפאק היי" קריאת שמחה, בעברית מדוברת הוא קיבל את המשמעות של "כל הכבוד" ומשמש לקריאת עידוד (לדוגמה: כולם לתת שלוש קריאות כיפאק לסמאהר על שדיברה כל כך יפה בעברית. כיפאק — היי! היי! היי!").

5. משחק "מסירות" של ברכות – כולנו קשורים יחדיו

- ✓ המורה תביא לכיתה כדור צמר, תחזיק בקצהו ותעביר את יתרת הכדור לאחד התלמידים, תוך כדי אמירת מילות נימוסים (למשל: "קח בבקשה, ושיהיה לך יום טוב").
- ✓ כל תלמיד בכיתה ימסור את כדור הצמר לחבר אחר בכיתה ויאחל לו ברכה מתוך המילים שנלמדו.
- ✓ העברת הכדור תתבצע כאשר התלמיד המברך מחזיק אצלו את החוט ומעביר רק את יתרת הכדור כך שבסוף תהיה בין תלמידי הכיתה מעין 'רשת' (כולם יהיו מחוברים בחוט הצמר).
- ✓ בשלב השני התלמידים יצטרכו 'להפר את הרשת': לגלגל את הכדור מחדש, בכך שיחזירו את הכדור למי שמסר להם ויברכו אותו באיחול שאיחל להם.

- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה הרגישו כשברכו אותם? מה הרגישו כשברכו את חבריהם? התלמידים יתבקשו לנמק תשובותיהם.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים אם לדעתם יש משמעות לעובדה שכולם היו 'קשורים' באותו החוט. כל תשובה תתקבל ותזכה לשבח.
- ✓ המורה תסכם את הפעילות בהסבר שהברכות הן מעין 'רשת' ש'קושרת' את האנשים בחברה זו לזה. נעים לקבל ברכה, והדבר 'קושר' = מחבר, בין מי שמקבל לבין מי שנותן אותה. כמו כן מי שמקבל - שמח להחזיר.

6. המחזה בקבוצות

- ✓ התלמידים יתכוננו בקבוצות לספר על אירוע שכולל ברכות.
- ✓ לאחר כעשר דקות הכנה, כל קבוצה תתבקש להציג-להמחיש את האירוע בפני הכיתה.
- ✓ תלמידי הכיתה יצטרכו לנחש באיזה אירוע מדובר.
- ✓ במקרה הצורך אפשר להקל על התלמידים באמצעות רשימת אירועים לדוגמה (למשל: יום הולדת לילד/ה, לסבתא/סבא, להורה, חתונה, ארוחת חג, פרידה מקרוב משפחה שנוסע לחו"ל כדי ללמוד וכדומה).

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. בין הצלולים - חינוך חברתי וכישורי חיים - [כבוד האדם](#)
2. אתר הברכות הישראלי - [ברכות, איחולים וכרטיסי ברכה](#)

2. לוח השנה ותכנון זמן

א. אוצר מילים

ימי השבוע (ימות השבוע): יום ראשון/ יום שני/ יום שלישי/ יום רביעי/ יום

חמישי/ יום שישי/ שבת

חדשים: חדש ינואר/ פברואר/ מרץ/ אפריל/ מאי/ יוני/ יולי/ אוגוסט/ ספטמבר/

אוקטובר/ נובמבר/ דצמבר

מזג האוויר: גשם/ קר/ מענן/ גשום/ מענן חלקית/ שמש/ רוח/ חם/ לח/ נעים/

קריר/ חמים/ בהיר/ שקיעה/ זריחה/ שרב/

עונות השנה: עונה/ אביב/ קיץ/ סתו/ חרף

מתי/ חוג/ שעור/ יומן/ שלכת/ לוח שנה/ מועד/ ניהול זמן/ סדר יום שבועי/ סדר

יום חדשי/ סדר עדיפויות / תזכורת/ שעון מעורר

שנינו/ דומה/ שונה

פעם ב... / פעמים ב... / כל-

פעלים: עוזר/ לומד/ ישן/ מתכנן...

שונות: פלקט/ בריסטול/ פעילות בית ספרית/ דיכט/ פתגם

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חוויתית

1. תיאור - תכנון זמן³

- ✓ המורה תחלק לכל ילד דף ובו לוח שעות שבועי.
- ✓ כל ילד יבנה את הלוח השבועי שלו (חוגים, שיעורים, מתי הוא לומד, מתי יש לו זמן פנוי לעצמו ומתי הוא עוזר בבית).
- ✓ מספר תלמידים יתארו את סדר היום השבועי שלהם בפני הכיתה.
- ✓ התלמידים יתחלקו לזוגות או לקבוצות ויתארו את סדר היום השבועי שלהם בפני בן הזוג/ הקבוצה.
- ✓ התלמידים בכל קבוצה ישוו את סדר היום שלהם וידונו: מה שונה? מה דומה?
- ✓ תלמיד נבחר מכל קבוצה יציג את הממצאים שגילו חברי קבוצתו (לגבי הדמיון והשוני) בפני כל הכיתה.

2. הנחיות - תכנון זמן

- ✓ המורה תחלק לכל ילד דף ובו 4 לוחות שבועיים. התלמידים יתחלקו לקבוצות ובהן 4 תלמידים.
- ✓ בכל קבוצה תלמיד אחד יתאר בעברית את סדר היום השבועי שלו, והשאר ימלאו את דבריו באחד הלוחות בדפיהם, לפי ההנחיות שיתאר.
- ✓ התלמידים ישוו את התוצר ביניהם לוודא שאין טעויות.
- ✓ התלמיד הבא יתאר כנ"ל וכולם ימלאו בלוח השני, וכן הלאה עד שסדר השבוע של כל חברי הקבוצה יהיה רשום אצל כולם.
- ✓ ניתן להשוות גם במקרה זה את סדר היום הקבוצתי ולהציג בפני הכיתה שונה/ דומה.

³ נושא "לוח השנה ותכנון הזמן" בכיתה ד' בא להמשיך את נושא "השעון וסדר היום" שנלמד בכיתה ג'. שתי הפעילויות הראשונות הן לפיכך מעין חוט מקשר שכן הן עוסקות יותר בסדר היום מאשר בתכנון שלו. המטרה היא שמתוך הדיונים על סדר היום הקיים של התלמידים, והשוואתו עם זה של חבריהם, הם ילמדו כיצד להיטיב לתכנן את זמנם בעתיד.

3. "בינגו" – תכנון זמן

- ✓ תלמיד מתנדב ישב מול הכיתה כשהלוח השבועי האישי שלו לפניו ומוסתר מפני התלמידים. רצוי, אם אפשר, להזמין תלמיד אורח מכיתה אחרת.
- ✓ התלמידים ישבו כשלפניהם לוחות שבוע ריקים.
- ✓ התלמידים ישאלו את התלמיד שאלות לגבי סדר היום שלו במהלך שבוע, וימלאו את דפיהם בהתאם לתשובותיו.
- ✓ הראשון שממלא את הלוח באופן נכון - מנצח.
- ✓ *andis life*: האם אתה לומד חשבון ביום ראשון? האם יש לך שיעור עברית ביום רביעי בשעה השנייה? האם אתה עושה ספורט? כמה פעמים בשבוע?

4. פעילות יצירתית בקבוצות – הכנת לוח שנה כיתתי

- ✓ לוח שנה הינו 'סוגה' בפני עצמה. המורה תשאל את התלמידים מה לדעתם צריך להיות רשום בלוח שנה כיתתי.
- ✓ מתוך הדיון ירוכזו על הלוח קטגוריות כגון: מועדי ימי הולדת, חופשים, חגים, מבחנים, שמות נאמני הניקיון הכיתתיים (ראו פעילות בנושא הבא), פעילויות בית-ספריות (כמו טיול שנתי, יום ספורט) וכדומה.
- ✓ המורה תחלק את התלמידים לקבוצות כמספר החודשים שנותרו מרגע ביצוע המטלה ועד לחופש הגדול. כל קבוצה תקבל פלקט (בריסטול).
- ✓ כל קבוצה תהיה אחראית על חודש אחר. המטלה תכלול את בירור כל המועדים שיש בחודש זה ואת הכנת הפלקט ועיצובו:
- בבירור המועדים יהיה על חברי הקבוצה לברר בעברית בין כל תלמידי הכיתה למי יש יום הולדת בחודש זה ומתי, לבדוק מה החגים, החופשות, המבחנים והפעילויות הכיתתיות והבית-ספריות שחלים באותו חודש.

– בעיצוב הפלקט התלמידים יתבקשו לנהל דיון כיתתי בעברית ולהציע מראה אחיד לפלקטים. *אנלף מלכא*: איפה לרשום את שם החודש? כיצד לשרטט את מבנה החודש בחלוקה לשבועות וימים (באיזה גודל? משבצות לאורך ולרוחב?) מה יהיה מפתח הצבעים האחד לכיתה? (למשל: כל המבחנים ייכתבו בטוש אדום. כל הטיולים, ההפסקות הפעילות והדברים ה'כייפיים' בטוש ירוק. כל ימי החופש בכחול וכדומה).

✓ התלמידים יכתבו בפלקטים בעיפרון בלבד לפי ההוראות שקבעו, יציגו אותם בעברית בפני הכיתה ויוודאו שאין טעויות. מטרת הפעילות לעשות הגהה כיתתית משותפת.

✓ התלמידים יקשטו את הפלקטים (אפשר בבית). מדי חודש, הפלקט הרלוונטי ייתלה על הקיר ויוצג במשך חודש שלם בכיתה.

5. דִּיבּוּט⁴ – העונות

✓ המורה תשאל את התלמידים אילו עונות יש, מה הסימנים של כל עונה, איזו עונה הם מעדיפים ולמה.

✓ המורה תחלק את התלמידים ל-4 קבוצות, רצוי בהתאם לעונה שהם מעדיפים. על המורה להקפיד שכל הקבוצות תהיינה הומוגניות - עם תלמידים חזקים וחלשים כאחד.

✓ המורה תבקש מכל קבוצה להכין נאום משכנע לטובת העונה שלהם - להסביר למה היא הטובה ביותר.

תכניות אנלף מלכא:

- שם העונה (למשל: העונה בה בחרנו היא הסתיו)
- מזג האוויר בעונה (למשל: בעונה זו מזג האוויר קריר. לפעמים יורד גשם אבל עדיין נעים)

⁴ דיבּוּט (מאנגלית: debate, בעברית: מַעֲמָת) הוא דיון תחרותי בפני קהל או שופטים, שמטרתו שיפור היכולת הרטורית של המשתתפים. במהלכו שני מתדיינים או יותר מציגים טיעונים בעד ונגד עמדה או נושא מסוים, בתוך מסגרת קבועה מראש ובעלת כללים מוגדרים.

– משפט בשבח העונה + הסבר שכולל לפחות שניים ממאפייני העונה או מה שאפשר לעשות בה (למשל: לדעתנו, עונת הסתיו היא הטובה ביותר, כי יש בה קרמבו, מנדרינות, שלכת וציפורים נודדות. / אפשר לקפוץ בשלוליות, לצייר עם האצבע על אדים בחלון, לראות נחליאלי וחצב).

✓ כל הנימוקים ייכתבו על פלקט.

✓ תלמיד אחד מכל קבוצה ייבחר להציג את העונה של קבוצתו.

✓ בסוף המערך יתבצע דיון - האם בעקבות ה"דיבייט" מישהו מהתלמידים שינה את דעתו לגבי העונה העדיפה עליו? האם למד או אפילו אימץ נימוקים חדשים שלא חשב עליהם קודם?

6. פעילות יצירתית לניהול זמן

✓ המורה תבקש מהתלמידים לחפש פתגמים / אמירות או לכתוב משפטים הקשורים לנושא הזמן. *fenf* :

– הזמן "טס" ולוקח אותנו איתו.

– המורה הגדול ביותר הוא הזמן.

– הזמן הוא הרופא הטוב ביותר לעצב.

(לפתגמים נוספים ראו קישורים ורעיונות להרחבה בהמשך).

✓ המורה תביא לכיתה בריסטולים, צבעים, מדבקות לקישוט ושאר חומרי יצירה.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות. כל קבוצה תבחר או תמציא פתגם / אמירה המוצאים חן בעיניה.

✓ המורה תבקש מכל קבוצה להכין כרזה מקושטת (כגון בכתב מיוחד, בליווי ציור, צביעה וכדומה) של הפתגם, ואז להציג אותה בפני הכיתה.

✓ על התלמידים להסביר בפני הכיתה את חשיבות הפתגם / האמירה שבחרו.

✓ על התלמידים להדגים איך אפשר לדעתם ליישם את הפתגם/ האמירה בחיי היום יום שלנו, בתכנון יעיל של זמן.

✓ כל הכרזות ובהן הפתגמים יתלו על הלוח כ"תערוכה" (או, בתחלופה: כרזה אחרת מדי שבוע).

7. דיון – ניהול זמן יעיל

✓ המורה תעלה לדיון את נושא חשיבות תכנון זמן באופן יעיל בחיים בכלל, ובבית הספר בפרט.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בזוגות, למצוא פעולות שהם עושים מדי יום, ולרשום אותן. *fenf*: כל יום אני

- מקדיש זמן לחברים
- לומד בבית ספר
- מכין שיעורים בבית
- נמצא עם בני המשפחה שלי
- עוזר בבית
- מבלה שעות רבות מול המחשב
- לא עושה כלום
- אוכל, מתלבש, מצחצח שיניים וכו'.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להביע דעה: האם קשה או קל להכין מערכת תכנון שבועית אפקטיבית לעצמם, ולמה?

✓ המורה תציג בפני התלמידים ניסוי על האבנים הגדולות בחיים/ תספר סיפור על כך/ תקרא את הטקסט עם התלמידים (ראו "קישורים ורעיונות להרחבה" בהמשך).

✓ המורה תבקש מהתלמידים לצייר על דף מעגלים שונים: גדולים, בינוניים וקטנים, ותסביר להם שהמעגלים הללו מציגים את ה"אבנים" בחיינו. המורה תבקש מהתלמידים לדרג את הפעולות שהם עושים מדי יום לפי הרשימה שהכינו, לפי סדר העדיפויות, ולכתוב את הפעולות בתוך המעגלים.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להעלות רעיונות לכלים או לאפליקציות שעושים בהם שימוש לארגון זמן, כמו: יומן, לוח שעות, טבלה, לוח שנה בטלפון, תזכורת, שעון מעורר, ועוד.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בקבוצות, ותבקש מחברי כל קבוצה לדון מהו סדר העדיפויות החשוב בעיניהם (מהן האבנים הגדולות, הבינוניות והקטנות).

: *fenf*

- הדברים החשובים לי ביותר, הם...
- הדברים שהכי פחות חשובים לי, הם...
- הדברים שבאמצע (לא חשובים אבל צריך לעשות אותם), הם...

✓ התלמידים יתבקשו למלא את הטבלה להלן:

	האבנים בחיי	
האבנים הקטנות	האבנים הבינוניות	האבנים הגדולות

✓ התלמידים יציגו את מסקנותיהם בפני חבריהם לכיתה, וינסו לשכנע בצדקת עמדתם.

✓ לשיעורי בית, אפשר להסביר לתלמידים על חלוקה שונה: לדברים חשובים ודחופים, לא חשובים ודחופים, חשובים ולא דחופים, לא חשובים ולא דחופים, ולבקש מהם לכתוב לפחות 2 דברים בכל אחת מהקטגוריות הללו.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. אתר 'ויקיציטוט' - פתגמים על [הזמן](#).
2. [תבנית לוח שנה שבועי](#)
3. משל - [האבנים הגדולות בחיינו](#)
4. המחשה - [האבנים הגדולות בחיינו](#)

3. הסביבה הקרובה והרחוקה

א. אוצר מילים

טבע: עננים/ שמים/ שמש/ זריחה/ שקיעה/ עצים/ עלים/ פרות/ צמחים/ פרחים/ עשבים/ ים/ חוף/ שדה/ פרק/ אבן/ אדמה

בבית: בית/ בנן/ גנה/ חלון/ דלת/ חדר/ שנה/ מטבח/ סלון/ מסדרון/ אמבטיה/ מקלחת/ שרותים/ מרפסת

בפנים: וילון/ כסא/ שלחן/ ספה/ כרסה/ טלויזיה/ מחשב/ מקרר/ מנורה/ מראה/ ארון/ מטה/ כרית/ שמירה/ מדף

בבית הספר: לוח/ כיתה/ מזכירות/ חדר מורים/ חדר המנהל/ ספרייה/ חצר/ ספסל/ מגרש/ חדר מדרגות/ קומה ראשונה/ קומה שנייה

בחוץ: כניסה/ רחוב/ חצר/ שביל/ שלט/ שכונה/ מדרכה/ כביש/ מעבר חציה/ רמזור/ צמת/ גשר/ מפל/ סופרמרקט/ מסגד/ כנסיה/ תחנת אוטובוס/ תמרור

פעלים: נובט/ פורח/ צומח/ עומד בשלכת/ נושאים/ נודדות/ עוברות/ בא/ הולך/ חוזר/ עובר/ גר/ יושב/ רואה/ הביט/ הגיע/ טיל/ יצא/ מגיע/ פנה/ עמד

תארים: קרוב/ רחוק/ אחרון/ ראשון/

כיוונים: ימינה/ שמאלה/ למעלה/ למטה/ הצידה/ קדימה/ אחורה/ בחוץ/ בפנים/ ליד/ מול/ נמוך/ גבוה/ מעל/ מתחת/ בין

אין/ יש/ איפה/ כמה/ לאן

תיאור מקום/ נאמן/ ניקיון/ קנימות/ איכות הסביבה

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. פעילות – 'ים יבשה' כיתתי

- ✓ כל הילדים (או קבוצה - תלוי באפשרות בחלל החדר) יעמדו בשורה לצד קו מוגדר.
- ✓ בכל פעם שהמורה/ ילד אחר יאמר שם של חפץ שנמצא בתוך בית/ מבנה (בפנים), על הילדים להישאר בצד אחד של הקו. כשיאמר שם של משהו בטבע (בחוץ) - יעברו לצד השני.
- ✓ המטרה: לבלבל ולייצר קצב מהיר.
- ✓ התרגיל מביא להפנמת המילים החדשות. אפשר לשחק באופן תחרותי - בין טורים, בנים מול בנות, וכדומה.

2. איך נראה החדר שלי? תיאור מקום: עבודה בזוגות

- ✓ המורה תביא לכיתה תמונה של בית ושל חדרים שונים או תבקש מהתלמידים להביא מראש תמונות של בתים/ חדרים/ עיצוב.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לתאר את החדרים ותכולתם, ותרשום את אוצר המילים המתאים על הלוח.
- ✓ בזוגות - כל תלמיד יתבקש לספר לחברו איך החדר שלו נראה.
fenf: אתה נכנס בדלת. מימין לדלת יש שולחן כתיבה בצבע חום. מעליו יש מדף עם ספרים ועם תמונה שלי מהטיול המשפחתי. ליד השולחן יש כיסא עם משענת בצבע חום בהיר. בקיר השני יש מיטה, על המיטה יש סדין בצבע כחול ודובי. על הרצפה יש שטיח קטן בצבע ירוק וכו'.
- ✓ לאחר שנערך חילוף בכל הזוגות וכולם סיימו לתאר את חדרם, המורה תדגים כיצד משרטטים חדר (אפשר להדגים מתוך האינטרנט. שרטוט בסיסי בלבד).
- ✓ המורה תבקש כל אחד מהתלמידים לשרטט את החדר של חברו, לפי התיאור ששמע ממנו (מיקום הדלת והרהיטים בתוך מלבן החדר).

- ✓ אפשרות שנייה: לאחר שסיפרו זה לזה, על התלמידים להתרכז ולספר לבן הזוג פרטים שהם זוכרים על החדר שלו.
- ✓ אפשר לספור את מספר הדברים שזוכרים. הזוג שזוכר הכי הרבה פרטים אחד על החדר של השני - מנצח.
- ✓ בשיעור אחר - אפשר לשחק משחק זה על תיאור הסלון, המטבח, הבית כולו וכו'.

3. טלפון שבור – הדרך לביתו של חברי

- ✓ התלמידים יתחלקו לקבוצות של 4 תלמידים. בכל קבוצה כזו 2 זוגות.
- ✓ בכל אחד משני הזוגות ילד אחד יתאר בעברית בפני חברו את הדרך שבה הוא הולך הביתה.
- ✓ החבר ששמע את המסלול מחברו יצטרך לתאר בעברית את הדרך בפני ילד אחר בקבוצה (שזה עתה סיפר את הדרך מביתו לבן הזוג השני). יוצא שכל ילד גם דיבר וגם שמע תיאור המסלול מבית הספר לבית שאינו מכיר.
- ✓ על חברי הקבוצה ששמעו זה עתה את התיאור, לתאר את הדרך לבית חברם.
- ✓ על החברים שזו הדרך לביתם לחוות דעה ולומר אם צדקו, ואם טעו - במה.

4. אני והסביבה

- ✓ המורה תציג לדיון את נושא מעגלי השייכות השונים בחיי אדם.
- fenf*: משפחה קרובה (גרעינית), משפחה רחוקה, חברים, בית ספר, שכונה, עיר/כפר, ארץ, דת, וכדומה.
- ✓ המורה תחלק לתלמידים דף עם ציור של מעגלים אחד בתוך השני.

✓ המורה תבקש מהתלמידים למלא את שמות המעגלים השונים, מבחינת החשיבות שיש להם עבורם. כמובן שסדר הדברים עשוי להשתנות מאדם לאדם.

✓ התלמידים יצטרכו להציג את בחירתם בפני הכיתה ולנמק אותה.

✓ התלמידים יתבקשו להציג את הקשר בין המעגלים השונים, להסביר איך המעגלים משפיעים אחד על השני, לדון ביניהם האם אפשר לחיות בכל מעגל לבד? איך אני יכול להשפיע על הסביבה? ועוד.

5. תיאור מקום והקשבה – המקום האהוב עלי

✓ התלמידים ישבו במעגל. אם אין אפשרות - ישבו במעגלים קטנים של קבוצות.

✓ המורה תבקש כל אחד מהתלמידים לספר מה המקום האהוב עליו ולתאר אותו במספר רב ביותר של מילים, בצירוף נימוק למה זה המקום האהוב עליו.

✓ **תמניוֹת תעֲלֶמֶה** בתיאור מקום :

- שם המקום
- איפה נמצא המקום? (המקום נמצא ב... / ליד / המקום קרוב לבית שלי)
- תיאור המקום תוך שימוש בחושים ובתיאורים (כשאני נמצאת שם אני רואה את... שומעת... מריחה... המקום מרגיע / נעים / מלא אנשים)
- תחושה אישית: כיצד אני מרגיש במקום זה? מה הוא מזכיר לי? (כשאני במקום הזה אני נזכר ב... / חושב על... / המקום דומה ל... / מזכיר את...)

✓ חברי הקבוצה יכולים לשאול שאלות להשגת מלאות התיאור ולהרחבת הדיבור. **תעֲלֶמֶה**: על מה אתה יושב שם? איזה אור יש שם? ממנורה? מהשמש? איזה עונה? איזה ריח יש שם? וכו'.

6. חפשו את המטמון ברחבי בית-ספר

- ✓ התלמידים יתחלקו לשתי קבוצות.
- ✓ המורה תבקש מהחברים בכל קבוצה לכתוב "תחנות במסלול": חמישה פתקים ובכל אחד מהם הנחיה ללכת למקום אחר בתוך בית ספר שבו יוטמן הפתק הבא. בסוף המסלול יהיה פתק עם הוראה לחזור לכיתה.
- ✓ נציגים מכל קבוצה יצאו מהכיתה כדי להטמין ארבעה פתקים במקומות המיועדים לכך. הפתק הראשון יימסר ישירות לחברי הקבוצה השנייה.
- ✓ כל קבוצה תעבור את המסלול שהכינה עבורה הקבוצה השנייה (אפשר בהפסקה).
- ✓ עם החזרה לכיתה (או בבית, ולהכנה לשיעור הבא) נציגים מכל קבוצה יתארו את התחנות שעברו בהן במהלך המסלול.
- Leif* : בתחנה הראשונה היינו ליד הברזייה בחצר. הפתק היה מאחורי העץ. משם פנינו שמאלה לחדר ספורט הפתק היה ליד הדלת בצד ימין, וכדומה.

7. נאמני ניקיון – דיון כיתתי, עבודה בזוגות/בקבוצות והמחזה

- ✓ המורה תציג בפני הכיתה את נושא הקיימות⁵ וחשיבות השמירה על איכות הסביבה הקרובה והרחוקה.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להשתתף בדיון על חשיבות השמירה על הסביבה.
- ✓ המורה תציג בפני התלמידים את המשימה והיא בחירת "נאמני ניקיון": שני תלמידים שייבחרו מבין תלמידי הכיתה ויהיו בתפקיד בכל פעם במשך שבועיים (אפשר להכין רשימה של נאמני הניקיון לכל השנה - כהמשך לפעילות של 'תכנון זמן').
- דיון* : המורה תבקש מהתלמידים לערוך דיון בקבוצות על תפקידי נאמני הניקיון. הקבוצות יתבקשו לחשוב על דוגמאות מעשיות.

⁵ לפי מילון רב-מילים, קיימות פירושה "אקולוגיה. הקפדה על שימוש הולם במשאבי הסביבה, על מנת שלא לפגוע במשאבים העומדים לרשות הדורות הבאים".

✓ המורה תבקש מכל קבוצה להציג דוגמה אחת שלא נאמרה על ידי קבוצה אחרת (חשוב להקפיד על דוגמה אחת מקבוצה כדי למנוע מצב בו לחברי הקבוצה האחרונה אין מה להוסיף. אם יש עוד דוגמאות, ניתן לקיים סבב נוסף).

✓ המורה תערוך על הלוח רשימה של מטלות שנאמרו. המורה תבקש מהתלמידים לנסח את המטלות באופן רשמי. אפשר להכין פלקט עם הגדרת התפקיד.

fenf : תפקידי נאמן ונאמנת הניקיון :

- להתחייב לשמור על סביבת בית הספר ולהגן עליה באופן אישי.
- להגביר את המודעות בקרב תלמידים אחרים לחשיבות נושא איכות הסביבה והגנתה.
- לאכוף את נושא השמירה על הניקיון בתוך בית הספר בפעולות כמו : פיקוח על השלכת פסולת לפח, מחיקת כתיבה על הקירות, ליזום ימי ניקיון שכבתיים ועוד.
- לעודד שימוש מחדש ומחזור. למשל : איסוף נייר, בקבוקים ופחיות למכלים המיועדים לכך, איסוף שקיות ניילון והבאתן לשימוש מחדש (כגון בספרייה).

✓ משחק תפקידים בזוגות : המורה תבקש מהתלמידים להכין סיטואציות שבהן נאמן ניקיון נתקל במישהו שמצייר על הקיר, זורק עטיפה של כריך על הרצפה וכדומה, ולהמחיש : כיצד הוא פונה אליו? מה הוא אומר לו? כל בני זוג יתבקשו להחליף תפקיד (האחד נאמן ניקיון והשני מלכלך, ולהיפך).

✓ מספר זוגות מתנדבים יציגו את הדיאלוג שהכינו בפני כל הכיתה.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. חפשו את המטמון.
2. הפעלה לנאמני ניקיון.

4. מעגל הרגשות

א. אוצר מילים

עָנָה/ אָהָבָה/ יְדִידוּת/ סִבְלָנוּת/ סוֹבְלָנוּת/ יְצִיבוּת/ כּוֹחַ/ סְפּוּק/ שֶׁקֶט/ רָגַע/ שְׁלֹוה/
שְׁלֵמוּת/ שִׁיכוּת/ גִּעְגּוּעַ/ צָעַר/ עָצַב/ חֲלָשָׁה/ אִמְלָלוּת/ יָאוּשׁ/ דְּפָאוֹן/ הֶלֶם/ זַעַם/
כַּעַס/ טִינָה

אוֹהֵב/ אוֹהֶד/ שְׂמִיחַ/ עֲלִיזָה/ מְאֻשֵּׁר/ אוֹפְטִימִי/ מְפֹתֵעַ/ אָהוּב/ אָהוּד/ נִרְגָּשׁ/ עָצוּב/
אֲדִישׁ/ תְּשׁוּשׁ/ חֲשָׁדָן/ מְפַחֵד/ בִּישׁוֹן/ נְבוּזָה/ הֶמוּס/ מְבַהֵל/ מְשַׁעֵּם/ פְּגוּעַ/ קִנְאִי/
קְשׁוּיָה/ שׁוֹנֵא/ נֶעֱלַב/ סוֹעֵר/ כּוֹעֵס/ עֲצָבָנִי

תֹּאֲרִים מְצַחִיק/ נָעִים/ מְפַחֵד/ מְעַצְבָּן...

פְּעֻלִים : אוֹהֵב/ כּוֹעֵס/ מְחַיֵּד/ צוֹחֵק/ מְרַגֵּשׁ/ בּוֹכָה...

אֲמוּגִי (רָגִשׁוֹן, פְּרָצוּפוֹן)/ רָגִשׁ/ פְּרָצוּף/ לַעֲשׂוֹת פְּרָצוּף

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. התאמת רגשונים למילים

- ✓ פעילות מקדימה: המורה תבקש ממספר תלמידים מתנדבים לעמוד בפני הכיתה ולהמחיש במקביל הבעות פנים לבקשת המורה או התלמידים. *senf*: איך מביעים שמחה? עצב? כעס? ייאוש? שעמום? בושה? וכדומה.
- ✓ המורה תבקש כל אחד מהתלמידים הללו לעשות בתורו העויית פנים (=פרצוף שמאפיין רגש כלשהו) לבחירתו, ועל תלמידי הכיתה לנחש מה הרגש שבו בחר.
- ✓ דיון מקדים: האם כל התלמידים הללו הביעו את הרגש שהתבקשו להביע באותו האופן? האם קל היה להמחיש את הרגשות באמצעות הבעות פנים? האם קל היה להמחיש/ לזהות את כל הרגשות באותה מידה?
- ✓ המורה תביא לכיתה ציורי 'אימוג'ים' (בעברית: רגשונים). מילה לא מאוד נפוצה כי מעדיפים את הלועזית) וכרטיסיות עם שמות רגשות.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים ליצור זוגות: פנים + מילה, ולהסביר למה לדעתם אימוג'י מסוים מתאים לרגש כלשהו.
- ✓ המורה או התלמידים יתלו (ידביקו) כל זוג כזה של 'פרצוף' ומילה מתאימה על הלוח.
- ✓ אם תלמיד אחר חושב שאותו אימוג'י מביע רגש שונה - גם המילה הנוספת תצטרף על הלוח לצד האימוג'י (כך שיכול להיות מצב בו לצד אותו רגשון/אימוג'י יתלו רגשות שונים).
- ✓ סיכום: מה גילינו? תשובה: גילינו שאותו רגשון יכול להתפרש על ידי אנשים שונים באופנים שונים.
- ✓ ד"ן: מה לדעתכם יכול לקרות כתוצאה מהעובדה שאותו רגשון יכול להתפרש על ידי אנשים שונים באופנים שונים?

מטרת הדיון להגיע למסקנה שלא תמיד כולנו מפרשים את הבעת הפנים של מי שמולנו כפי שהוא מתכוון. לעיתים יש טעויות ועשויים להיווצר עלבונות וסכסוכים כתוצאה מפירוש שגוי של הבעות.

✓ המורה תשאל את התלמידים אם הם יכולים לחשוב על מקרה שבו הם טעו בפירוש העוויות פנים, ולהתכוון לספר עליו בשיעור הבא. אפשר גם לבקש להמציא סיטואציה כזו.

2. מותר להרגיש – שיחה

✓ המורה תשאל את התלמידים איך הם מרגישים במצבים שונים: איך הם מרגישים עכשיו? איך הרגישו כשקמו בבוקר? כשהגיעו לבית ספר? בהפסקה? איך הרגישו אתמול בסוף היום? איך הרגישו ביום הולדתם? איך הרגישו ביום האחרון של החופש? וכדומה.

✓ המורה תשאל: "מה הם רגשות?" האם כל הרגשות חיוביים? האם יש רגשות שליליים? האם יש רגשות שהייתם מוותרים עליהם?

✓ המורה תבקש מהתלמידים לדון בזוגות: האם הייתם מוותרים על עֶצֶב?

✓ המורה תבקש לשמוע את מסקנות הזוגות, כולל נימוקים.

✓ המורה תספר לתלמידים על מקרה של ילד שבכה, וחבר אמר לו ש"לא מתאים לבנים לבכות". המורה תשאל את התלמידים אם הם מסכימים או לא מסכימים עם האמירה הזו, ולנמק את תשובתם. מה יקרה, לדעתם, אם אנשים לא יביעו עצב?

✓ המורה תסביר לתלמידים שאמנם יש רגשות נעימים ולא נעימים, אך כל רגש חשוב כי הוא מביע את שאנו חשים. חשוב להיות מודעים לרגש ולתת לו ביטוי.

✓ המורה תשאל את התלמידים מה עוזר לנו להתמודד עם רגש לא נעים? כיצד רגש מתחלף? האם אנו יכולים לעזור לרגש להתחלף? האם זה רצוי?

✓ המורה תבקש מכל תלמיד להיזכר בפעם שבה חש רגש פחות נעים (כגון: עצב, קנאה, כעס, אכזבה, פחד ועוד) ולתאר בפני בן הזוג מתי הרגיש כך,

למה, כיצד התנהג, והאם הוא זוכר מה קרה שהרגש התחלף ברגש אחר, נעים יותר (כגון: שמחה, אהבה, רוגע, שלוה, בטחון ועוד).

✓ התלמידים יתבקשו לכתוב בשיעורי הבית על מקרה בו חשו רגש לא נעים, ולהציג אותו בעל-פה בשיעור הבא. בתיאור יפורטו נסיבות המקרה, הרגש שנגרם ודרך הבעת הרגש.

3. פתקים על המצח – מה מצב הרוח?

- ✓ המורה תביא לכיתה פתקי דבקות או פתקים ונייר דבק.
- ✓ התלמידים יתבקשו לכתוב על פתקים רגש (אפשר להוסיף ציור פרצוף/ רגשון-אימוגי מתאים - מחייך, עצוב, כועס וכו').
- ✓ הפתקים יקופלו ויאספו לתוך קופסא.
- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד בתורו לבוא לפני הכיתה, ולבחור פתק שיודבק למצחו בלי שידע מה כתוב בו. באמצעות שאלות עליו לגלות מה הרגש שהוא מייצג.
- ✓ מומלץ לעשות את הפעילות הזו גם בקבוצות קטנות.

4. צוחק מי שצוחק אחרון

- ✓ המורה תשאל את התלמידים איזה רגש בסיסי גורם להרגשה טובה? המורה תספר שמחקרים מדעיים מצאו ש**הצחוק טוב לבריאות** (ראו מאמר לדוגמה ב"קישורים להרחבה ולהעשרה").
- ✓ בזוגות - כל בן-זוג יתבקש להצחיק את השני במשך דקה באמצעות פנטומימה, בדיחה או כל דבר אחר.
- ✓ תלמידים יעלו וינסו להצחיק את כלל תלמידי הכיתה. המנצח הוא זה שניסה להצחיק בדרך המקורית ביותר, או זה שגרף את הצחוק הרם ביותר.
- ✓ המורה תקיים **דיון**: איך הרגיש לצחוק? ממה צחקנו? מה פחות הצחיק אותנו?

- ✓ המורה תסביר שהסיבות לצחוק אישיות, אבל הצחוק עצמו מדבק. היא תציג לתלמידים סרטון לדוגמה על כוחו של הצחוק לסחוף אחריו (ראו לדוגמה ב"קישורים להרחבה ולהעשרה").
- ✓ המורה תתחיל לצחוק בקול רם ותעודד את כל תלמידי הכיתה לצחוק עמה יחדיו מספר דקות.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לומר כיצד הרגישו – ולנמק מדוע הרגישו כך. *לענף*: האם היה מביך לצחוק באופן "מלאכותי"? משעשע? קל או קשה לצחוק בקול רם בפני כל הכיתה? אם התביישו – מדוע? האם יש משהו "מאיים" בצחוק רם? האם יש גבול בין צחוק רצוי לצחוק לא רצוי? מה גרם לנו לצחוק? במה צחוק "מדבק"? האם גם בכי "מדבק"? אילו תכונות נוספות "מדבקות" הם מכירים? כיצד אפשר לנצל את התכונה הזו לטובה?
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לכתוב בבית על אחד הנושאים שעלו בדיון - לבחירתם.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לעשות את הניסוי בבתייהם, רצוי במפגש משפחתי מורחב, ולספר בשיעור הבא כיצד זה התקבל, ולמה גרם.

5. מעגל הקסם

- ✓ המורה תביא לכיתה חומרים ליצירה כגון בריסטולים או דפי נייר, צבעים, גזרי עיתונים, דבק, מספריים וכדומה, וכן קלטת ובה מוזיקה המתייחסת לרגשות, כמו "שיר הרגשות" (ראו הצעות בקישורים בהמשך).
- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד לקחת דף נייר, לקשט ולכתוב עליו משפטים, כמו: "דברים שמשמחים אותי", "דברים שמעציבים אותי", "לפעמים ישנם דברים שמבחינה מסוימת משמחים אותי ומבחינה אחרת מעציבים אותי".
- ✓ המורה תבקש מכמה תלמידים לספר לתלמידי הכיתה את אחד הדברים שכתבו, לבחירתם (משמח, עצוב, גם וגם).

✓ המורה תחלק את הכיתה לקבוצות. הישיבה במעגלים : "מעגלי הקסם".

✓ התלמידים יספרו בסבב מהן הדרכים השונות באמצעותן הם מביעים עצב או שמחה. אפשר לספק לתלמידים משפטי מפתח לשיחה במעגל.

תכניות לדלמיה :

"אני עצוב כאשר...", "דברים שמעציבים אותי גורמים לי...", "הדרך שלי להביע עצב...", "כשעצוב לי אני...", "כשאני עצוב, אינני אוהב...", "מקרה מעציב שקרה לי...", "כשאני עצוב אני פונה אל..." וכדומה.

✓ במהלך השיח המורה תבקש מהתלמידים לשים לב מה קורה להבעות הפנים, מה קורה לתנוחות הגוף, ליציבותו, לצורות ההליכה, לישיבה וכד' שלהם ושל חבריהם.

✓ המורה תשאל מי רוצה לשתף את הכיתה בדוגמה.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לערוך סבב נוסף, הפעם עם רגש השמחה, ולשים לב פעם נוספת להבעות הפנים, לתנוחות הגוף, לאופן הישיבה וכדומה.

✓ המורה תעביר את השיח למליאה. ותבקש מהתלמידים לדבר על השינויים החלים בגוף כשעצובים וכששמחים. ניתן לחזור על פעילות זו בשיעורים שונים גם עם צמדי רגשות אחרים, כגון : כעס מול סובלנות.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. בין הצלולים - חינוך חברתי וכישורי חיים - סרטון הדרכה למורה - [ניהול דיון יזום על נושא רגשי או חברתי](#).
2. בין הצלולים - חינוך חברתי וכישורי חיים - פעילות מתוקשבת - [היכרות עם רגשות](#).
3. מערך ותמונות קלפים למשחק זיכרון של רגשות לגני ילדים - "[איך אנחנו מרגישים?](#)"
4. "[בלב שלי](#)" - סיפור לילדים בנושא רגשות מאת ריקי זקן.
5. "[שיר הרגשות](#)" מאת אריאלה סביר.
6. השיר "[אני תמיד נשאר אני](#)" מאת דתיה בן-דור. ביצוע: עוזי חיטמן ואפי בן ישראל.
7. המכללה למנהל באר שבע - השתלמות וורד ואינטרנט למתקדמים - מבחר פעילויות: דף [היכרות עם רגשות לתלמיד באולפן](#).
8. קופת חולים כללית - מידע על חשיבות הצחוק לבריאות - "[אתם מוכנים לצחוק כבר?](#)"
9. סרטון - [צחוק זה דבר מדבק](#).

כיתה ה'

תכנים לכיתה ה'

בתוכנית לכיתה ה' כלולים ארבעה עולמות שיח, כדלקמן:

1. חברות וערכים
2. ספורט
3. מפורסמים
4. תחביבים ושעות פנאי

הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח – כיתה ה'

1. חברות וערכים

א. אוצר מילים

ערכים (לפי סדר א"ב) : אדיבות/ אהבה/ אופטימיות/ אשף/ אחדות/ אחריות/ אכפתיות/ אמן/ בריאות/ גבוש/ דו-קיום/ הבנה/ הערכה/ הצלחה/ הקשבה/ חברות/ חכמה/ חפז/ חבה/ חמלה/ חריצות/ ידע/ יזמה/ יפי/ כבוד/ כנות/ מסירות/ משמעת/ נאמנות/ נתינה/ סליחה/ סובלנות/ ספוק/ עזרה לזולת/ עשף/ פשטות/ צדק/ צניעות/ קבלת האחר/ רגע/ שיון/ שיכות/ תרומה/ מציק/ התמודדות/ התגברות/ חבר/ בעיה/ פתרון/ אלימות/ עזרה/ אני ואתה/ כלם/ משנה/ נורא/ לגלות (אדיבות, אחריות, אכפתיות וכו'). להראות (אהבה, חבה וכו')/ תכונה/ מעריך/ ערך חיובי/ ערך שלילי/ התנהגות (לא) חברית/ הצקה פיזית/ הצקה מילולית/ אלימות/ שפת הסימנים/ מום/ מגבלה/ התנדבות/ קהילה

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. רגע של משחק – "החבר שלי הוא..."

- ✓ המורה תשאל את התלמידים אילו תכונות הם מעריכים בחברים שלהם, ותערוך רשימה על הלוח.
- ✓ המורה תביא לכיתה מראש בקבוק ריק.
- ✓ התלמידים יתיישבו במעגל והמורה תסובב את הבקבוק במרכז.
- ✓ המורה תאמר על התלמיד שהבקבוק יצביע עליו משפט עם מילה מהרשימה שנכתבה על הלוח (*למשל*): "אתה אדיב" "את אוהבת שיעורי עברית" וכדומה).
- ✓ התלמיד שהבקבוק הצביע עליו יסובב את הבקבוק כעת, ויהיה הבא בתור לומר מילה על חברו.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים ללמוד היטב את אוצר המילים ליחידה לשיעור הבא. מהמורה תכין מראש פתקים עם רשימת הערכים ותכניס אותם לבקבוק.
- ✓ בשיעור הבא התלמידים ישחקו את אותו המשחק, אך הפעם יצטרכו לומר משפט תוך שימוש במילה שהוציאו מהבקבוק.

2. פתגמים ואמרות בנושאי חברות

- ✓ המורה תקרין מראש מצגת ובה משפטים בנושאי חברות. כל משפט בשקופית נפרדת. *למשל*:
 - אמור לי מי הם חבריך, ואומר לך מי אתה.
 - טוב שכן קרוב מאח רחוק.
 - מי שיודע להיות חבר לעצמו, יודע להיות חבר של כולם.
 - החברות נעלמת כאשר השוויון אינו קיים.
 - חבר זה משהו שעליו אנו יכולים לסמוך שתמיד יסמוך עלינו.
 - חבר אמיתי זה אחד שרואה את העצב בעיניך כשאתה מאמינים לחיוך שעל פניך.

- ✓ המורה תקריא כל משפט בנפרד, ותבקש מהתלמידים להסביר אותו.
- ✓ המורה תשאל: "מי מהתלמידים מסכים עם המשפט הזה?".
- ✓ המורה תשאל: "מי לא מסכים עם המשפט הזה?".
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לדון בזוגות כיצד אפשר להסכים ולא להסכים עם המשפט.
- ✓ תלמיד אחד ינמק בפני הכיתה את ההסכמה עם המשפט, ותלמיד שני את אי-ההסכמה עמו.
- ✓ המורה תעבור למשפט הבא, וכך הלאה.
- ✓ בתום השיעור התלמידים יעתיקו את כל המשפטים למחברותיהם, ויתבקשו לספר בשיעור הבא סיפור קצר שמיוסד על אחד המשפטים שמצא חן בעיניהם (או על משפט אחר בנושא חברות, לבחירתם).

3. משחק הערכים

- ✓ המורה תכין קלפים. על כל קלף יהיה כתוב ערך מסוים (מתוך הערכים ברשימת המילים ועוד).
- ✓ שלב א':
 - המורה תחלק לכל משתתף חמישה קלפים עם ערכים שונים.
 - המורה תבקש מכל תלמיד למיין את הקלפים שקיבל לפי סדר העדיפות שהוא נותן להם מהחשוב ביותר בעיניו עד הפחות חשוב.
 - המורה תבקש מכמה תלמידים להציג את הקלפים שיש להם ולהסביר את בחירתם בפני הכיתה.
 - המורה תבקש מהתלמידים לשבת ברביעיות, ולהציג, כל אחד בתורו, את הקלפים שקיבל ואת סדר העדיפויות האישי שלו לגביהם.
- ✓ שלב ב':
 - המורה תבקש מתלמיד אחד לבחור קלף אחד מהקלפים שיש לחבר אחר בקבוצה, ולנמק את בחירתו.

– המורה תבקש מאותו התלמיד להשמיט את אחד הערכים שהיו לו לפני כן, ולדרג את סדר העדיפות של הערכים שלו כעת.

✓ בקבוצות: המורה תבקש מכל התלמידים לבחור קלף אחד מחבריהם לקבוצה, לחשוב על סדר העדיפות ולנמק אותו כנ"ל, בקבוצות.

✓ המטרה שכל תלמיד יישאר עם חמישה קלפים, עם הערכים החשובים בעיניו (לאחר כל ההחלפות בין חבריו לכיתה), וידע לנמק את בחירתו.

4. מישוהו מציק לי – התמודדות עם התנהגות לא חברית

✓ שיחה מקדימה: האם כל הערכים חיוביים? האם כולם דוגלים בערכים חיוביים? איך היו נראים החיים אילו כולם היו עושים זאת? אילו עוד דברים מניעים אנשים שאתם מכירים? מה הפער בין רצוי למצוי? מה עושים כשמישוהו מציק לנו?

✓ המורה תציג בפני התלמידים את הסרטון "[בין חברים - מישוהו מציק לי](#)" (מט"ח). אפשר להציג את הסרטון פעם ראשונה ברצף ואחר כך במקטעים שאחרי כל אחד עורכים דיון כיתתי. אפשר גם לקטוע מראש כל רצף לשם דיון.

✓ התלמידים יתרגלו בזוגות סיטואציות של הצקה ומענה אסרטיבי או פנייה לבקשת עזרה.

✓ המורה תשאל את התלמידים אם יש להם דוגמאות למקרים שבהם הציקו להם או לחבריהם.

תכנית מכללה: מתי קרה המקרה? איפה? מי היו מעורבים במקרה? (אין צורך לנקוב בשמות. אפשר לתאר. למשל: חבר שלי וילד מהכיתה השניה). מה קרה? כיצד כיצד פעלו - מה אמרו ועשו? איך הרגישו?

✓ המורה תבקש מהתלמידים לקיים דיון בזוגות או בקבוצות ולייצר רשימה של סוגים של הצקה (הצקה פיזית לסוגיה, הצקה מילולית: קללות, כינויי גנאי, ביוש תלמיד מול תלמידים אחרים).

✓ התלמידים יציגו את הדוגמאות שלהם בפני כולם.

✓ המורה תבקש מחברי כל קבוצה לקחת מקרה אחר ולתרגל כיצד להתמודד עימו.

✓ תלמידים מקבוצות שונות יציגו את ההתמודדות בפני הכיתה.

הערה: ניתן להיעזר בסרטונים נוספים מהסדרה "ההפסקה הגדולה". ראו בקישורים. כל אחד מהם יכול להיות פתח למערך שיעור נפרד. כמובן יש לבנות אוצר מילים ופעילויות הכנה בהתאם.

5. אני ואתה נשנה את העולם - הוראת שיר

✓ דיון מקדים: המורה תשאל "כיצד אפשר לגרום להרגשה טובה אצל הזולת? איך אפשר לעזור לזולת?" כל תשובה שתתקבל היא תשובה טובה.

✓ אם יהיו מספיק תשובות, כדאי לנסות לייצר מהן קטגוריות.

✓ המורה תשאל שאלות: האם יש לאדם כוח להשפיע ולשנות מציאות לטובה? האם יש לשני אנשים כוח להשפיע כנ"ל? לכיתה שלמה? יש לנמק כל תשובה בדוגמאות.

✓ המורה תחלק לתלמידים את מילות השיר "אני ואתה" מאת אריק איינשטיין, והם יקראו אותן תוך כדי שמיעת השיר (למשל [בקישור](#) [באתר שירונט](#) או YOUTUBE).

✓ **אני ואתה נשנה את העולם** | מילים: אריק איינשטיין

אני ואתה נשנה את העולם,

אני ואתה אז יבואו כבר כולם,

אמרו את זה קודם לפני,

לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה ננסה מהתחלה,

יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא,

אמרו את זה קודם לפני,

זה לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה נשנה את העולם,
אני ואתה אז יבואו כבר כולם,
אמרו את זה קודם לפני,
לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

✓ המורה תערוך **דיון**: מי הדובר? למה לדעתך הוא רוצה לשנות את העולם? האם הוא צודק? האם יש סיבה שבגללה אתם רוצים לשנות את העולם?

✓ לדעתכם, מדוע המילים הן "אני ואתה" ולא "אנחנו" "נשנה את העולם"? מה ההבדל בין שני הניסוחים, ואיזה מהם עדיף בעיניכם?

✓ "יהיה לנו רע" – למה הכוונה לדעתכם? מדוע לפי השיר "זה לא נורא"?

✓ המורה תציג בפני התלמידים את השיר בביצוע שפת הסימנים - בקישור בהמשך.

✓ מה משתנה כאשר צופים בשיר בביצוע זה (בשפת הסימנים)? מה הבנו עכשיו שלא חשבנו עליו קודם? אילו עוד בעלי מומים אינם יכולים ליהנות מהביצוע של השיר? (למשל: עיוורים).

✓ המורה תשאל את התלמידים אם הם מכירים בעלי מומים נוספים.

✓ בזוגות: התלמידים יבחרו מום או מגבלה, ויחשבו על הקשיים עמם בעל אותו המום מתמודד, וכיצד הם יכולים לעזור לו.

✓ המורה תבקש מתלמידים לספר לכיתה על תוצאות הדיון בזוגות.

✓ **דיון כיתתי**: כיצד אנחנו ככיתה יכולים לעזור לקהילה?

✓ אם אפשר, כדאי לייצר פרויקט התנדבות ממשי בתיאום עם כלל המורים והנהלת בית ספר.

fenf: לנקות אזור מלוכלך, להתנדב בבית אבות או באגודת "צער בעלי חיים", לאסוף בקבוקים למחזור או להקים קיוסק קטן בו התלמידים ימכרו (עוגות, דברים יד שנייה), והכסף ילך לתרומה למטרה שהתלמידים יבחרו ביחד.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. אתר ידע להצליח - [פתגמים בנושא חברות](#)
2. שיר - ["חברים בכל מיני צבעים"](#) - שרית חדד
3. [ערכים לטיפוח בשעות חברה](#) - משרד החינוך
4. [שיעורי חינוך חברתי](#) - מערכי שיעור בנושא "האחר הוא אני" - משרד החינוך
5. ההפסקה הגדולה - [פרק 1: אלימות פיזית](#)
6. ההפסקה הגדולה - [פרק 6: אלימות מילולית](#)
7. ההפסקה הגדולה - [סחיטה](#)
8. ההפסקה הגדולה - [ונדליזם, השחתת רכוש](#)
9. מערכי שיעור המשכיים בנושא [התנדבות ועזרה בקהילה](#)
10. [מאמר על יתרונות העזרה לזולת](#) - נוגה פנאי
11. השיר "אני ואתה נשנה את העולם" - [ביצוע עם שפת הסימנים](#) - מילים אריק איינשטיין, לחן מיקי גבריאלוב
12. [חברות אמת](#) - בין הצלצולים - חינוך חברתי וכישורי חיים

2. ספורט

א. אוצר מילים

מקומות: אולם ספורט/ מגרש/ משחקים/ חצר/ אולם/ ים/ בריכה

תפקידים: אוהד/ סדרן/ קפטן/ ראש קבוצה/ מצטיין/ שחקן/ מתעמל

משחקים וענפי ספורט: כדורגל/ כדורסל/ כדוריד/ כדורעף/ טניס/ כדור בסיס (ביסבול)/ משחקי כדור/ רקוד/ מחול/ בלט/ שחיה/ שחמט/ אגרוף/ ג'ודו/ קרטה/ התעמלות אפנונית/ אתלטיקה/ רכיבה על סוסים/ רכיבה על אופנים/ הליכה/ ריצה/ מרוץ מכוניות

אברי גוף: צוואר/ ראש/ אذن/ עין/ רגל/ ברכי/ כף יד/ כף רגל/ אצבעות/ כתף/ גוף/ יד/ עין/ מצח

פעלים: רץ/ רקד/ קפץ/ שחק/ רכב/ הפסיד/ נצח/ התחיל/ סים/ יצא/ ישב/ שחה/ ספר/ נח

למתח/ לכנף/ להרפות/ לעמד/ לשבת/ לשכב/ לקפץ/ להזיז/ להרים/ להוריד

קבוצה/ כדור/ חוג/ ספסל/ צלצול/ אמוץ/ עבודת צוות/ קסדה/ מגן ברזים/ מגן מרפקים/ מגן ראש/ מסלול הליכה/ מסלול אופנים/ שדור

זריזות/ גמישות/ כוח/ דיוק/ התעמלות/ תחרות/ תחרותיות/ בריאות/ מנוחה/ נצחון/ הצלחה/ כשלון/ הפסד

יחד/ לבד/ מהיר/ אטי/ זמין/ שמאל

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. הכרת אוצר המילים – אימון כושר

✓ המורה תבקש מכל התלמידים לעמוד ותנחה תרגילי התמתחות שונים כגון: להזיז את הראש במעגל, למתוח את אצבעות הידיים ככל האפשר ולכווץ, למתוח את הרגליים רחוק ככל האפשר, לעמוד על רגל אחת ועוד.

✓ המורה תכתוב על הלוח כמה דוגמאות להנחיות (*fenf*): להזיז את... למתוח את... להרים את...), על מנת לתת לתלמידים תבנית ליצירת תרגילים. המורה תשאל את התלמידים אילו תרגילים נוספים הם מכירים, ותזמין תלמידים עם רעיונות להעביר הנחיות לכיתה.

✓ התלמידים יתרגלו ברביעיות: תלמיד אחד יאמר את ההנחיות. *fenf*: "לשים ידיים על המותניים ולהתכופף לצד 3 פעמים", "לקפוץ על רגל ימין 3 פעמים ולהחליף רגליים", "להתכופף ולהזדקף 5 פעמים בידיים מושטות קדימה", "לשים ידיים על הכתפיים ולסובב אותן 3 פעמים קדימה ו-3 פעמים אחורה" וכדומה, ולאחר מכן יתחלפו עד שכל חברי הקבוצה יתנו הנחיות.

✓ המורה תעלה את רמת הקושי באמצעות הוראות ספציפיות, *fenf*: "תנו תרגיל לשיפור הזריזות", "תנו תרגיל הבונה גמישות" וכדומה.

✓ המורה תציג לתלמידים את הסרטון הקצר "[תרגילי ספורט קצרים לילדים](#)" שהעלתה ליוטיוב ילדה בשם עדי (קישור ב"קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה").

✓ המורה תבקש מהתלמידים להסריט באמצעות הטלפון הסלולרי בבית דקה של הנחיות לכושר גופני (להדגיש: לא הדגמה של הפעילויות, אלא של ההסברים - מה לעשות וכיצד לפעול. אם כי אפשר להסריט שניים: האחד מפעיל והשני מבצע את התרגילים).

✓ המורה תשלב את הסרטונים עם ההוראות שהכינו התלמידים בכל אחד מהשיעורים הבאים, כ"עצירה לכושר" במהלך השיעור או בסופו.

2. פנטומימה - זיהוי ענפי ספורט

- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד לכתוב על פתק ענף ספורט שונה (רשימה באוצר המילים). כל הפתקים ייאספו בקופסה.
- ✓ שלב א' - כיתתי: המורה תזמין כמה תלמידים להוציא פתק מהקופסה ולהציג את ענף הספורט שיצא בפנטומימה.
- ✓ על שאר תלמידי הכיתה לנחש במה מדובר.
- ✓ שלב ב' - עבודה בזוגות: כל התלמידים יקבלו פתקים בהם נכתבו ענפי ספורט (שונים מאלו שהוצגו בשלב א').
- ✓ התלמידים יבצעו בזוגות את הפעילות הקודמת.
- ✓ בסיכום הפעילות המורה תשאל את כל הזוגות אילו ענפי ספורט הם הציגו, ותרשום את כל המילים על הלוח.

3. תחרות - תיאור ענפי ספורט

- ✓ שלב א' - עבודה כיתתית: המורה תבקש מהתלמידים כיצד אפשר לאפיין ולהגדיר משחק/ענף ספורט כלשהו על הכללים שלו.

תכנית תחרות:

- שם המשחק/ענף הספורט
 - אביזר שנחוץ בו או/ו תכונה נחוצה
 - מספר שחקנים
 - מקום המשחק ותיאורו
 - הוראות (אפשר להיעזר באינטרנט).
- fenf*: כדורגל - משחק כדור, מצריך זריזות, 11 שחקנים בקבוצה, משחקים אותו במגרש עם שני שערים, כל שער שייך לקבוצה אחרת. השחקנים צריכים להכניס כדור לתוך השער (להבקיע גול) של הקבוצה השנייה. לכל קבוצה יש שוער אחד, השוער צריך למנוע את כניסת הכדור לשער של קבוצתו, הקבוצה שמבקיעה יותר גולים מנצחת וכו'.

✓ יש לשים לב לכך שכל ההיגדים יהיו אובייקטיביים ולא סובייקטיביים (הכוונה: להימנע מהיגדים כגון: כדורגל זה כיף, ספורט נהדר וכדומה).

✓ המורה תכתוב את ההיגדים על הלוח.

✓ שלב ב' - עבודה בזוגות: המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לזוגות. על כל זוג לבחור בשני ענפי ספורט שונים (או לקבל פתקים ובהם רשומים 2 ענפי ספורט).

✓ המורה תבקש מכל זוג לכתוב על כל אחד מענפי הספורט שבחר/ קיבל שלושה היגדים אובייקטיביים שונים המתארים – מאפיינים ומגדירים אותו.

✓ שלב ג' - עבודה בקבוצות: כל התלמידים שנפל בחלקם ענף ספורט כלשהו, יתקבצו ביחד (יש להקפיד על קבוצות זהות פחות או יותר. מכיוון שבשלב ב' בכל זוג היו 2 ענפי ספורט, אפשר בשלב ג' לבקש משני התלמידים להיות בענף ספורט אחד או שכל אחד יהיה בקבוצה אחרת, לפי הצורך (לדוגמה: זוג שקיבל בשלב ב' 2 קלפים: ריצה ובלט. אם בשלב ב' יהיו מעט ילדים בקבוצה של 'בלט', המורה תבקש משני בני הזוג להשתתף בה, כדי לייצר קבוצות שוות).

✓ על הקבוצה לייצר היגדים על ענף הספורט שהיא מייצגת.

✓ הקבוצה שאומרת את מספר ההיגדים הגדול ביותר זוכה.

4. איורים - תיאור ענפי ספורט

✓ המורה תכין מראש או תבקש מהתלמידים להביא לכיתה איורים/ תמונות של דברים הקשורים בענפי ספורט (*fenf*): מגרש כדורגל, קבוצת שחקנים, קבוצות שמשחקות יחד, שחקנים מתאמנים, קבוצות בתחומי ספורט שונים וכדומה).

✓ המורה תחלק את הכיתה לקבוצות. כל קבוצה תקבל איור/ תמונה.

✓ חברי הקבוצה יתבקשו להכין משפטים המתארים את האיור/ התמונה שברשותם ולהציג אותם בפני שאר תלמידים הכיתה.

תכנית fדלמה:

- כמה דמויות מופיעות בתמונה? מי הן? (באיור מופיעות 10 דמויות.
הן משתי קבוצות מתחרות)
- היכן נמצאות הדמויות? (הדמויות נמצאות במגרש כדורסל)
- מה שם המשחק שמשחקים בו? (הדמויות משחקות בכדורסל)
- תיאור המתרחש (שחקן מספר 9 זורק את הכדור לסל, שחקן מספר
מספר 2 מהקבוצה היריבה קופץ ומנסה לעצור את הכדור, שחקן
מספר 3 רץ ימינה וכדומה)
- (על מנת לאפשר לכלל חברי הקבוצה להשתתף בפעילות רצוי לבקש מכל
תלמיד שיכין לפחות משפט אחד אותו יציג בפני הכיתה).

5. דיון - שיעורים לחיים

- ✓ **ד"ר אקד"ט:** המורה תדבר עם התלמידים על התחרות ויתרונותיה,
וכן על תחרויות וחסרונותיה.
- ✓ פעילות כיתתית: המורה תכתוב על הלוח/ תתלה היגדים כגון:
 - נפש בריאה בגוף בריא.
 - אסור לוותר אחרי כישלון.
 - עבודת צוות היא דבר חשוב.
 - אתה יכול ללמוד מהטעויות שלך.
 - אתה לא תמיד חייב להיות הכי טוב מכולם.
 - אימונים ועבודה קשה הם הכרחיים להצלחה.
 - אפשר ללמוד כיצד לשלוט ברגשות.
 - "כישרון מנצח משחקים, עבודת צוות ואינטליגנציה לוקחות
אליפות".
- ✓ התלמידים ידונו בכל היגד בנפרד, וינסו להבין את משמעותו.
- ✓ המורה תציג מקרה של כישלון ספורטאי/ת, ותשאל את התלמידים מה
ניתן לומר כדי לעודד את המתעמל/ת שנכשל/ה, בהתאם למשפטים
שנלמדו.

✓ בקבוצות/בזוגות : התלמידים יתבקשו לתת דוגמאות מוחשיות למקרים שמתארים את ההיגד (מיני-סיטואציות שיכולות להיות אמיתיות או בדיוניות).

מחשבה:

סיטואציה שבה תלמיד מתחרה, רץ, נופל ואומר "אוף, יותר אני לא רץ".

– להמחשת המשפט: "אסור לוותר אחרי כישלון" חברו יאמר לו: "מה פתאום, אתה יכול להצליח".

– להמחשת המשפט: "עבודת צוות היא דבר חשוב", החבר יאמר לו: "בוא נרוץ ביחד".

– להמחשת המשפט: "אתה יכול ללמוד מהטעויות שלך", החבר יאמר: "תחשוב מה עשית לא טוב שזה קרה, איך סובבת את הרגל בפנייה".

– להמחשת המשפט: "אימונים ועבודה קשה הם הכרחיים להצלחה", החבר יאמר: "תתאמן יותר, אולי צריך יותר כושר".

וכן הלאה.

✓ התלמידים יציגו בפני הכיתה את הסיטואציה שבנו ותלמידי הכיתה יצטרכו לנחש מה ההיגד עליו נבנתה הסיטואציה.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. [חידות לילדים](#) - חידונים כיפיים, שאלות ותשובות בתחום הספורט

2. סרטון - [תרגילי ספורט קצרים לילדים](#)

3. מפורסמים

א. אוצר מילים

דמיות : ידוען/ סלבריטי (בסלנג : סלב)/ מפרסם/ גבור תקשורת/ גבור תרבות/
 מוביל תרבותי/ משפיע/ כוכב/ מקבל/ נערץ/ אמן/ דגמן/ שחקן/ ציר/ פסל/ זמר/
 רקדן/ טבח (שף)/ פוליטיקאי/ אינטלקטואל
קהל : אוהד/ מעריץ/ עוקב/ מזדהה/ מחקה
תחומים : בדור/ (טלויזיה/ קולנוע/ מוזיקה)/ אמנות/ (ציור/ פסול/ מחול)/
 דגמנות/ ספורט/ פוליטיקה/ בשול/ סטנדאפ
אמצעי תקשורת ופרסום : טלויזיה/ רדיו/ עתון/ מדור רכילות/ פיסבוק/
 אינסטגרם/ וואטסאפ/ טוויטר
 פופולריות/ ריטינג/ רכילות/ ארוץ חברתי/ חיים אישיים/ חדירה לפרטיות/
 הטרה/ צלם/ תמונה/ פפרצי
 הערצה/ הערכה/ הזדהות/ פרסום/ אישיות/ צבור
 כישרון/ מופע כישרונות/ נקודת חוזק/ נקודת חלשה/ יכולת/ מקצועיות/ הישגיות

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. ידוען? מפורסם? גיבור תרבות?

✓ הכנה: המורה תביא לכיתה תמונות של ידוענים וגיבורי תרבות. כדאי להשתדל ליצור רשימה מגוונת: להקפיד שהידוענים וגיבורי התרבות יהיו מתחומים שונים, מהעבר ומהווה, מהארץ ומהעולם, גברים ונשים כאחד (רצוי במינון שווה).

Leif: מסי, קארים עבדול ג'באר, ברוס לי, מייקל ג'ורדן, מארק צוקרברג, רוזה פארקס, האם תרזה, אלברט איינשטיין, מרלין מונרו, הנסיכה דיאנה, ואן גוך, בטהובן, רודולף נורייב, עמוס עוז, דונלד טראמפ, אום כולתום, פיירו, מייקל ג'קסון, ביונסה, ג'סטין ביבר, ריהאנה, מדונה, קים קרדישאן, בר רפאלי, צביקה הדר, עומר אדם.

כדאי שהמורה תקרא מראש מעט על כל דמות לפני הצגתה בכיתה (למשל ביוקיפדיה). כמו כן, כדאי שהרשימה תכלול גם 'כוכב/ת' מתוכנית ריאליטי פופולארית שהתלמידים מכירים.

✓ המורה תציג את התמונות על הלוח ותשאל את התלמידים אם הם יכולים לחשוב/לנחש מה משותף לכל האנשים שמוצגים על הלוח? (תשובה: כולם מפורסמים/ ידוענים).

✓ המורה תשאל את התלמידים את מי הם מכירים מבין התמונות על הלוח? מה הם יודעים לומר עליו/ עליה? מה עשה? באיזה תחום הוא מפורסם? באיזו דרך הם מכירים אותו, האם דרך אמצעי התקשורת? אילו? מה הם חשים כלפיו? מדוע הם חשים זאת? (נימוק).

✓ המורה תשאל את התלמידים את מי מהאישים שמופיעים בתמונות אינם מכירים? על מי הם יודעים הכי מעט?

✓ המורה תרכז בצד אחד של הלוח את כל תמונות הידוענים שהתלמידים הכירו, ובצד השני של הלוח את התמונות של הידוענים שהתלמידים לא הכירו. באמצע אפשר לשים את אלו שידועים עליהם רק מעט (וכן את מי שמעט מאוד תלמידים ידעו עליהם).

✓ המורה תבקש מהתלמידים לנחש מה עשו הידוענים שהם אינם מכירים.

✓ המורה תסביר לתלמידים על אודות כל המפורסמים שתמונותיהם על הלוח, גם אלו שהם הכירו (לוודא שבאמת כולם מכירים אותם), ובפרט אלו שהם לא הכירו.

✓ המורה תשאל את התלמידים אם הם יכולים להסיק מסקנות מהטבלאות של רשימת הידוענים המוכרים/ שאינם מוכרים שנוצרו על הלוח. יש לשער שהתלמידים יכירו ידוענים שחיים כיום יותר מאשר כאלו שנפטרו. כמו כן יש לשער שידוענים פופולריים מהתקשורת והטלוויזיה (למשל: מתחרות בישול, שירה או ריקוד) יהיו יותר מוכרים מאשר ידוענים מהאומנות שאינה בתקשורת (למשל: צייר, פסל).

✓ סיכום: המורה תסביר לתלמידים את ההבדל בין 'ידוענים' (שהם 'גיבורי תקשורת', ללא עשייה ממשית אבל עם פרסום רב 'גיבורים לרגע') לבין 'גיבורי תרבות' שהם אנשים שהפרסום שלהם עומד במבחן הזמן בזכות העשייה הממשית שלהם, ההישגים ותרומתם הנצחית, כגון לאומנות ולתרבות.

2. עמידה בפני קהל - המפורסם הנערץ על-ידי

✓ לאחר שיעור ההפעלה הראשון והיכרות עם מספר מפורסמים, המורה תבקש מכל התלמידים להכין לשיעור הבא מצגת על מפורסם לבחירתם (מאלו שעליהם דיברו בכיתה - או מישהו חדש). כל מצגת תכלול מינימום 6 שקופיות. שקופית הפתיחה תכלול את שם המפורסם/ת, תמונתו ושנת לידתו. מומלץ לכלול עובדה אחת + תמונה בכל שקופית.

✓ המורה תגדיר ביחד עם התלמידים מה העובדות שכדאי לכלול במצגת.
מחלקה:

- שם המפורסם/ת
- מתי נולד/ה והיכן ו/או מקום מגורים ופעילות בבגרותו
- תחום הפעילות שהופך אותו למפורסם
- מתי התחיל להתפרסם?
- אילו אירועים מיוחדים השפיעו עליו? (אם ישנם כאלה)

- האם מדובר בידוען גיבור תקשורת או גיבור תרבות? (כולל נימוק: למה אני חושב/ת כך?)
- הסבר אישי למה בחרתי לדבר על מפורסם זה דווקא. מה אני מעריך/ה או מעריכה/ו? האם גם אני רוצה להיות כמוהו? וכדומה.
- ✓ בשיעור הבא (ואם יש צורך אז בשיעורים הבאים) - כל תלמיד יציג את המצגת שהכין וידבר עליה בעברית בפני התלמידים בכיתה.
- ✓ בסוף כל מצגת התלמידים ישאלו את הילד שהציג לפחות 2-3 שאלות. דבר זה חשוב כדי לעודד קשב.

3. קלפי מפורסמים - משחק הזיכרון

- ✓ המורה תביא לשיעור חוברות, עיתונים, תמונות ידוענים ומפורסמים מודפסות מהאינטרנט, וציוד ליצירה: בריסטול, מספריים, טושים וכדומה.
- ✓ המורה תבקש מראש מהתלמידים להביא לכיתה תמונות של ידוענים שהם מכירים.
- ✓ התלמידים יגזרו 'כרטיסיות' שוות מהבריסטול (על המורה לתת מידות אחידות, או לגזור את הכרטיסיות מראש בעצמה).
- ✓ התלמידים ידביקו על כרטיסיה אחת תמונה של ידוען ועל אחרת יכתבו את שמו ויקשטו. על כל תלמיד/ה לייצר לפחות 3 זוגות (תמונה + שם) על מנת שיהיו 'זוגות' של קלפים שמאפשרים משחקים שונים.
- ✓ על המורה לדאוג לכך שיהיו מבחר וגיוון (גם אם אותו ידוען יופיע יותר מפעם).
- ✓ כשהכרטיסיות מוכנות, המורה תפזר אותן כשהן הפוכות במרכז הכיתה, והתלמידים ישבו סביבם במעגל. אפשרות אחרת: הקלפים יונחו מול הכיתה, כאשר המשחק מתבצע כתחרות בין טורים.
- ✓ התלמידים יתבקשו לנסות למצוא זוג מתאים - תמונה ושם.

✓ המשחק מסתיים כאשר אין יותר זוגות. המנצח - מי שמצא את מספר הזוגות הגדול ביותר.

✓ כל תלמיד/ טור יציג בפני הכיתה את הזוג/ הזוגות שמצא.

4. הכנת משחק - קלפי ידוענים - רביעיות

✓ קלפי הידוענים שהתלמידים הכינו יחולקו באקראי (שמות בלבד. את קלפי התמונות יש לשמור בערמה נפרדת להמשך הפעילות).

✓ המורה תבקש מהתלמידים להסתובב בכיתה ולשאול חברים למי יש קלפים מאותה קטגוריה: ספורט, אופנה ודוגמנות, זמרים מפורסמים, שחקנים וכדומה (לפי רשימת ה'תחומים' באוצר המילים לעיל). חברי כל 'קבוצה' יעמדו ביחד.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק כך שבכל קטגוריה-קבוצה יהיו קלפים בכפולות של ארבעה.

✓ אם יש הרבה ילדים באותה קטגוריה המורה תעזור להם לחשוב כיצד לחלק אותה לתת-קטגוריות (*fenf*): לפי מקום: בישראל, במדינות ערב, באירופה, בארצות הברית; לפי תקופה: פעם והיום, לפי מגדר: גברים ונשים, לפי תחום ספציפי, כגון ליצור בתוך קבוצת 'ספורט' קבוצת כדורגלנים בלבד, וכדומה).

✓ כאשר יהיו קבוצות קטנות חברי כל קבוצה צריכים להשלים קלפים לכפולות של ארבע. עליהם לחשוב יחדיו ולהוסיף שמות נוספים (*fenf*) אם יש רק 6 ספורטאים - עליהם לחפש באינטרנט ולחשוב את מי להוסיף כך שיהיו 8).

✓ לכל מפורסם חדש שיוסיפו יכינו התלמידים שני קלפים זהים עם שמו. בסוף השיעור אפשר לבקש מהתלמידים שיביאו תמונה של אותו מפורסם לשיעור הבא, וידביקו אותה על אחד משני הקלפים כך שיווצר 'זוג' נוסף למשחק הקודם.

✓ על חברי הקבוצה לחפש בחבילת קלפי התמונות את התמונות המתאימות לקלפים שבידיהם. על כל הקלפים של קבוצתם עליהם לכתוב את שם הקטגוריה או תת-הקטגוריה ושמות 4 הקלפים השייכים

לה (*fenf*) : זמרות מפורסמות ישראליות : אמל מורקוס, מירה עווד, שרית חדד ונינט טייב).

✓ שימו לב : מכיוון שבפעילות הקודמת לכל מפורסם יש צמד קלפים (שם + תמונה) ולמפורסמים החדשים שהוסיפו בשיעור זה יש 2 קלפים (שם + שם) הרי שנוצרות 2 חבילות מקבילות.

✓ התלמידים יתחלקו לקבוצות של חמישה תלמידים. כל קבוצה תקבל 28 קלפים בחלוקה של 4 מכל קטגוריה.

✓ התלמידים בכל קבוצה יערבבו היטב את הקלפים ויחלקו 4 קלפים לכל משתתף.

✓ כל שחקן יסדר את הקלפים שלו בידו, וינסה ליצור רביעיות. עליו לפנות אל אחד השחקנים האחרים ולבקש קלף שחסר לו מתוך סדרה שיש לו ביד לפחות קלף אחד ממנה (*fenf*) : "יש לך קלף של רונאלדו?". אם השחקן הנשאל מחזיק את הקלף המבוקש, הוא חייב למסור אותו למבקש, והמבקש יכול לפנות ולבקש קלף נוסף מכל שחקן שיבחר. אם לעומת זאת אין לשחקן הקלף המבוקש, הוא ישיב בשלילה ("מצטער, אין לי"), והשחקן השואל צריך לקחת קלף חדש מהערמה שנותרה.

✓ יש להניח כל סדרה שהושלמה על השולחן.

✓ המשחק מסתיים כשכל הרביעיות הורכבו והונחו על השולחן. השחקן שצבר הכי הרבה רביעיות הוא המנצח.

✓ לשיעורי הבית כדאי לבקש מכל קבוצה של תלמידים שיכתבו את הוראות המשחק הזה. אפשר גם לעודד אותם להמציא משחק חדש משלהם.

תמנית *fenf* :

- המשחק מיועד ל... [גילאים, מספר משתתפים]
- מטרת המשחק
- המשחק מכיל...
- מהלך המשחק
- המנצח הוא...

5. טאבו⁶

✓ בכיתה: המורה תבקש מתנדב/ת ותיתן לו/ לה שם של אחד האישים המפורסמים. המורה תבקש מהתלמיד/ה לתאר את אותו אדם בלי להשתמש בארבע או חמש מילים (מילות טאבו) שיהיו מורכבות משם הידוען, תחום הפרסום שלו, מקום מגוריו ומילים קשורות נוספות. *לענף*: על התלמיד יהיה לתאר את מסי בלי לומר את מילות הטאבו: מסי, כדורגל, ברצלונה, ארגנטינה, קפטן.

✓ על הילד לתאר את המפורסם, בזמן קצוב ובלי להשתמש במילות הטאבו, במטרה שהתלמידים בכיתה יצליחו לנחש את מי הוא מתאר. אפשר להשתמש גם בפנטומימה, תנועות גוף, ציור על הלוח וכו', אבל אם התלמיד יגיד או יכתוב את אחת ממילות הטאבו הוא ייפסל.

✓ בקבוצות: על התלמידים להתחלק לקבוצות של ארבעה. בכל פעם מישהו אחר יתאר מפורסם לבחירתו בלי לציין את שמו, את תחום הפעילות שלו, את מקום מגוריו ושם הקבוצה שלו. תלמיד שני יהיה אחראי על הקפדה על הזמן + לבדוק שהתלמיד שמתאר לא יגיד את מילות הטאבו, ושני תלמידים יצטרכו לנחש במי מדובר.

✓ מתחלפים עד שכל התלמידים מציגים בקבוצתם בסבב.

6. מי אני?

✓ המורה תבקש מכל תלמיד בתורו לבוא לקדמת הכיתה ולשלוף בעיניים עצומות כרטיסיית מפורסם מהחבילה שיש בכיתה (מהמשחקים הקודמים). הכרטיסייה תוצג בפני התלמידים בכיתה, אך לא בפניו.

✓ התלמיד יצטרך לגלות מי האדם שהוא מייצג באמצעות שאלות שיפנה לחברי הכיתה.

✓ התלמידים יתְּגַלּוּ פעילות זו גם בקבוצות קטנות או בזוגות.

✓ אפשרות אחרת: להצמיד לכל ילד שם של מפורסם על גבו. התלמידים יסתובבו בכיתה ויבקשו ממי שמולם לתאר להם מי הם, בלי לנקוב בשמו.

⁶ מילת טאבו - מילה אסורה לשימוש.

7. מופע כישרונות כיתתי

- ✓ משימה זו קושרת בין נושא המפורסמים לבין נושא התחביבים ושעות הפנאי.
- ✓ המורה תסכם את נושא המפורסמים (בפרט: גיבורי התרבות, אך גם גיבורי התקשורת) באמצעות שיחה על כישרונותיהם - המעשים בזכותם התפרסמו.
- ✓ דיון: מה הכישרונות הללו? האם לכל אדם יש כישרון משלו? מה הכישרון של כל אחד מכם?
- ✓ יש להדגיש בפני התלמידים שכישרון יכול לבוא לידי ביטוי בכל דבר. כל נקודת חוזק אישית ו/או יחסית לסביבה מהווה סוג של כישרון.
- ✓ בזוגות: המורה תבקש מהתלמידים לחשוב מהם נקודות החוזק והכישרונות המיוחדים להם. אפשר שכל ילד ישאל כמה ילדים לבחירתו מה לדעתם נקודות החוזק שלו.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לשוחח בבית עם הוריהם ולשאול אותם מה לדעתם הכישרונות המיוחדים להם.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להתכונן להסביר כישרון אחד שלהם בעברית, בפני הכיתה.
- ✓ המורה תבקש מכל תלמידי הכיתה לעשות 'מופע כישרונות' בו כל תלמיד יציג בפני חבריו את הכישרון המיוחד לו (במילים ובמעשה).
- ✓ אפשר ללוות את הפעילות בתערוכה. להסריט חלק מהדברים, להפוך לאירוע שגם ההורים מוזמנים אליו וכדומה.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. חידות לילדים - חידונים בכל מיני נושאים להכרת אישים חשובים.
2. מזהים אותי? חידון אישים סובב עולם, ישראל היום.

4. תחביבים ושעות פנאי

א. אוצר מילים

אמנויות: מוזיקה (האזנה/ שירה/ נגינה)/ ציור/ צלום/ פסול/ קרמיקה/ יצירה/ קפולי נגר (אוריגמי)/ קריאת ספרים/ כתיבה וחבור שירים וספורים/ קולנוע/ רקוד

פעילות גופנית: ספורט/משחק/ משחקי כדור/ כדור יד/ כדורגל/ כדורסל/ כדורעף/ טניס/ יוגה/ גיודו/ קרטה/ התעמלות/ הליכה/ ריצה/ רכיבה (על אופנים, על סוסים)/ שחיה/ צליקה

תחביבים נוספים: משחקי מחשב/ עציב/ תפירה

פעלים: מנגן/ מצייר/ משחק/ שומע/ שוחה/ שר/ הולך/ רץ/ כותב (מחבר) שירים או ספורים

בגוד: בגד ים/ בגד רקוד/ חגורת קרטה/ נעלי ריצה

עצמים קשורים: דפי צביעה/ פזל/ בבה/ עפיפון/ אופנים/ גיטרה/ כנור/ פסנתר/ כדור/ מיקרופון/ מכחול/ ספר

ספור/ ספריה/ סרט/ בית קולנוע/ מקהלה/ תזמורת/ מסלול הליכה/ מסלול אופנים/ חוג

הוראת עמיתים

לפעילות על סרטים:

זמן: משך ההקרנה/ שעת ההקרנה/ מועדים/ הפסקה/ התחלה/ סיום

מקום: קולנוע/ מספר/ כסא/ שורה/ אמצע/ קרוב/ רחוק/ אולם/ כניסה/ יציאה

נהלים: מחיר/ תשלום/ מזמן/ עדף/ מספר כרטיסים/ הנחה/ קבוצה

סוגי סרטים: קומדיה/ דרמה/ פעולה/ רומנטי/ אימה

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. ניחוש תחביבים

- ✓ הכנה: המורה תבקש מבעוד מועד מכל התלמידים להביא חפץ קטן, תמונה, או כל דבר אחר המהווה רמז לתחביב שלהם, ולתת לה אותם עטופים (כגון בשקית) מבלי שהחברים יראו מה כל אחד הביא.
- ✓ בזמן השיעור, המורה תבקש מהתלמידים לשבת במעגל.
- ✓ המורה תאסוף את החפצים שהתלמידים הביאו, ותשים אותם גלויים במרכז המעגל.
- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד לקום ולבחור חפץ מסוים שמעניין אותו או מסקרן אותו (לא מה שהוא הביא). כל תלמיד יספר: מדוע בחר בחפץ זה? איזה תחביב לדעתו החפץ מייצג? ניחוש: למי מהתלמידים החפץ שייך?
- ✓ לאחר שכל תלמיד בחר חפץ, המורה תבקש מכל תלמיד לספר עליו בקצרה.

תכנית תלמידה:

- מה התחביב שלו? (התחביב שלי הוא...)
- איזה חפץ הוא הביא?
- מדוע את החפץ הזה דווקא ומה הוא מסמל עבורו?
- האם היו התאמות בין מה שהתלמידים בחרו לבין בעל התחביב?
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לנסח נושא: מה התלמידים למדו אחד על השני, דרך התחביבים?
- ✓ הערה: אפשר לשחק משחק זה עם פתקים: כל תלמיד יכתוב על פתק תחביב שהוא עוסק בו (ואם התבצעה הפעילות הקודמת, אז תחביב נוסף שהוא עוסק בו). הפתקים יקופלו, יעורבבו ויונחו במרכז המעגל. כל תלמיד ייקח פתק בתורו, ויצטרך לנחש של מי התחביב. יהיו לתלמיד שלושה ניחושים למי שייך החפץ המוזכר בפתק. לאחר מכן התלמיד שהתחביב שלו נחשף, יספר עליו.

2. הרצאה – התחביב שלי

- ✓ כל תלמיד יתבקש להתכונן בבית ולספר לשאר התלמידים על התחביב שלו. מומלץ לתת הנחיות אחידות. **תמנית f** *מחנה*:
- כיצד נחשפתי לתחביב ומתי? (מאיזה גיל התחלתי עם התחביב? מדוע?)
 - אילו כישורים צריך לשם כך?
 - כמה זמן אני מקדיש לתחביב זה בשבוע? בחודש?
 - מה אני אוהב בתחביב? מה זה נותן לי?
 - מה קשה לי בתחביב זה?
 - מה קל לי בתחביב זה?
 - מה השאיפה שלי בתחום? מה הייתי רוצה להשיג - כיצד הייתי רוצה להתקדם עם התחביב?
- ✓ תלמידי הכיתה יתבקשו להגיב לאחר ההרצאה ולספר דבר אחד שעניין אותם ושלא ידעו קודם (על התחביב או על החבר) או שהיו רוצים ללמוד כיצד לעשותו.

3. הוראת עמיתים – התחביב שלי

- ✓ המורה תעורר שיחה על האופן שבו לומדים דברים. מה נחוץ לשם כך? (הדגמה, פירוט והסבר ברור, הבנה, תרגול כדומה).
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לחשוב על התחביבים שלהם ולהחליט איזה דבר קטן (של כמה דקות) ברצונם להדגים וללמד את הכיתה. זה יכול להיות דבר מעשי (לעשות משהו) או תאורטי (להסביר מושג שקשור בתחביב).
- ✓ בזוגות - התלמידים ישוחחו זה עם זה במטרה לבדוק אם אכן אפשר ללמד את מה שחשבו ללמד, כמה זמן נדרש לשם כך וכיצד ניתן לעשות זאת. ייתכן שיחליטו שהדבר שבחרו ללמד הוא לא רעיון טוב (למשל, כי קשה להסביר אותו). במקרה כזה בן הזוג יסייע לחשוב מה כדאי ללמד במקום.

- ✓ המורה תבקש ממספר תלמידים ללמד את הכיתה לבצע פרט שקשור בתחביביהם (למשל: לעשות 'קאטה' בג'ודו).
- ✓ אפשר לייצר 'סדנאות למידה': תלמידים יכתבו על בריסטול מה הם מלמדים, ושאר התלמידים יסתובבו בכיתה ויחליטו מה הם רוצים ללמוד.
- ✓ הערה: כדאי שגם המורה תשתתף בפעילות: תאמר תחביב אחד שלה, ותלמד משהו שקשור בו.

4. הוראת עמיתים – קיפולי נייר (אוריגמי)

- ✓ הכנה: לשיעור זה יש להביא מראש דפי נייר (אפשר משומשים - לְמִחְזֹר) בגודל הנדרש לפי האוריגמי שעליו תחליט המורה.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה ניתן לעשות מדף נייר ותקבל תשובות שונות.
- ✓ המורה תספר על אומנות קיפולי הנייר (אוריגמי).
- ✓ המורה תבקש מתלמידי הכיתה להתארגן בקבוצות של 4 תלמידים. שניים מכל קבוצה יתבקשו לצאת מהכיתה ולהמתין במרוכז ליד הדלת למספר דקות. המחצית השנייה תצפה בסרטון קצרצר (כשלוש דקות) להכנת קיפול נייר פשוט, כגון ההוראות להכנת פינגווין [בקישור כאן](#).
- ✓ תלמידי הכיתה שהמתינו בחוץ יוזמנו להיכנס ולחזור לקבוצות.
- ✓ שני החברים בכל קבוצה יסבירו לשני חבריהם ששהו בחוץ כיצד לבצע את קיפול הנייר.
- ✓ כעת כל התלמידים שהיו בחוץ יתבקשו לקום, לעבור לקבוצה אחרת ולהציג בפניה מה למדו לעשות תוך כדי הסבר.
- ✓ כל תלמידי הכיתה יצפו יחדיו בסרטון פעם נוספת, ויציגו בפני הכיתה את היצירות (קיפולי הפינגווין) שעשו.

5. חרוזים עליזים

- ✓ המורה תציג בפני הכיתה חידה :
 "אילו תחביבים אפשר לעשות בלי שום דבר?
 בלי כדור, מחבט או אופניים,
 בלי תלבושת או נעליים,
 בלי מוזיקה או צבעים,
 בלי נייר או מספריים?"
- ✓ לאחר שהתלמידים ינסו לתת תשובות שונות המורה תיתן את פתרון החידה : סיפור סיפורים ומשחקי-מילים בעל פה (אם יעלו תשובות נוספות בכיתה אפשר לתרגל גם אותן).
- ✓ התלמידים ישחקו משחק חרוזים : כל זוג בכיתה יצטרך לחבר חרוז בשתי מילים, רצוי שמות עצם (למשל : כדור - סיפור). לאחר שיסיימו, כל זוג יציג מילה אחת מהחרוז שיצר, ותלמידי הכיתה (או הקבוצה) ינסו לנחש את המילה השנייה שמתחרזת איתו. מותר לשאול עד עשר שאלות (למשל : האם זה משחק? האם זה צבע? וכו').
- ✓ זוגות החרוזים יירשמו על הלוח.

6. שירי משחק

- ✓ המורה תציג בפני התלמידים שיר או שירים לבחירתה מתוך "[שירי המשחק](#)" של דתיה בן-דור - ראו מצגת בקישורים.
- ✓ התלמידים יקראו את השיר, ויתרגלו משפטים בדומה לו בסבב (*senf*) :
 מה אדום? תות. מה צהוב? שמש וכן הלאה).
- ✓ המורה תקרין על הלוח או תחלק דף עם שיר נוסף מתוך המצגת. התלמידים יתבקשו להמשיך את השיר (לכתוב משפטים נוספים באותו סגנון) בקבוצות או בזוגות.
- ✓ התלמידים יציגו את ההמשך שעשו וייווצר 'שיר של הכיתה'. אפשר לרשום אותו ולתלות על הקיר.

7. תכנון בילוי כיתתי – יציאה לסרט⁷

✓ המורה תעורר שיחה בנושא סרטים.

אלףות לדלמה:

- האם סרטים הם חלק מתרבות הפנאי של המשפחה שלכם?
 - היכן אתם צופים בסרטים בדרך כלל?
 - כמה שעות אתם צופים בסרטים בטלוויזיה מדי שבוע?
 - האם הייתם בקולנוע? מתי?
 - האם לצפות בסרט בקולנוע ובטלוויזיה זה אותו הדבר? מה שונה?
 - איזה סוגי סרטים אתם מכירים?
 - איזה סוג אתם מעדיפים?
 - איזה סרט ראיתם לאחרונה, ומה אהבתם בו?
- ✓ המורה תשאל את התלמידים שאלות קונקרטיות בנושא התארגנות משותפת לצפייה בסרט. למשל: אם היינו רוצים ללכת לסרט יחד - איך היינו מארגנים זאת? מה היינו צריכים לשם כך?
- המורה תיצור רשימה של כל הרעיונות שיאמרו התלמידים בצד הלוח. הרשימה תכלול, *למשל*:
- חיפוש בעיתון או באינטרנט - אילו סרטים יש בבתי הקולנוע הסמוכים?
 - קריאת תקציר על כל סרט שנראה מעניין
 - החלטה משותפת מה הסרט שהרוב מעדיפים לראות
 - בירור מועדי ההקרנה ומחיר הכרטיס
 - בירור דרכי ההגעה לקולנוע (קוי אוטובוס, מועדים, מחיר) כגון באמצעות תוכנת [moovit](https://moovit.com)
 - פתיחת יומנים ובדיקת הזמן שמתאים לרוב התלמידים.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לסדר את הדברים באופן כרונולוגי ותרשום במרכז הלוח את הסדר החדש.

⁷ נושא הפעילות יכול להשתנות בהתאם לכיתה ולאפשרויות. למשל: יציאה למסעדה. במקרה זה יבדקו מראש את התפריט, המחירים, שעות הפתיחה וכדומה.

- ✓ המורה תדגים שיחה מוקלטת להזמנת כרטיסים לסרט שמוקרן בקולנוע (קישור להקלטה תחת "קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה").
- ✓ המורה תבחר מראש סרטים הקשורים לרמת הגיל המתאימה ומוצגים בקולנוע באותה עת, ותציג בפני התלמידים (באמצעות מצגת למשל) מודעות פרסומת/ שמות הסרטים/ אתר האינטרנט של אחד מבתי הקולנוע.
- ✓ המורה תנהל שיחה עם אחד התלמידים (אפשרות לתבנית שיחה ו/או להקלטת השיחה - ראו בקישורים).
- ✓ המורה תבקש מזוגות של תלמידים לבנות או לדמיין שיחה למכירת כרטיסים לסרט שיבחרו זוג התלמידים.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לבדוק ביומנים שלהם מתי היום הנוח ביותר לכולם לשבץ את הסרט במהלך החודש.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. משרד החינוך - מחנכים מסביב לשעון - מפתח הל"ב - [פעילויות טרום חופשה למורים](#).
2. משרד החינוך - מחנכים מסביב לשעון - [הצעות של פעילויות למהלך החופשה ולתכנון הפנאי](#).
3. דתיה בן דור - שירי משחק - "[ככה זה בעברית](#)".
4. קישור ל[הקלטת שיחה](#): קישור שיאפשר למורה להקליט שיחה בדיונית, וגם יאפשר לתלמידים להקליט את עצמם בבית ולתת לחבריהם להאזין בכיתה.

כיתה ו'

תכנים לכיתה ו'

בתוכנית לכיתה ו' כלולים ארבעה עולמות שיח, כדלקמן:

1. קנייה חכמה
2. אופנה
3. משחקי מחשב
4. תקשורת ורשתות חברתיות

הצעות לפעילויות לפי עולמות שיח - כיתה ו'

1. קנייה חכמה

א. אוצר מילים

קנייה/ שווק/ פִּרְסָמָה/ מַגָּנֵט/ מוֹדָעָה/ לוגו/ שֵׁלֵט חוצות/ הַכְלָלָה/ הַגְזָמָה/ אָמִין/ לא אָמִין

סוגי חֲנִיּוֹת : חֲנִיּוֹת בְּגָדִים/ חֲנִיּוֹת נְעָלִים/ חֲנִיּוֹת סְפָרִים/ חֲנִיּוֹת יָד שְׁנִיָּה/ חֲנִיּוֹת אוֹפֵטִיקָה/ חֲנִיּוֹת רְהִיטָה/ חֲנִיּוֹת כְּלֵי בֵּית/ בֵּית מְרַקְחָה/ בֵּית קָפָה/ מְסַעְדָּה/ מַכְלָת/ סוֹפֶרמָרְקֵט (סוֹפֶר)/ מַאֲפִיָּה/ חֲנִיּוֹת יָרֻקוֹת/ אֵיטָלִיז/ דָּאָר

חֲנִיָּה/ חֲדָר הַלְבָּשָׁה/ מִדָּה

שְׁקִית/ אֲחֵרִיוֹת/ תְּשָׁלוּם/ סָכּוּם/ חֶסֶכוֹן/ הַנְּחָה/ תְּלוּשׁ שִׁי/ מְבַצֵּעַ/ מְחִיר/ אֲרָנָק/ כֶּסֶף/ כֶּסֶף קָטָן/ עֵדָף/ מְזֻמָּן/ כְּרִטִּיס אִשְׂרָאֵל/ כְּרִטִּיס מוֹעֲדוֹן/ מוֹעֲדוֹן לְקוֹחוֹת/ מְנוּי/ חֶשְׁבוֹנִית/ קְבָלָה/ מְשַׁכֶּרֶת/ דְּמִי כִּיס/ פֶּג תֵּקוֹף

צְרָכָנוֹת נְבוֹנָה/ קְנִיָּה חֲכָמָה/ מוֹתָג/ הֶכְרַח/ מוֹתָרוֹת/ קְנִיָּה בְּאִינְטֶרְנֵט/ הַשְׁוֹאָת מְחִירִים

הַחֶק לְהַגִּיט הַצָּרָךְ/ הַחֲלָפָה/ הַחֲזָרָה/ פָּגָם בְּמוֹצָר/ הַחֲזָר כֶּסֶף/ זָכוּי

קוֹנָה/ מוֹכֵר/ רוֹצָה/ בּוֹדֵק/ מְבַקֵּשׁ/ מְזַמִּין/ מוֹדֵד/ טוֹעֵם/ מְתַמְקָח/ מְתוֹכֵחַ

אֵין/ יֵשׁ/ צָרִיד/ לֹא צָרִיד/ כְּדֹאֵי/ אֶפְשָׁר/ אֵי אֶפְשָׁר/ אָסוּר/ מְמַלֵּץ

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. סימולציה – זכויות הקונה

✓ **ד"ר מוקד'ט:** שיחה בנושא קניות. המורה תשאל את התלמידים

שאלות בנושאי קניות. **מלכות מלכות:**

– האם קניות הן הכרח (כגון קניית מוצרי מזון) או מותרות (כגון קניית נעלי מותגים)?

– האם אתם אוהבים לקנות? אם כן - האם תמיד?

– באילו תנאים אתם אוהבים לקנות ובאילו לא?

– היכן אתם אוהבים לערוך קניות - במקומות גדולים או קטנים? באינטרנט או בחנות ממשית? למה?

✓ המורה תמקד את הדיון בנושא של אי-שביעות רצון ממוצר כלשהו

והחזרתו לחנות לצורך זיכוי או החלפה. **מלכות מלכות:**

– האם אתם תמיד מרוצים מהקניות שלכם?

– מאילו סיבות אנחנו עשויים להצטער על קנייה, להתחרט עליה, לרצות להחזיר או להחליף את המוצר?

– האם קרה לכם שקניתם משהו והתחרטתם?

– מאיזו סיבה התחרטתם?

– מה עשיתם?

– האם החזרתם את המוצר לחנות? אם לא - למה? אם כן - מה אמרתם למוכר/ת?

✓ המורה תכין סימולציות שונות לאירועים בכל מיני מקומות שמתרחשת

בהם קנייה. **סימולציות מלכות:**

– התפתיתי לקנות משחק שראיתי אצל חבר אבל כשהגעתי הביתה הבנתי שאני לא באמת אשחק בו.

– קניתי בגד ורק בבית גיליתי שהוא קרוע. לא לבשתי את הבגד, ואני רוצה להחזיר אותו.

– קניתי מהסופר מוצר שפג תוקפו.

- בדקתי את החשבונית בבית וגיליתי טעות במחיר (המחיר על המוצר זול יותר מאשר המחיר שביקשו ממני לשלם עליו). זו לא הפעם הראשונה שזה קורה לי בחנות הזו, ואני רוצה להתלונן על העניין בפני ההנהלה.
- הזמנתי במסעדה סלט, והירקות לא טריים לטעמי.
- ביצעתי קנייה באינטרנט, והמוצר לא הגיע.
- ✓ המורה תבקש מכל זוג לבחור סיטואציה מסוימת או להציע בעצמו מצב שונה של החזרת מוצר/רצון להחלפת מוצר מסיבה כלשהי.
- ✓ בני הזוג יתבקשו לשוחח על הסיטואציה ולפתח אותה לדו-שיח בין מוכר לקונה.
- ✓ כל זוג יציג את הדיאלוג שהכין בפני הכיתה.
- ✓ החברים יתבקשו להחיות דעה על אופן התמודדות הקונה עם הבעיה.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה עוד אפשר לומר כדי לשכנע? כמו כן תביא לידיעת התלמידים את החוק לפיו אם מחזירים את המוצר בתוך זמן נקוב (בדרך כלל שבועיים) עם חשבונית קניה, על החנות להחזיר את הכסף.
- ✓ המורה תשאל מה ניתן לעשות כדי למנוע מראש את הצורך להתמודד עם החזרת דברים/ אובדן כסף?

תשובות מוצגות:

- לבדוק היטב את שלמות המוצר ואת תוקפו לפני הקנייה.
- לקנות רק מאתרים שיש עליהם המלצות של קונים קודמים או מחברות מוכרות.
- לבדוק את החשבונית לפני שיוצאים מהחנות.
- בעיקר: לא להתפתות לקנות דברים שלא צריכים.
- ✓ המורה תציג בפני התלמידים את הסרטון הקצרצר "[קנייה חכמה - צריך או רוצה?](#)"
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להכין לשיעור הבא רשימת המלצות לצרכנים למען קנייה חכמה וצרכנות נבונה.

✓ בתחילת השיעור הבא ייערך דיון על הנושא, והעקרונות ייכתבו על פלקט וייתלו בכיתה.

2. עבודה בזוגות – קנייה חכמה

✓ המורה תספר סיפור מקדים על כך שמכשיר חשמלי נחוץ כלשהו (כגון: מכונת כביסה) התקלקל אצלה בבית והיא צריכה ללכת לקנות חדש. המורה תסביר לתלמידים שלמרות שדחוף לה לקנות מכונת כביסה, היא תמיד נערכת לקניות בחוכמה, ותאמר שזה נושא השיעור.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לחשוב בזוגות: מה עליהם לעשות (וגם: לא לעשות) כדי שהקנייה תהיה "קנייה חכמה"? **תשובות אפשריות:**

- להחליט מראש מה חשוב לנו לקנות, גם אם נצטרך לשלם יותר עבור זה, ומה פחות חשוב לנו ויוחלט בהתאם למחיר (למשל: האם מכונת כביסה שנפתחת מלמעלה או מהצד? צבע המכונה, תוכניות חיסכון, תוכניות קצרות, תוכנית לבגדי ספורט ולבגדים כהים וכדומה).
- להשוות מחירים בחנויות שונות.
- לבדוק מחירים באינטרנט.
- לקנות במקומות בהם יש לנו הנחה או מבצע.
- לא לקנות "מותגים" - מוצרים מחברה יקרה.
- לא להתפתות למחיר זול במיוחד מחברה בכלל לא ידועה.
- לוודא שיש אחריות למוצר.
- לבדוק אם ההובלה כלולה במחיר ואם לא - כמה תעלה.
- לא לקנות משהו שלא צריך (למשל מכונת כביסה גדולה מדי).

✓ כל זוג יציג את רעיונותיו. המורה תרשום הכול על הלוח.

✓ המורה תציג לתלמידים את הסרטון הקצר "[שלבנים בתהליך קנייה נכונה](#)".

✓ המורה תבקש מהתלמידים לתכנן שיחה בין מוכר לקונה שמעוניין לרכוש מוצר ומבקש לוודא: האם המוצר קיים בצבע שונה? בגודל אחר? האם זה המחיר הטוב ביותר שהוא יכול להשיג? האם יש הנחה כלשהי?

האם מקבלים תלושי שי? האם יש למוצר אחריות? אם כן, לכמה זמן האחריות? האם המחיר כולל הובלה? וכדומה.

✓ התלמידים יתרגלו את השיחה בזוגות.

✓ התלמידים יציגו את השיחה שהכינו בפני הכיתה.

3. מכירה – חנות "יד שנייה"

✓ הכנה: המורה תחשוף את התלמידים לתופעה של חנויות 'יד שנייה' שרווחת בהרבה מאוד יישובים בארץ. אין מדובר במשהו שמיועד לעניים או שבושה לקנות בו, אלא ברעיון של הפחתת הצריכה ובשיתוף חברתי.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לחפש בביתם חפץ ישן (למשל: קישוט קטן, ספל, משחק, בגד) שמצד אחד הוא נחמד, שְׁמִיש ובמצב טוב או לפחות סביר (לא שבור או בלוי), אך מצד שני מסיבות שונות כבר אינם משתמשים בו, אין להם בו עוד צורך וירצו להחליף אותו עם חברים לכיתה ("יד שנייה").

✓ המורה תציג ראשונה את החפץ שהביאה. "תשווק" את יתרונותיו לתלמידי הכיתה, ותשאל "מי רוצה?".

תכנית מכירה:

– מתי ואיפה קניתי / קבלתי את החפץ הזה (יש לי אותו מאז... קבלתי מ...).

– תיאור החפץ ואופן השימוש בו.

– תיאור ההנאה שנגרמה מהשימוש בחפץ.

– למה כבר אינני משתמש בו.

✓ אם כמה תלמידים ירצו את החפץ, הוא יימסר למי שיענה ראשון על משימה. **משימות מכירה:** מי שיאמר בעברית באיזה סוג של חנות נקנה החפץ, מי שירכיב ראשון משפט ממילה מאוצר המילים החדש, וכדומה.

- ✓ התלמיד שזכה בחפץ יקום, יציג בפני הכיתה את החפץ שהביא מהבית וינסה "לשווק" אותו (לפי התבנית שהמורה הדגימה או תבנית אחרת).
- ✓ באופן זה כל החפצים יחליפו ידיים ובסוף היום כל ילד ילך לביתו עם משהו שקיבל מחבר לכיתה.
- ✓ המורה תעורר ד"ל: האם אתם שמחים עם מה שקיבלתם? מדוע? מה אפשר ללמוד מזה?
- ✓ המורה תדגיש את המסר שגם לחפצים יש שנים יש ערך, ושבמקום לזרוק או לתת לדברים 'להעלות אבק' בבית, עדיף למסור אותם הלאה.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה משיגים באמצעות 'שימוש מחדש', ותעלה את נושא המודעות לסביבה והמחזור.

4. מכירה – 'יום שוק' - חנויות מסוגים שונים

- ✓ הכנה מראש: זמן רב מראש המורה תבקש מהתלמידים לאסוף בביתם אריזות ריקות מסוגים שונים (מזון, תרופות, חומרי ניקוי כו'). אפשר גם לבקש מהתלמידים להביא צעצועים, נעליים ובגדים שכל ילד יחזיר בסוף הפעילות לביתו.
- ✓ התלמידים יסדרו את האריזות לפי סוגים - כ'חנויות' מסוגים שונים.
- ✓ התלמידים יתחלקו לקבוצות: שליש יהיו המוכרים שיעמדו מאחורי שולחנות המכירה, ושני שליש יהיו הקונים.
- ✓ המורה תנחה את התלמידים: המוכרים יכריזו על סחורתם בקולי קולות וינסו לעודד קונים לרכוש מהם. על הקונים לברר את המחיר, לנסות לבקש הנחה ולהתמקח עם המוכרים, לשאול אם אפשר לשלם באשראי או רק במזומן, לבדוק את המוצרים ותאריכי התוקף שלהם, לברר אם יש אחריות על המוצרים, וכדומה.
- ✓ התלמידים יחליפו תפקידים פעמיים, כך שבסופו של דבר כולם יהיו גם מוכרים וגם קונים.

5. פרסומות

✓ המורה תביא לכיתה ותציג בפני התלמידים חפצים שעליהם צורות שונות של פרסומת.

3 זכרות פרסומת שונות לדאמה:

- שקית ניילון עם לוגו של חברה
 - פרסומת מהעיתון
 - קטלוג
 - דף פרסום ששמים בדואר
 - מגנט-פרסומת
 - בגד (כובע, חולצת טריקו) שמודפס עליו שם של חברה
 - סרטון יו-טיוב עם פרסומת.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים: מה משותף לכל החפצים הללו? (תשובה: כולם סוגים שונים של פרסומת).

✓ המורה תשאל את התלמידים האם הם מכירים סוגים נוספים של פרסומת? מה הם? מאילו סוגים? באילו מקומות אפשר למצוא אותם?

תשובות לדאמה:

- פרסומות ברדיו
- שלטי חוצות
- שלטים על חנויות
- פרסומות על אוטובוסים, משאיות, רכבי חברה
- דוגמיות של מוצרים
- הכרזה על מבצעים בסופר
- שיווק באינטרנט
- מסרונים על מבצעים שמגיעים אלינו לטלפון הסלולארי
- הודעות בדואר אלקטרוני
- מועדוני לקוחות.

✓ המורה תשאל את התלמידים לשם מה נחוצה פרסומת? מה סוגי הדברים שאומרים לנו בפרסומות? (*fenf*): מידע על המוצרים וטיבם, מחירים, מבצעים והנחות, שעות פתיחת החנות, וכדומה). למי יש רצון לפרסם? מה האינטרס של המוכרים בפרסומת? (שיווק: העלאת המודעות לחנות ולמוצר, משיכת קונים לרכישתו, וכדומה).

✓ המורה תשאל את התלמידים האם תמיד פרסומות אמינות בעיניהם? מדוע?

✓ המורה תראה לתלמידים סרטון קצר על אחיזת העיניים והכזב שיש בפרסומות. למשל בקישורים להרחבה ולהעשרה: "[5 סודות שלא ידעתם על פרסומת – כל האמת](#)".

✓ המורה תבקש מהתלמידים לחפש בבית פרסומות שיש בהן הגזמה, עיוות, הכללה וכדומה, להביאן לשיעור הבא ולהסביר מה אינו מדויק בהן, לדעתם.

6. דילמה

✓ המורה תציג דילמה בפני הכיתה.
fenf: ראמי חסך דמי כיס כדי לקנות מתנה לסבתא ליום ההולדת. כשרצה ראמי לקנות את המתנה לסבתא, ראה בחנות נעלי ספורט חדשות במבצע. לראמי יש נעלי ספורט, אבל הוא מאוד רוצה את הנעליים האלה, כי מפרסם אותם שחקן כדורסל שהוא מעריץ. המוכר אומר לו שזה מבצע מעולה ליום אחד בלבד, ואם לא יקנה היום, המחר יעלה מחר במאה שקלים. ראמי מתלבט. מה עליו לעשות?

✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות. כל קבוצה תדון בדילמה, תרשום דברים בעד רכישת הנעליים ונגדה, ותגבש עמדה מנומקת בנושא.

✓ המורה תבקש מחברי הקבוצות שיבחרו נציג מכל קבוצה. על הנציגים להסביר את עמדת קבוצתם בפני הכיתה.

✓ המורה תעורר דיון במהלכו יוצעו לראמי פתרונות שונים נוספים.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. משרד החינוך - פורטל עובדי הוראה, מרחב פדגוגי - פעילויות ומשחקים - [קניות](#)
2. אגף א' לחינוך יסודי - חינוך לחיים בחברה - [קניון הצרכן הנבון](#).
3. אורט ישראל - סרטון - [שלבבים בתהליך קנייה נכונה](#)
4. פעמונים מגלים אחריות - סרטון - [קנייה חכמה: צריך או רוצה?](#)
5. בין הצלצולים - חינוך חברתי וכישורי חיים - פעילות העוסקת בחשיפה לפרסומות ובהשפעתן על הצופים ועל תפיסת דימוי הגוף שלהם - [לחיות בעולם של פרסומות](#)
6. אתר Fistuk Show - סרטון - טופ [5 סודות שלא ידעתם על פרסומת](#) – כל [האמת](#)
7. אתר גלים - ספר מונפש - משירי יהודה אטלס - "[ברחוב התנויות](#)".

2. אופנה

א. אוצר מילים

סוגי בגוד: תלבושת אחידה/ בגדים חדשים/ בגדי בית/ בגדי ערב/ גופיה/ תחתונים/ חלצה/ מכנסים/ ג'ינס/ שמלה/ חצאית/ חליפה/ פיג'מה/ גרביים/ נעליים/ נעלי ספורט/ נעלי עקב/ סנדלים/ מגפיים/ סוודר/ צמר/ מעיל/ כפפות

אביזרים: כובע/ סרט/ צעיף/ שעון/ חגורה/ משקפים/ שעון יד/ תכשיט/ שרשרת/ צמיד/ טבעת/ רוכסן/ עניבה/ מסכה

שער ותסרוקות: צמה/ קוקו/ קארה/ שער קצר/ שער ארוך/ ריסים/ שפם/ זקן

צבעים: אדום/ כחול/ צהוב/ ורוד/ תכלת/ כתום/ חום/ ירק/ סגול/ אפר/ שחר/ לבן/ זהב/ כסף

סגנון: בהיר/ כהה/ צבעוני/ פסים/ משבצות/ הדפס/ חלק/ מכפתר/ מקשט.

שמות עצם: אפנה/ דגמן/ מעצב/ עצוב/ סגנון/ דגם/ תפר/ שרוול/ בד/ מדה/ תא הלבושה (תא מדידה)/ מראה/ קנייה/ מחיר מלא/ הנחה/ סוף עונה/ עונת מעבר/ חג/ ארון בגדים/ מדף

תארים: אפנתי/ מסדר/ מצחצח/ יפה/ מהמם/ מפאך/ מתאים/ נוצץ/ ישן/ חדש/ גדול/ קטן/ חם/ קר/ ארוך/ קצר/ נוח/ רחב/ צמוד/ רך/ נעים/ מגרד

פעלים: קונה/ מזמין/ לובש/ חובש/ עונד/ חוגר/ רוצה/ בודק/ מבקש/ מבריש/ מסתיר

פריט לבוש/ עצוב המוצר/ תצוגה

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. הבגדים האהובים עליי

- ✓ המורה תציג את הנושא בפני התלמידים.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לחשוב מהו הבגד האהוב עליהם.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בזוגות ולספר אחד לשני מהם פרטי הלבוש האהובים עליהם, ולנמק את דבריהם. *תכנית לדלמה:*
 - תיאור הבגד : סוג, צבע, סוג הבד, תחושה במגע
 - ממי קיבלתי/ מתי והיכן קניתי אותו?
 - מתי והיכן / לאיזה אירוע לבשתי / אני לובש/ת את הבגד הזה?
 - מדוע זה הבגד המועדף עלי?
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בקבוצות של ארבעה. בכל קבוצה כל אחד מהתלמידים יספר לשאר על פרטי הלבוש האהובים על התלמיד שישב איתו בזוג.

- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לספר על חשיבות הלבוש בחייהם.

אלף לדלמה:

- איזה בגדים אתם מעדיפים? בגדים רגילים או בגדי מותגים?
- האם אתם מעדיפים בגדי בית, בגדים ליום יום או בגדי אירועים?
- מה הבגד המיוחד ביותר שלכם ולמה?
- באיזה צבע רוב הבגדים שלכם?
- כיצד אתם מחליטים מה ללבוש?
- האם אתם אוהבים בגדים מקושקשים או חלקים?
- האם אתם אוהבים את תלבושת בית ספר? למה?
- האם אתם בוחרים את הבגדים שלכם? או אמא בוחרת עבורכם?
- האם זה משנה לכם מי בוחר?
- האם יש בגד שאתם לא אוהבים?
- האם יש בארון שלכם בגדים שאינכם משתמשים בהם? מדוע אינכם לובשים אותם יותר ולמה אתם לא מוציאים אותם מהבית?

2. בחירת בגד

- ✓ המורה תכתוב על הלוח את השאלה "איך בוחרים בגדים?".
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לשתף אחרים בתשובותיהם.
- ✓ המורה תכין תבנית שתעזור לתלמידים מתקשים להשתתף ולהיות חלק מהדיון (*fenn*): אני בוחר לפי...).
- ✓ המורה תרשום את תשובות התלמידים על הלוח.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להרחיב את הנושא, ולדבר על הסיבה לבחירתם. *fenn*:
- באיזו מידה אתם מחליטים מראש מה אתם רוצים לקנות?
- באיזו מידה המחיר משפיע על הקניה?
- האם מותגים ופרסומות משפיעים עליהם?
- האם יש בגד שראיתם אצל חברים או בפרסומות ולכן אתם רוצים גם?
- ✓ המורה תשמיע לתלמידים את שירו של יהודה אטלס "[חולצות נוצצות](#)" (קישורים ורעיונות ללמידה ולהעשרה) ותבקש מהתלמידים להתייחס להשפעת החברה על רכישת הבגדים.
- ✓ אפשרות נוספת: המורה תבקש מהתלמידים לקום בזה אחר זה ולהציג את עצמם בעזרת אחד מפרטי הלבוש שלהם. עליהם להתייחס לבחירת הבגד. *תפנית מציפה*: אני לובש X כי Y. (למשל: "אני לובשת חולצה כחולה כי אני אוהבת צבע כחול", "אני לובש נעלי ספורט כי הן נוחות" וכו').

3. תערוכת בגדים

- ✓ לקראת פעילות זו, המורה תבקש מהתלמידים להביא פריט לבוש אחד ומיוחד מהבית: בגד, נעל, כובע וכו', שלהם או של קרובי משפחתם.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להניח את פרטי הלבוש אשר הביאו מהבית באמצע הכיתה ולשבת סביבם במעגל.

- ✓ המורה תבקש מכל אחד מהתלמידים לבחור מהתערוכה פריט לבוש אחד שמצא חן בעיניו, או שהוא התחבר אליו, ולספר מדוע בחר בפריט זה ואילו זיכרונות, אסוציאציות או מחשבות הוא מעורר אצלו.
- ✓ המורה תבקש מהתלמיד שהביא את הפריט מהבית להסביר מדוע בחר להביא את הפריט הזה ולא אחר.
- ✓ התלמידים יערכו שיחה על הפער או על הדמיון בהתייחסות תלמידים שונים לפריטי הלבוש השונים, וינסו להסיק מכך מסקנות.

4. עיצוב המוצר ושיווק – הכובע/ המסכה היפה ביותר

- ✓ הכנה - חומרי יצירה, מדבקות קטנות, טושים, חוטים וניירות.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים: איזה פריט לבוש ניתן להכין מדף נייר? המורה תציג בפני התלמידים סרטון קצרצר [להכנת כובע](#) ו/או [להכנת מסכה](#) מקיפולי נייר.
- ✓ המורה תיתן לכל תלמיד דף וחומרי יצירה, ותבקש ממנו להכין את הכובע או את המסכה היצירתיים ביותר ולכנות את יצירתו בשם שיווקי.
- ✓ התלמידים יערכו תצוגה של הכובעים/ המסכות שהכינו. כל תלמיד יציג את הפריט בעיצובו, יקרא בשם שנתן לו וינסה לשכנע את חבריו 'לרכוש' אותו.
- ✓ המורה תבקש מכל תלמיד לכתוב על פתק איזה כובע או מסיכה מצא חן בעיניו ביותר (התלמידים יכתבו את ה'שם' שניתן להם, או את שם התלמיד שיצר אותם).
- ✓ הילד שמספר החברים הרב ביותר הצביע עבור הכובע/ המסכה שיצר, הוא הזוכה.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. סרטון - יצירה בכיף - [איך להכין מסכה של כלב דלמטי?](#)
2. סרטון - [הכנת כובע מנייר](#)
3. סרטון - [איך להכין תחפושת ביתית של באטמן](#)
4. קדמה - לשוויון בחינוך ובחברה בישראל - מערך שיעור - "[הסיפור שלי עם בגד](#)".
5. גלים - ספר אינטראקטיבי - שיר של יהודה אטלס - [חולצות נוצצות](#) (יש לדפדף: השיר בדף הרביעי בספר).

3. משחקי מחשב

א. אוצר מילים

משחק מחשב/ משחק פעלה / משחק מחשבה/ משחק קבוצתי
 דמות/ גבור/ דמות וירטואלית/ יצגן (אנטאר)/ שחקן/ יריב/ אלוף/ קבוצה/ חפץ/
 מסע/ יעד
 התחלה/ חקי המשחק/ הגדרות/ רמת קשי/ מהדורה/ שלבים/ בחירה/ הדגמה
 עזרה/ מזל/ פרס/ תוצאה/ נצחון/ כשלון
 ציוד/ זכרון/ הורדה/ העלאה/ התחברות/ עדכון/ גישה
 אתר/ אינטרנט/ רשת/ קניה/ בחנם/ בתשלום/ פורום/ צ'ט
 מציאות מדמה/ עולם וירטואלי/ מרחב/ אנימציה
 סבלנות/ מיקמות/ מהירות
 קונה/ רוצה/ מזמין/ בודק/ מבקש/ מפסיד/ מנצח/ מתחיל/ מסים.
 גדול/ חדש/ מהיר/ אטי/ קל/ בינוני/ קשה/ ממלא/ מתקדם/ משעשע/ תלת ממדי

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. תחרות משפטים – הכרת אוצר המילים של היחידה

- ✓ המורה תתחיל את הפעילות בכתיבת רשימת מילים על הלוח, כגון : אתר - התחברות לרשת - התחל - הגדרות - משחק וכדומה.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להוסיף מילים הקשורות לעולם משחקי המחשב.
- ✓ המורה תרשום את המילים על הלוח (ללא תרגום : בעברית בלבד).
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לנסח בעל-פה משפטים הכוללים לפחות אחת מהמילים המוצגות על הלוח.
- ✓ המורה תחלק את הכיתה לקבוצות (לפי טורים), ותגיד בכל פעם מילה אחרת בערבית. התלמידים יתבקשו לומר במהירות משפט מתאים עם המילה המתאימה בעברית. הטור שאומר ראשון מקבל נקודה.
- ✓ המנצח - מי שיש לו מירב הנקודות לאחר שהורכבו משפטים מכל המילים שעל הלוח.

2. משחק מחשב מועדף

- ✓ המורה תציג את נושא משחקי המחשב בפני התלמידים.
- ✓ המורה תציג בפני התלמידים תמונות של משחקי מחשב פופולריים (יש להתאים את המשחק המוצג לגיל הנכון), ותבקש מהתלמידים להשלים אם מוכרים להם משחקים נוספים שאינם רשומים על הלוח.
- ✓ יש להניח שרוב שמות המשחקים הם בלועזית. מומלץ שהמורה והתלמידים ינסו לתת למשחקים שם מתאים בעברית (תרגום או כינוי).
- ✓ המורה תבקש מתלמיד לבחור במשחק המועדף עליו, מתוך המשחקים המוצגים על הלוח. על התלמיד לתאר את המשחק שבחר, ולספר עליו בפני הכיתה.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות כך שבכל קבוצה יהיה לפחות תלמיד אחד שמשחק במשחקי מחשב. התלמידים יתארו את המשחק שבחרו, ויספרו עליו לחבריהם לקבוצה.

תכנית למידה:

- שם המשחק
- גיל מומלץ למשחק
- האם זה משחק קבוצתי? אם כן – כמה משתתפים יכולים להשתתף במקביל? האם אתה מכיר אותם?
- מטרת המשחק
- מרחב המשחק - זמן ומקום. מתי והיכן ממוקמות הסיטואציות, מבחינת האנימציה?
- דמות וירטואלית (אווטאר – יצגן) – מה הדמות שיש לי במשחק? מה שמה? בת כמה היא בערך? איך היא נראית? (צבע שיער, צבע עור, ביגוד, גזע ומין). איך בחרתי אותה? מה התכונות שלה?
- רמות – כמה רמות במשחק? מה הרמה שלי? מה צריך כדי לעבור שלב?
- מה אני אוהב/ת במשחק? מה אני לא אוהבת בו והייתי משנה או משפר, לו יכולתי?

✓ המורה תבקש משאר חברי הקבוצה לשאול שאלות כדי להעמיק בנושא המשחק, להבין אותו ואת מטרתו.

3. יתרונות וחסרונות של משחקי מחשב

✓ המורה תציג נושא לדיון בכיתה בנושא משחקי מחשב, ותשאל: מי מכם משחק במשחקי מחשב? כמה זמן ביום בממוצע אתם מבליים מול מסכי המחשב? אילו משחקים אתם מכירים?

✓ המורה תרשום את תשובות התלמידים על הלוח.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לשבת בקבוצות של ארבעה. בהנחה שלא כל התלמידים בכיתה משחקים במשחקי מחשב - יש לבקש מהתלמידים

לשאול זה את זה ולהקפיד שבכל אחת מהקבוצות יהיו גם ילדים שמשחקים במשחקי מחשב וגם כאלה שאינם עושים זאת.

✓ המורה תבקש מהתלמידים לחשוב "מהו רגש" (אפשר להיעזר ביחידה של 'מעגל הרגשות') ותבקש מהתלמידים שמשחקים במשחקי מחשב לשתף את חבריהם ולהסביר מדוע הם אוהבים לעשות זאת.

✓ על התלמידים בקבוצה לשאול את מי שמשחק שאלות, *fenf*:

- כיצד אתם מרגישים כשאתם משחקים במשחק מחשב?
- מה מעניין אתכם בכך?
- עד כמה קל/קשה לכם להפסיק?
- האם אתם חושבים על המשחק גם כשאינכם משחקים בו?
- האם אתם מדברים עם חברים אחרים על המשחק (למשל בבית הספר)?
- האם אתם מכירים במציאות 'שחקנים' שמשחקים מולכם במחשב? (ישנם משחקים שבהם התלמידים משחקים זה מול זה)
- האם אתם מרגישים שמשחקי המחשב תרמו לכם משהו מעבר להנאה מהמשחק עצמו?
- האם אתם חושבים שמשחק המחשב פוגע בדברים אחרים?
- כיצד מתייחסים בני משפחתכם האחרים (הורים, אחים) לעובדה שאתם משחקים במשחק זה?

✓ התלמידים שאינם משחקים במשחקי מחשב, יסבירו לחבריהם מדוע אינם עושים זאת - האם ניסו או שזה לא מעניין אותם בכלל, ומדוע. הם יספרו במה הם כן מעדיפים לשחק, למה זה מעניין אותם יותר, מה הם מרוויחים מכך, האם הם עושים זאת בחברה או לבד וכדומה.

✓ כל קבוצה תדון בנושא: יתרונות וחסרונות של משחקי מחשב. התלמידים יתבקשו לסכם את תוצאות הדיון שלהם בכתב והקבוצה שיש לה את מספר ההיגדים הרב ביותר (בעד + נגד) היא המנצחת.

✓ המורה תבקש מחברי כל קבוצה להציג בפני הכיתה יתרון אחד וחסרון אחד שחשבו עליהם. המורה תרכז את כל היתרונות והחסרונות כשתי רשימות על הלוח.

✓ המורה תנהל **דין** בכיתה על היתרונות ועל החסרונות של משחקי המחשב. מומלץ שהמורה תגיע בגישה פתוחה ותקרא מאמרים גם בעד הנושא (לדוגמה: משחקי מחשב כמקדמים למידה) וגם נגד. לאתרים לדוגמה ראו ב"קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה".

משימות לדיון:

- איך להקצות זמן יעיל לשימוש במחשב?
 - איך בוחרים משחק מחשב?
 - כיצד להימנע מהתמכרות למחשבים?
- וכדומה.

4. משחקי מחשב בשירות הוראת העברית

✓ הכנה - מומלץ להיערך מראש לקיים את השיעור בחדר מחשבים ולתת לתלמידים להתנסות במשחקים השונים שיעלו במהלכו.

✓ המורה תשאל את התלמידים האם לדעתם אפשר ללמוד עברית דרך משחקי מחשב? כיצד לדעתם אפשר לעשות זאת? מה כדאי ללמד דרך מחשב?

✓ בקבוצות: המורה תבקש מהתלמידים לחשוב על משחק מתאים להוראת העברית באמצעות מחשב. אפשר להנחות את התלמידים לחשוב על משחק דווקא לכיתות נמוכות יותר, ג'-ד'. דבר זה מאפשר מגוון רחב של משחקים שקל יהיה לתלמידי כיתות ה'-ו' לתכנן, כגון כאלה שעוסקים בהוראת אותיות, כתיבה וקריאה, צבעים, חיות, פריטי לבוש, קרובי משפחה וכדומה.

תכנית לדיון:

- מה שם המשחק?
- לאיזה גיל הוא מיועד?
- מה ילמדו בו? מה מטרת המשחק?
- מה צריך יהיה לעשות הילד שמשחק?
- עיצוב - כיצד ייראה? מה הצבעים? הרקע – המיקום והזמן?

– האם תהיה מוזיקה למשחק? מאיזה סוג?

- ✓ התלמידים בכל קבוצה יתארו בפני הכיתה את המשחק שתכננו.
- ✓ המורה תציג בפני התלמידים לפחות אחד מהאתרים להוראת שפה (למשל "[גינג'ים](#)" או מת"ל - ראו בקישורים בהמשך).
- ✓ התלמידים יבדקו ביחד עם המורה האם הרעיונות שהציעו קיימים באתר, ואילו רעיונות חדשים קיבלו ממנו.
- ✓ המורה תשאל את התלמידים אם הם יכולים לחשוב על משחק מחשב או על שיעור ממוחשב להוראת עברית לגיל שלהם. אפשר להציג בפניהם אתרים מתוך הקישורים והרעיונות להרחבה ולהעשרה, או להפנות אותם להיכנס אליהם בבית.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים לפתח בביתם רעיונות למשחק שמלמד שפה, ולהציגו בשיעור הבא.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. וואלה ניוז - [יום האימוגי](#) - בחן את עצמך.
2. ג'ינג'ים - סביבת למידה מיוחדת - "[שפה](#)". שימו לב - האתר מאפשר שבוע התנסות בחינם - ללא צורך במסירת פרטי אשראי וכו'.
3. מת"ל - המרכז לתכנון לימודים - [פעילויות ומשחקים מקוונים ללימוד קריאה](#). שימו לב - באתר קישורים רבים אך לא כולם עובדים. בדקו מראש מה עובד לפני שתציגו בפני הכיתה.
4. משרד העלייה והקליטה - קולטים עברית - "[מילה חסרה](#)".
5. אתר 'גלים' מבית סנונית - פעילויות - "[עברית \(חינוך לשוני\) בכיתה](#)".
6. אתר 'חידה' - חידות לגילאים שונים בנושא [השפה העברית](#).

4. תקשורת ורשתות חברתיות

א. אוצר מילים

מילים מהלועזית שנקנסו לעברית בנושא זה: פִּיסְבוֹק/ וואטסאפ/ אינסטגרם/
צ'ט/ יוטיוב/ גוגל/ סמרטפון/ ליק/ אינטרנט/ שִׁימִינֵג (ביוש פומבי)/ טוקבק/
וירטואלי/ דיגיטלי/ אימוגי (רגשון)/ סמילי/ אנטאר (נצנץ)/ אפליקציה/ וירוס/
אנטי-וירוס/ האקר/ סיבר¹

מחשב/ מסד/ מקלדת/ עכבר/ אתר/ רשת חברתית/ חפוש/ גלישה/ סרטון/
הודעה/ מסרון/ חברים/ קבוצה/ תגובה/ שתוף.
גלישה בטוחה: סכנה/ פוגעני/ בריונות ברשת/ גבולות/ חק/ פגיעה/ נזק/ פתויים
ברשת/ אבטחה

חרות אנושית/ חפש הבטוי/ זכות הפרט/ אנונימיות/ פרטיות

¹ שימו לב, לחלק מהמילים האלו יש מילים בעברית, אך רוב האנשים לא משתמשים בהן, ולכן
הובאה הצורה הלועזית

אזהרה חשובה - לתשומת לב המורה:

✓ נושא התקשורת והרשתות החברתיות מוכר לרוב התלמידים בכיתה ו'. מכיוון
שהנושא גם יום יומי וגם טומן בתוכו סכנות, חשוב להתייחס אליו, אך לא לעודד
לכך. בכל מקרה על המורים להיות מודעים למגבלות שבשימוש ברשתות החברתיות
ובקהילות שיתופיות ברשת במערכת החינוך. לפירוט, יש לקרוא את [חוזר המנכ"ל](#)
ב"קישורים להרחבה ולהעשרה".

ב. רעיונות ופעילויות ללמידה חווייתית

1. הצגת אוצר המילים

- ✓ המורה תציג בפני התלמידים את רשימת המילים הלועזיות הכלולות ברשימת "אוצר המילים" ליחידה ותבקש מהם לנחש את משמעותן.
- ✓ המורה תשאל מה משותף לכל המילים? האם הן מילים עבריות?
- ✓ המורה תשאל את התלמידים: מה התחום המשותף לכל המילים הללו? מה לדעתם הסיבה לכך שכל כך הרבה מילים בתחום זה לקוחות מהלועזית?
- ✓ המורה תשאל את התלמידים אם הם מכירים תופעה דומה בערבית.
- ✓ בזוגות - התלמידים יתבקשו למצוא מילים לועזיות דומות (בתחום המחשבים) בעברית ובערבית.
- ✓ בזוגות - התלמידים יתבקשו לחבר סיפור קצרצר בענייני מחשב, ולהשתמש במהלכו בשלוש מילים חדשות מהלועזית.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים (ביחידים או בזוגות) להרחיב את הסיפור/ לכתוב סיפור חדש, ולהציג אותו בפני הכיתה בשיעור הבא.

2. כללי התנהגות ברשת – סימולציה

- ✓ המורה תביא לדיון סיטואציה מסוימת של קבלת הודעה פוגענית בפייסבוק כסיפור אישי (*senf*): אני רוצה לספר לכם על מקרה שקרה לבת של חברים שלי) או משהו רלוונטי מהעיתון.
- ✓ המורה תבקש משני תלמידים להשתתף בסימולציה של שולח ההודעה הפוגענית ושל מקבל ההודעה הפוגענית.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים בכיתה להשתתף בדיון ע"י הצפת הבעיה והגדרה מהי הודעה פוגענית.
- ✓ המורה תשאל את שני התלמידים המשתתפים בסימולציה איך הם מרגישים? איך צריך להתנהג? כיצד התנהגות זו השפיעה על אחרים?

✓ המורה תבקש משאר התלמידים להביע את דעתם לגבי הסימולציה והנושא.

✓ המורה תחלק את הכיתה לקבוצות ותחלק בריסטול לכל קבוצה.

✓ המורה תבקש מכל קבוצה לנסח כללי התנהגות ברשת: מה מותר ומה אסור, מה פוגע ומה מזיק, מהם גבולות חופש הביטוי והאנונימיות, כיצד לשמור על בטיחות וכדומה.

✓ התלמידים יתבקשו להציג את הכללים שהכינו בפני הכיתה.

✓ לסיכום הפעילות, המורה תתלה את הבריסטולים של כל הקבוצות בתערוכה.

3. רשת חברתית בכיתה⁸

✓ המורה תבקש מהתלמידים להצביע: מי מהם מכיר רשתות/ אפליקציות חברתיות (*facebook*): וואטסאפ, אינסטגרם, פייסבוק וכו'.

✓ המורה תבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות.

✓ לגבי כל רשת חברתית התלמידים יתבקשו לברר אם יש בתוך קבוצתם מישהו שפעיל בה (*facebook*): אצל מי היא מותקנת בטלפון? למי יש שם משתמש?.

✓ התלמידים בכל קבוצה יתבקשו לשאול את מי שיש להם טלפונים ורשתות חברתיות שאלות ספציפיות.

שאלות מנחות

- כמה מסרונים (הודעות וואטסאפ) אתם מקבלים ביום?
 - כמה 'חברים' יש להם בפייסבוק?
 - כמה 'סיפורים' (סטורי) אתם מעלים?
 - בכמה תמונות אתם צופים באינסטגרם?
- וכו'.

⁸ את הפעילות הבאה אפשר לבצע בכיתה, וכך היא מפורטת להלן. יחד עם זאת, אם המורה מעדיפה להימנע משיחה על אפליקציות חברתיות של התלמידים, היא יכולה להפנות אותם לעשות את כל השלבים הראשונים של הפעילות בבית, לשאול את ההורים את השאלות (לגבי מספר מסרונים וכדומה) ולהביא לכיתה סיפורים בלבד.

- ✓ כל קבוצה תצטרך למצוא ביחד את היתרונות של אחת הרשתות החברתית (לבחירת חברי הקבוצה) ולסכם אותם, ולחשוב על החסרונות.
- ✓ חברי כל קבוצה יספרו זה לזה סיפורים של אירועים (מעניינים, שמחים, מביישים, מביכים וכו') שקרו להם, למכריהם או שהם שמעו עליהם בתקשורת, וקשורים לרשת החברתית.
- ✓ המורה תסכם את השיעור בפורום כיתתי, בהקשבה קולקטיבית לסיפור אחד נבחר מכל אחת מהקבוצות.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להסיק מסקנות: ממה יש להיזהר וכיצד יש להשתמש ברשת חברתית בצורה אחראית ומושכלת.

4. כוח המילים לפגוע – סיפור ופעילות של 'מחמאות עוברות'

- ✓ המורה תדבר עם הכיתה על כוח המילים לפגוע/ לעודד.
- ✓ המורה תקרין לתלמידים את [הסרטון הקצר על הצפרדעים והבור](#), (הסרטון בכוונה לא בעברית וללא תרגום).
- ✓ המורה תשאל את התלמידים מה לדעתם אמרו הדמויות בסרטון.
- ✓ המורה תספר לתלמידים את [הסיפור על הצפרדעים והבור](#). אפשר גם לחלק להם את הטקסט כתוב לקריאה משותפת.
- ✓ המורה תבקש מהתלמידים להציג את הסיפור בפני הכיתה. בכל פעם יציגו תלמידים שונים.
- ✓ התלמידים יסתובבו בכיתה. בכל פעם שהמורה תמחא כף, עליהם להחמיא ולומר דבר טוב למי שעומד לידם.
- ✓ בזוגות - המורה תבקש מתלמיד אחד להחמיא לאחר ולשבח אותו במשך דקה. לאחר מכן יתחלפו.
- ✓ המורה תעורר דיון בכיתה על חשיבות המילה, כוחה לפגוע ולחזק. המורה תשאל את התלמידים מה הם יכולים לעשות כדי לחולל שינוי ולהשפיע על תרבות השיח באמצעות הטלפון הסלולארי והאינטרנט.

ג. קישורים ורעיונות להרחבה ולהעשרה

1. חוזר מנכ"ל - [שימוש ברשתות החברתיות ובקהילות שיתופיות ברשת במערכת החינוך](#).
2. איגוד האינטרנט הישראלי - [מערך שיעור - וואטסאפ](#).
3. פעילות על כוח המילים לפגוע - [סרטון קצר על הצפרדעים והבור](#).
4. טקסט [הסיפור על הצפרדעים והבור](#).
5. אגף א' לחינוך יסודי - פעילויות [לגלישה בטוחה באינטרנט](#).